ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 72-73-74 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 7 ΑΘΗΝΑΙ
ΕΤΟΣ 7ον—1933 ΙΟΥΝΙΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΗΣΤΟΥ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΗΣΤΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.Σ3.Υ1.Φ2.0029

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,,

Ἐτησία . . . . Δραχ. 50
Ἑξάμηνος . . . » 25
Ἐτησία ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Ἐμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ περιοδικὸ στέλνονται στὴ διεύθυνσι:

Καν *Μαριέτταν Μινώτου*
Δεριγνὺ 49 - Ἀθῆναι

Διαφημήσεις: Ὁλόκληρος σελὶς ἐξωφύλλου δραχ. 350
Ἡμίσεια » » » 200

Si prega di prendere nota che l' indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è via Derigny 49. Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ Ρεμπελιὸ τῶν Ποπολάρων.—Ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἐπανάσταση ποὺ γινε στὴν Ἑλλάδα — *Μαριέττας Μινώτου*

Ποιήματα

Τ' ἄστρα . . . . . — *Αἰμιλίας Στ. Δάφνη*
Λησμονημένοι σεῖχοι . . . . . — † *Δημ. Φωαγκοπούλου*
Τὸ τελευταῖο βουκολικὸ . . . . . — *Τέλλου Ἄγρα*
Σῦρε τὴ Βάρκα (Χάϊνε) . . . . . — Μετάφρ. *Θ. Βορέα*
Στὸν Ἀγρίππα (Ὁρ. Φλάκκου) . . . . . — Μετάφρ. *Γερ. Σπαταλᾶ*
Ἐσπερινὸς . . . . . — *Θεοδ. Ξύδη*
Ραμπιντράναθ Ταγὸρ . . . . . — μετάφρ. *Α. Σκιαδαρέση*
Μονόστιχα . . . . . — *Μιχ. Γ. Πετρίδη*
Ricordo di Drisco — Teodoros Briccos

Μελέτες.—Τὸ Βυζαντινὸ θέατρο . . . . — *Μ. Βάλσα*
Ἡμάρια ἐν Ζακύνθῳ . . . . . — *Λ. Χ. Ζώη*
Ἱστορικὰ Σημειώματα Ζακύνθου ἀπὸ τὰ Βενετικὰ ἀρχεῖα . . . . . — *Κ. Καιροφύλα*
Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θεάτρου . . — *Ν. Λάσκαρη*

Ζακυνθινοὶ Θρύλοι.— Ὁ Μάης, ὁ γιὸς τοῦ ἥλιου καὶ τῆς Τριανταφυλλιᾶς . . . . — *Μαριέττας Μινώτου*
Bibliographie Ionienne . . . . . — *Δ. Παπαγιαννοπούλου*
Ἡ Βιβλιογραφία τῆς Νεοελ. λογοτεχνίας . . — *Ι. Συκουτρῆ*

Πνευματικὴ Ζωή: «Τὸ νέο ὑπαίθριο θέατρο».—«Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου».— Ἡ κινηματογράφηση τοῦ «Κακοῦ Δρόμου».— «Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο».—Ἀπὸ τὸν Σπῦρο Μινῶτο.

Διάφορα: Μυρτιώτισσα.—Λεμπέγκ.—Ρουσέλ.—Ἀλέξ. Πάλλης. — Διαλέξεις Ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου.— Θάνατος Καβάφη καὶ κοντέσσας Νοάγι.

Νέα βιβλία.—Βιβλιοκρισίες.—Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά.

Στ' ἄλλο φύλλο: «Πρωτότυπα» κ. Ἀλεξ. Πάλλη.— «Δύο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Οὔγου Φωσκόλου» τοῦ κ. Γ. Ζώρα, καθ. παν. τῆς Ρώμης.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ *Δικηγόρος* ἀσκηθεὶς παρὰ τῷ κ. Ἀν. Μάτεσι. Σόλωνος 99.—Ἀθῆναι.—Δεριγνὺ 49.

Ἕτοιμο γιὰ τύπωμα — ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

«Ὁ Ποιητὴς τοῦ Ἔρωτα καὶ τοῦ Θανάτου»

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ — ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΤΟ ΡΕΜΠΕΛΙΟ ΤΩΝ ΠΟΠΟΛΑΡΩΝ

(Η ΠΡΩΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥΓΙΝΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)

Γιὰ νὰ νοιώσει κανεὶς ὁλάκερα τὴ σημασία τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης, ποὺ πῆρε τόνομα ***Ρεμπελιὸ τῶν Ποπολάρων,*** πρέπει νὰ εἰπωθοῦν μερικὰ γιὰ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέσα στὴν ὁποία δημιουργήθηκε. Γιατὶ γι αὐτὸ ἀκριβῶς ἀξίζει πιότερο νὰ σημειωθεῖ. Ἡ πίεση, ἡ ἀφόρητη ὑποδούλωση τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν ἀριστοκρατία, ἔφερε κι ἄλλες μικρὲς καὶ μᾶλλον ἀσήμαντες ἐξεγέρσεις στὰ Ἑφτάνησα. Ἔτσι π. χ. στὴν Κέρκυρα στὰ 1611, οἱ χωρικοὶ ἀρνιόνταν νὰ πληρώνουν στοὺς ἄρχοντες καὶ ἰδιοχτῆτες τῶν χτημάτων τὰ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο πρεπούμενα, ἂν μπορεῖ νὰ λεχτεῖ νόμος οἱ καταθλιπτικὲς συμφωνίες καὶ τὰ ὑπέρογκα ποσὰ ποὺ πλήρωναν στοὺς ἄρχοντες χτηματίες γιὰ τὰ κρασιά, τὰ λάδια, τὶς σταφίδες. Δανείζονταν γιὰ νὰ τὰ ξεπληρώσουν ἢ σάπιζαν ἐπ' ἀόριστο στὴ φυλακή. Ἀλλὰ ἦταν μιὰ μονωμένη στάση τοῦ χωρικοῦ στοιχείου, ποὺ καταπνίγηκε σύντομα ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ ἐπιβολὴ τῆς Ἑνετικῆς ἐξουσίας.

Τὸ ***Ρεμπελιὸ τῶν Ποπολάρων*** ὅμως στὴ Ζάκυνθο ἦταν ἄλλο πράγμα. Ὁ λαὸς κυριάρχησε γιὰ καιρό, ἐπιβλήθηκε καὶ τρομοκράτησε τοὺς ἄρχοντες.

* * *

Χρόνια 1628. Μέσα στὴ βράση τῆς ἀριστοκρατικῆς φαυλοκρατίας. Οἱ ἄρχοντες μοιάζανε τότες μὲ τὰ χαϊδεμένα παιδιὰ ποὺ κακομαθαίνουν ἀπὸ τὶς πολλὲς τρυφερότητες Καὶ αὐτοὶ μαλθάκωναν ἀπὸ τὰ προνόμια, ποὺ πλουσιοπάροχα τοὺς παρεῖχεν ἡ κυβερνήτρα Βενετία. Αὐτὴ κιόλας χάλασε τὴν ἀριστοκρατία τῶν Ἑφτάνησων ὅπως θὰ καὶ τὴ δική της, ποὺ στάθηκεν ἀργότερα ἡ καταστροφὴ τοῦ μεγαλείου της. Τὴν ἐπιφύλισε. Καὶ ἄθελά της μάλιστα, ἢ καλύτερα ἀσκεφτα, γιατὶ μποροῦσε νὰ ὑπάρχει κάποια προνόηση, κάποιο φρένο.

Ἀριστοκρατικὸ πολίτευμα, περιορισμὸς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων μόνο στοὺς λιμπροντορίστες. Ἡ Γερουσία ἀπαγόρευε τὴν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΩΝ

ἐπέμβαση ποπολάρου σ' ὅ,τι ἔκανε τὸ Συμβούλιο τῆς Κοινότητας. Οἱ ἄρχοντες, ἀπὸ τἄλλο μέρος, κάνανε κακὴ χρήση τῶν δικαιωμάτων τους. Γιὰ νὰ πάρει μιὰν ἰδέα ὁ ἀναγνώστης παίρνομε ἕνα ἐπεισόδιο ποὺ συνέβηκε παλαιότερα, ἕνα αἰῶνα καὶ πλέον, ποὺ περιπλέχτηκε καὶ κράτησε χρόνια ὁλάκαιρα ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 15ου μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ 16ου αἰῶνα.

Ἡ Ζάκυνθο τότες ἦταν ὅλο ἐρείπια μὲ ἐλάχιστο πληθυσμό. Οἱ Βενετσιάνοι σκέφτηκαν πὼς γιὰ νὰ λάβει τὸ νησὶ νέα ζωὴ ἔπρεπε ν' αὐξήσει ὁ πληθυσμός του προσελκύοντας σ' αὐτὸ πληθυσμοὺς ἀπὸ ξένα μέρη. Καὶ τὸ κατώρθωσαν τάζοντας νὰ χαρίσουν γαῖες σὲ κεῖνον ποὺ θἀρχόταν νὰ τὶς καλλιεργήσει. Ἡ ἐλπίδα αὐτὴ τράβηξε πολλοὺς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ἀκόμη.

Πῆγε καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἡ οἰκογένεια τῶν Θεοδοσίων, ἡ ὁποία πῆρε ἀπὸ τὴ Βενετσιάνικη ἀρχὴ γαῖες στὸ χωριὸ Βολίμες. Ἀλλὰ κακὴ σύμπτωση! Ὁ ἄρχοντας Μεγαδούκας, ποὺ εἶχε πολεμήσει γιὰ τὴ Βενετιὰ καὶ εἶχεν ἀποκτήσει γιὰ τὶς στρατιωτικές του ὑπηρεσίες προνόμια πολλὰ ἀπὸ τὴ θαλασσοκράτειρα, νοσιμεύτηκε τὰ χτήματα τῶν Θεοδοσίων. Ὁ Προβλεφτὴς δὲν τόλμησε νὰ τὸν δυσαρεστήσει κι ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ λύσουν τὴ διαφορὰ οἱ δυὸ ἀντίδικοι ἔρριξε τὸ δίκιο στὸν Μεγαδούκα. Τότες ἕνας ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Θεοδοσίων πῆγε στὴ Βενετιὰ μὲ τὴν πεποίθηση πὼς θὰ βρεῖ τὸ δίκιο του. Ἀλλὰ κόντεψε ἐκεῖ νὰ τὸν σκοτώσουν. Οἱ μπράβοι τοῦ ἀφέντη στὴ Βενετιὰ τὸν ἀπειλοῦσαν σὲ κάθε βῆμα γιὰ νὰ πάψει νὰ ζητεῖ τὸ δίκιο του. Νὰ τὶ γράφει στὸν ἀδελφό του ἀπὸ κεῖ στὶς πέντε τοῦ Ὀχτώβρη 1515:

«Δίδω σας πάρτε πῶς ἀβρίσκομαι καλὰ μὰ τρώγω τὸ ψωμὶ καὶ τὸ νερὸ μὲ τὸ ζύγι, διὰ τὸ θηρίον τὸ ἀνήμερο σινιὸρ τσελεντίσσιμο Εὐγένιο Μεγαδούκα, ὅπου περπατεῖ μὲ τόσην φαντασίαν μὲ ἀνθρώπους δέκα καὶ μὲ δύο τρουμπέταις. Ἐπῆγα καὶ ἔκαμα τὴν ἰστάντζιαν εἰς τὸν ὑψηλότατον πρέτζιπε πῶς νὰ μὲ φυλάξει ἀπὸ αὐτὸ τὸ θηρίον μὲ τὸν ἀβογαδόρο μου καὶ ἐκεῖ τανε καὶ ὁ Μεγαδούκας παρὼ καὶ τοῦ ἐκουμέτεραν ἕνα πενάλε δουκάτα δέκα πέντε χιλιάδες, εἴτε πάθω νἆνε ὑποκείμενος· ἐστετάρισε κάουζα μὲ τέσσερους ἀβογαδόρους νὰ κόψῃ τὴν μπένα, μὰ τὸ ἐκλαμπρότατο καὶ ἐξοχώτατο σενάτο ἰστικάρει· ἔτζι ἐμίλησε ὁ σινιὸρ Μεγαδούκας καὶ εἶπε, «πρέτζιπε, καὶ ἀφεντάδες τζελεντίσιμοι, πάρατ' εἶνε νὰ σκοτωθῶ, ἢ νὰ πνιγῶ σὲ κανένα αὐλάκι, ἢ νὰ πεδίρω ἐγὼ διὰ τὸν βιλάνο»...

... Εἶμαι σ' ἔγνοια νὰ μὴ μὲ φονέψουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Μεγαδούκα.

Ἐγὼ μὰ τὴν κρίσιν ὅπου ὁ Θεὸς θενὰ μὲ κρίνῃ ὑπερμαχῶ διὰ τὴν πατρίδα μας ὅσο ποὺ δύναμαι... Ἔκαμα συνεβασμὸ μὲ δαύτονε, μὰ δὲν ἠξεύρω ἂν σταθῇ· παρακαλεῖτε νὰ τοῦ κόψῃ τὴν ζωήν του ὁ Θεός, καὶ ἐτότες καλὰ στέκομε...».

Γιὰ τοὺς ἄρχοντες λοιπὸν δὲν ἴσχυαν οἱ νόμοι, οὔτε ὑπῆρχε δικαιοσύνη. Ἐνοχοποιοῦντο γιὰ ἐγκλήματα; Ἔμεναν ἀτιμώρητοι. Καὶ γνωστοὶ κακοῦργοι ἀκόμα παίρνανε τὸ χρῖσμα τῆς ἀθωότητας ἅμα ἄγγιζαν στὴν ξώπορτα ὁποιουδήποτε ἀρχοντόσπιτου. Γιατὶ εἶχαν μὲ τὸ μέρος τους τὸν Προβλεφτή. Ἀργότερα ὅμως ἄλλαξαν κάπως τὰ πράγματα, γιατὶ ὑπῆρχαν κατὰ καιροὺς Προβλεφτὲς ποὺ ἔκλειναν πρὸς τὸ μέρος τοῦ λαοῦ.

Καθυστεροῦσαν φόρους, σκότωναν ἀνθρώπους γιὰ τὶς μηδαμινώτερες αἰτίες. Καμιὰ καταδίωξη. Οἱ ἄρχοντες ἦταν δημιουργοὶ μιᾶς κοινωνικῆς σαπίλας ποὺ προκαλοῦσε τὴν ἀγανάχτηση. Ἡ Ζάκυνθο γίνηκε ἀπ' αὐτοὺς τὸ καταφύγιο τῶν κακούργων καὶ ληστῶν. Πολλοί, πάμπολλοι ἄεργοι, ποὺ παίρνανε τὸ ἔγκλημα γιὰ βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα, γίνονταν δεχτοὶ μὲ ἀγκαλιὰ ἀνοιχτὴ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες, ποὺ τοὺς τροφοδοτοῦσαν καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοὺς συγκατάλεγαν στὴ στρατιὰ τῶν μπράβων τους. Ὅσο μεγαλείτερη τόσο καλύτερο. Ἡ ἔχθρητα βαστοῦσε στὶς οἰκογένειες κληρονομικά, ἀπὸ τὴ μιὰ γενιὰ στὴν ἄλλη ὅπως καὶ οἱ περιουσίες. Δὲν τελείωνε παρὰ μὲ τὸν ἐξολοθρεμμὸ τῆς μιᾶς ἀπὸ αὐτές.

Οἱ ἀνθρώπινοι σκελετοὶ ποὺ βρέθηκαν, ὕστερ' ἀπὸ ἐνάμισι περίπου αἰῶνα, μὲ τὸν ἐρχομὸ τῶν Γάλλων, στὰ ὑπόγεια τῶν ἀρχοντόσπιτων ἀποκάλυψαν πολλὰ τέτοια ἐγκλήματα.

Ἔχουν πιὰ θρυλοποιηθεῖ ἀπὸ τὴ μιὰ γενιὰ στὴν ἄλλη μερικὲς χαραχτηριστικὲς ἱστορίες μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ποπολάρων.

Ἔξαφνα ὁ ἄρχοντας τῆς συνοικίας Ἅγιος Ἀναστάσης ἔφερε ὁλόκληρη καταστροφὴ γιὰ τὴν ὡραία του γειτόνισσα. Ἡ Μαρία, ἡ γυναῖκα τοῦ ἀντικρυνοῦ φαρμακοποιοῦ ἦταν πολὺ ὄμορφη. Ὁ ἄρχοντας δὲν κατόρθωσε νὰ τὴν κάμει νὰ παραστρατήσει, ὅσα τεχνάσματα κι ἂν μεταχειρίστηκε. Τὸ εἶχε πεῖσμα. Ἔπρεπε νὰ ἐκδικηθεῖ. Τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων ὁ φαρμακοποιὸς βρέθηκε σφαγμένος στὸ φαρμακεῖο του. Ὁ φόνος ἀποδόθηκε στὸ νεαρὸ ὑπάλληλο ποὺ λογόφερε τὴν ἴδια ἡμέρα μὲ τὸν φαρμακοποιό. Ὁ ἄμοιρος νέος σὲ λίγες μέρες τελείωνε τὴ ζωή του στὴ φοῦρκα. Ὁ ἄρχοντας τὸ ἴδιο βράδυ ἐξαφάνιζε καὶ τοὺς τρεῖς μπράβους, ποὺ διέπραξαν τὸ ἔγκλημα, μὲ δηλητήριο. Κατόπιν ἔκλεισε στὸ ὑπόγειο κι ἄφησε νὰ πεθάνει ἀπὸ πεῖνα τὸ μάγερα ποὺ εἶχε βάλει τὸ φαρμάκι στὸ φαΐ. Ἀλλὰ παρ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἀνθρωποσφαγὴ ἡ Μαρία ἔμεινε τίμια.

Πασίγνωστη εἶνε ἀκόμη ἡ ἐκδίκηση τοῦ κόντε Μουτσᾶ στὴ συνοικία Ἅγ. Παῦλος, ποὺ ὁ κ. Ξενόπουλος παράλλαξε κι ἔβγαλε τὴν ***Στέλλα Βιολάντη.***

Ὁ κόντε Μουτσᾶς, ποὺ παρατηροῦσε στὶς ὧρες τῆς σχολῆς του τί γινότανε στὴ γειτονιά, νόμισε πὼς τὸ ἀπέναντι μπαρμπερόπουλο κοίταζε στὰ παράθυρα τοῦ ἀρχοντικοῦ του. Μὲ σατανικὸ τρόπο κατορθώνει νὰ πάρει τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴν κόρη του. Ὁ κόντες προσποιεῖται πὼς δέχεται νὰ γίνει ὁ γάμος της μαζύ του.

Διοργανώνει λοιπὸν τὸ ἴδιο βράδυ γιορτὴ στὸ Κρυονέρι μὲ τὸ νέο καὶ δυό του μπράβους, καὶ ἐκεῖ ποὺ τραγουδοῦσεν ἀνύποπτος τὸν σκοτώνουν. Ὁ κόντες γυρίζει σπῖτι καὶ μὲ τὰ ὡραιότερα λόγια λέει στὴν κόρη του πὼς τῆς ἔφερε τὸ πολυτιμότερο δῶρο τοῦ κόσμου. Ἐκεινη περιμένει χαρούμενη. Τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ ἀνυπομονησία της κορυφώνεται, ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ παρουσιάζεται ἕνας μπράβος μὲ τὸ κεφάλι τοῦ ἀγαπημένου της αἱματοστάλαχτο μέσα σ' ἕνα γυαλένιο κουτί. Δὲν προφθάνει νὰ συνέρθει. Ὁ πατέρας της συρτὴ τὴν ὁδηγεῖ στὴν σοφίτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὴν ἀφίνει νὰ πεθάνει ἐκεῖ μέσα μαζὶ μὲ κείνη τὴ μακάβρια συντροφιά. Τὰ κορμιὰ ὅλων αὐτῶν τῶν θυμάτων ἐξαφανίζονται στὰ ὑπόγεια τῶν ἀρχοντικῶν μεγάρων.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ποὺ δὲν εἶχαν καμιὰ τρυφερότητα στὴν καρδιὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ κυβερνοῦσε τὴ ζωή τους τὸ μῖσος, εἶχαν ὁλότελα ἀποχτηνωθεῖ. Ζοῦσαν γιὰ τὸ ἔγκλημα καὶ μὲ ἀπόλυτη ἐγωπάθεια σκεφτόνταν μόνο τὴν ὑπεροχὴ τῆς οἰκογενείας τους. Μισοῦσαν, ἀδιάκοπα μισοῦσαν. Δὲν περιοριζόντανε τὸ μῖσος τους στὸ λαό. Ἐκδικήσεις τρομερὲς ἔκανε τὸ ἕνα ἀρχοντικὸ σπῖτι στὸ ἄλλο. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀλαμάνου τὸ μαρτυρεῖ. Κάποια ἔχθρα εἶχεν ὁ Ἀλαμᾶνος μὲ ἕνα ἄλλο σπίτι. Πῶς νὰ ἐκδικηθεῖ; Δὲν ἦταν τόσο βολετὴ ἡ ἐκδίκηση σ' ἀνθρώπους ἰσοδύναμους. Ὁ Ἀλαμᾶνος ὅμως διψοῦσε ἀπὸ ἔχτρα. Εἶχε 12 ἀρσενικὰ—ὁ ἐχθρός του μία μόνο κόρη. Προσποιεῖται πὼς ξεχνᾶ τὸ παλιὸ μῖσος καὶ στέλνει προξενειὰ γιὰ τὸν πρῶτο του γυιό. Γίνεται ὁ γάμος. Τὴν ἑπομένη ἡ Ζάκυνθος ἦταν ἀνάστατη. Ἡ νύφη κάποιον θ' ἀγαποῦσε, μὲ κάποιον πρὶν παντρεφτεῖ τἆχε φτιάξει στὰ χοντρά. Διαπόμπευση καὶ θάνατος λοιπόν. Καὶ ὅμως ἡ ἄμοιρη κοπέλλα ἦταν ἀθῶα!

Τέτοια ἦταν ἡ ἀριστοκρατία. Ὅσο γιὰ τὸ λαό, τὴν τσούρμα, τοὺς ποπολάρους, ὅπως τοὺς λέγανε τότες;

Χαρούμενοι, ἄνθρωποι ἀμέριμνοι, ποὺ ἡ ζωή τους θὰ ἤθελαν νὰ περνᾶ σ' ἕνα ἀδιάκοπο πανηγύρι, μὲ πλούσια φαντασία, ὅπως μᾶς τὸ μαρτυρεῖ ἡ λαογραφία τους μὲ τὰ πραγματικὰ ὄμορφα τραγούδια, ποὺ προδίνουν πόσο μακρυὰ βρισκόταν ἡ κακία καὶ πόσο λίγη σκέψη ἄφιναν γιὰ τὴν ἔχθρητα καὶ τὸ μῖσος. Καὶ ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ ξεδιπλώσει τὴν φαντασία του καὶ ν' ἀναπνεύσει ἐλεύθερον ἀέρα.

Δὲν μπορεῖ ἀνθρώπου γλῶσσα
νὰ εἰπεῖ τί συμφορὲς
ἐγεννοῦσαν τῶν ἀρχόντων
οἱ κλεψιὲς καὶ ἀδικιές.

Ἀνθρωπόμορφα θηρία
ποὺ λεγόστε χριστιανοὶ
στὰ κεφάλια σας νὰ πέσει
ὅλη τοῦ Θεοῦ ἡ ὀργή.

ἔγραφεν ὁ Μαρτελάος, 150 περίπου χρόνια ἀργότερα, ποὺ εἶχε τὴν εὐτυχία ν' ἀτενίσει, ἔστω καὶ λιγοδιάρκειτη, τὴν ἐλευθερία ἁπλωμένη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρο στὸ νησί.

Ἀπὸ τὴν ἀφόρητη λοιπὸν κατάσταση τῆς ἀρχοντοκρατίας προῆλθε τὸ «Ρεμπελιὸ τῶν Ποπολάρων». Ἡ ἀφορμὴ δὲν ἦταν καὶ τόσο σπουδαία. Ἀλλὰ στὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ ἔβραζε ἡ ὀργή.

Ὁ Ἄγγελος Σουμάκης, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἄρχοντες τοῦ νησιοῦ καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους ἑφτανησίους συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, — σπούδασε φιλοσοφία, φιλολογία καὶ ἰατρικὴ στὴν Παβία κ' ἔγραψεν ἀξιόλογα ἔργα ἑλληνικὰ καὶ ἰταλικὰ—ἄφησε σχετικὸ χρονικὸ ποὺ δίνει λεπτομερῆ περιγραφὴ τῶν ὅσων συνέβησαν τότες.

*
* *

Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ οἱ πειρατὲς εἶχαν καταντήσει τὸ φόβητρο κάθε παράλιας χώρας. Καὶ αὐτὴ ἡ πανίσχυρη τότες Βενετία συγκέντρωνε τὶς δυνάμεις της, γιὰ τὸ πῶς νὰ βρεθεῖ καλύτερα ὀργανωμένη σ' ἀπρόοπτη ἐπίθεση τοῦ ὕπουλου ἐχτροῦ. Ἀλλὰ δὲν τῆς ἦταν βολετὸ νὰ δυναμώνει μὲ στρατὸ δικό της τὶς ἀποικίες της. Καθημερνὰ οἱ εἰδήσεις ἐπληθύνονταν. Οἱ πειρατὲς λεηλάτησαν τὸ δεῖνα ἢ τὸ τάδε μέρος. Βρισκόνταν στὶς γειτονιὲς ἐκεῖ στὰ Ἑφτάνησα. Ἡ Ζάκυνθο κινδύνευε ἀπὸ τὶς ἐπιδρομές τους. Ὁ Ἐνετὸς λοιπόν, στρατηγὸς Πόντε, ποὺ βρισκόταν στὸ νησί, μὲ προκήρυξή του ἀνάγγελνε τὴν ἀπειλὴ τοῦ κινδύνου. Ὁ λαὸς ἔπρεπε νὰ στέκει ἕτοιμος γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἐχτροῦ. Μάζεψε λοιπὸν μεσ' ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῆς πόλεως φρουρές, διαλέοντας συγχρόνως μεσ' ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀρχηγούς. Οἱ φρουρὲς αὐτὲς θὰ παραφύλαγαν ὁλονυχτὶς στὸ ***Σταυρωμένο*** (δρόμο παράλιο πρὸς τὸ Κρυονέρι), στὸ ***Μόλο*** (ποὖχει σήμερα ἐπεχταθεῖ τὸ λιμάνι), στὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ νησιοῦ στὸν ***Ἅγιο Χαραλάμπη*** καὶ γενικὰ στὰ παράλια γιὰ νὰ μποροῦν νὰ βλέπουν στὴ θάλασσα πέρα στὰ ἀνοιχτά. Στὴν ἀνάγκη θἄτρεχαν ἀμέσως στὸ ***Κάστρο*** γιὰ νὰ εἰδοποιήσουν τὸν Προβλεφτή. Στὴ φρουρὰ ἔπρεπε νὰ συμπεριλαμβάνονται καὶ καβαλάρηδες.

Στὸν κίνδυνο οἱ νησιῶτες μὲ προθυμία τρέξανε νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα τους. Ἦταν συνηθισμένοι μὲ τέτοιες ἐπιδρομὲς Τούρκων σὲ προηγούμενους χρόνους. Γι αὐτὸ ἔτρεξαν καὶ τώρα αὐθόρμητα καὶ σὲ πολὺ μεγάλον ἀριθμό. Καὶ ὄχι μόνο ποπολάροι ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀρχοντόπουλα ποὺ πάντα τὄχαν καμάρι νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίες γιὰ νἄχουν καὶ προνόμια.

Γενικὰ ὁ Ζακυνθινὸς ψοφᾶ γιὰ ἐπίδειξη παληκαριᾶς καὶ εὐγενικιᾶς φιλιτιμίας. Κάθε λοιπὸν πρωΐ, τὴν ὥρα ποὺ τελείωνε ἡ ὑπηρεσία τους, ***ἡ βάρδια*** ὅπως τὴν λέγανε, παρήλαυναν οἱ νυχτερινὲς

ΤΑΚΣΙΒΛΑΓΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΕΤΣΟΒΟ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

φρουρὲς ἀπὸ τὴν πλατεία τοῦ Ἅγ. Μάρκου, τώρα πλατεῖα Σολωμοῦ, ἔριχναν λίγους πυροβολισμοὺς μὲ ὑπερηφάνεια κι ἀποχωροῦσαν. Γι αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν κάπως ρεκλαμαδίστικην ἐπίδειξη οἱ προσερχόμενοι στὶς νυχτερινὲς φρουρὲς ἦταν πολλοί. Τὄφερναν πάνου τους πὼς ἦταν ἐθελοντὲς γιὰ τὴν ὑπεράσπιση, γιὰ τὸ γλύτωμα τοῦ νησιοῦ τους ἀπὸ τοὺς πειρατές. Ἦταν μιὰ ἑκούσια παληκαριά, ποὺ μποροῦσαν, ἂν ἤθελαν, νὰ τὴν ἀπόφευγαν κιόλας.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἄλλαξαν καὶ νὰ πῶς. Ἐπειδὴ οἱ εἰδήσεις φτάνανε ὁλοένα πιὸ ἀπειλητικὲς ὁ Προβλεφτὴς θέλησε γνωστικὰ νὰ καθορίσει ἐπάνω σὲ πόσο τέτοιο στρατὸ θὰ μποροῦσε νὰ βασιστεῖ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνει γι αὐτὸ καταγραφή. Φαίνεται ὅμως πὼς καὶ αὐτοὶ οἱ Βενετσιάνοι εἶχαν καταλάβει πὼς ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου ἦταν περήφανος κι ἀτίθασσος καὶ κάθε ἄλλο τοῦ ταίριαζε παρὰ ἀναγκαστικὴ κατάταξη. Γι αὐτό, ὅσο καὶ ἂν τοὺς ἔσφιγγεν ἡ ἀνάγκη, ἀπόφευγαν νὰ βγάλουν τέτοια διαταγή. Πέρασαν δύο Βενετσιάνοι Κυβερνῆτες ὡς ποὺ ν' ἀποφασίσουν.

Ἀλλὰ οἱ πειρατὲς ὁλοένα γίνονταν καὶ ἀπειλητικώτεροι. Ἀναβολὴ δὲ χωροῦσε πιά. Ὁ τότες Προβλεφτὴς Πιέρος Μαλιπιέρος φώναξε λοιπὸν τοὺς τότε ***Συνδίχους,*** κάτι παρόμοιος μὲ τοὺς ἐπὶ Τουρκοκρατίας στὴν ἄλλη Ἑλλάδα ***Δημογέροντες***—τὸ Μικέλη Φασόη, τὸν ἔξοχο δικηγόρο Θωμᾶ Μοντσενῖγο καὶ τὸ Γεώργη Μαρτελάο, νὰ τοὺς ἀνακοινώσει τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆρε, ἀπόφαση ποὺ εἶχε τὴ βάση της καὶ τὸ λόγο της ἀπὸ τὴν πιὸ ἄμεσην ἀνάγκη. Οἱ ***Σύνδιχοι,*** μὲ τὴ σειρά τους κι αὐτοὶ ἀναγνωρίσανε τὴ δυσκολία αὐτῆς τῆς καταγραφῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ εἶδαν καὶ τὴ σκοπιμότητά της. Εἶπαν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ στὸν Προβλεφτὴ καὶ στὸ τέλος συμφώνησαν ἀπὸ κοινοῦ πὼς θὰ ἀνακοίνωναν στὸ λαὸ τὴν ἀλήθεια. Ἤλπιζαν πὼς ὁ λαὸς θὰ καταλάβαινε τὸ λόγο τῆς ἀπογραφῆς καὶ χωρὶς παρεξήγηση θὰ τὴ δεχόταν. Ἡ πρόσκληση ἦταν γραμμένη μὲ τὸ γάντι. Δικαιολογόνταν μέσα πὼς μόνον ὁ ἄμεσος κίνδυνος ἔφερνε τὴ Βενετσιάνικην Ἀρχὴ στὴν ἀνάγκη νὰ τὸ κάμει. Πὼς ὁ ζακυνθινὸς λαὸς ἦταν ἐλεύθερος νὰ ἐγραφτεῖ ὅποτε ἤθελε καὶ ὅπου ἤθελε, στὴν πόλη ἢ στὴν ἐξοχή. Τὸ μέτρο τὄλαβαν μονάχα γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ συμφέρο τοῦ ἴδιου τοῦ Ζακυνθινοῦ λαοῦ, ποὺ θὰ ἐξασφάλιζε ἔτσι τὴ φρούρηση καὶ τὴ σωτηρία τῆς οἰκογενείας του.

Δὲν πρόφθασαν ὅμως οἱ ποπολάροι νὰ συνειθίσουν κάπως στὴν εἴδηση, ποὺ τοὺς εἶχεν ἀναστατώσει καὶ τὴν κουβέντιαζαν πολύ, ποὺ ξαφνικὰ ἕνα πρωῒ ὁ Προβλεφτής, νομίζοντας ἴσως πὼς ἔτσι ἀπρόοπτα θἄταν καλύτερα, κατέβηκε στὴν πλατεῖα καὶ ἔστειλε εἰδοποίηση στὸν ἀρχηγὸ τῆς φρουρᾶς τοῦ ***Σταυρωμένου,*** τὸ Νούντσιο Σιγοῦρο,

καλώντας τον μόλις τελείωνε ἡ ὥρα τῆς ***Βάρδιας*** νὰ προσέλθει μὲ τοὺς ἄντρες του γιὰ τὴν καταγραφή.

Φαντάσθῆτε τώρα τὴν ἔκπληξη καὶ τὸ θυμό του.

Οἱ Ζακυνθινοὶ ποὺ ὑπερηφανεύονταν γιὰ τὴν ἑκούσια προσέλευσή τους νὰ καταγραφοῦν τώρα ὑποχρεωτικά! Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ἀκόμα καὶ τώρα οἱ Ζακυνθινοὶ ἀποφεύγουν τὴν καταγραφή, καὶ πάντα στὶς ἀπογραφὲς τοῦ πληθυσμοῦ φέρνουν δυσκολίες. Πολὺ περισσότερο φυσικὰ τότε, ποὺ ἐπρόκειτο γιὰ στρατολογία ἀναγκαστική. Αὐτοὶ θέλανε τρόπον τινὰ νἆναι ***ἱππότες*** ὑπερασπιστές, ἐθελοντὲς στρατιῶτες σὰν κείνους τῆς παλαιότερης ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ποὺ γλύτωσαν τὴ Σικελία καὶ ποὺ σώσανε τὴν Ἑφτάνησο ἀπὸ τὸν Τοῦρκο ἐξολοθρεφτή.

Στρατιῶτες μὲ τὴ σημασία τῆς ὑποχρεωτικῆς θητείας, οὔτε νὰ τ' ἀκούσουν. Ἦταν σκλάβοι λοιπὸν νὰ τοὺς μεταχειριστοῦν ἔτσι, νὰ καταπατοῦν κάθε δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τους;

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴν ὁ λαὸς ἔδειξε τὶς κακές του διαθέσεις καὶ τὴν τάση του γι ἀνυπακοή. Καταφύγιον εἶχε πάντα ὁ καθένας, γιὰ κάθε παράπονό του, τὸν Προβλεφτή. Ἀλλὰ ὄχι ἀπ' εὐθείας. Ποιὸς ποπολάρος τολμοῦσε νὰ φτάσει στὸ κάστρο, ἀπάνω στὸ παλάτι τοῦ ἀφέντη Πρεβεδούρου! Διάλεγαν μιὰ σεβαστικὴν ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τοὺς γεροντότερους, τοὺς πιὸ εὔπυρους καὶ καλοφεράμενους, ποὺ πήγαινε στοὺς Συνδίχους. Μὰ οὔτε καὶ αὐτοὶ φτάνανε μέχρι τοῦ Πρεβεδούρου. Οἱ Σύνδιχοι διαβίβαζαν ὅτι θέλανε στὸν ἄρχοντα.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ὁ λαὸς ἔτρεξε φωνάζοντας καὶ διαμαρτυρόμενος στὸ Κάστρο. Τελείωσε. Ἡ τάξη, ἡ πειθαρχία στοὺς κυβερνῆτες εἶχε σαλευθεῖ πιά. Τὸ ***Ρεμπελιὸ*** τῶν ποπολάρων εἶχεν ἀρχίσει. Ὁ λαὸς φώναζε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ μέγαρο τοῦ Προβλεφτή, ἔβριζε τοὺς ἄρχοντες, τὴ Βενετιά. Δὲν ἤθελαν νὰ τοὺς κυβερνήσει πιὰ τέτοιο ἔθνος. Καλύτερα κάτου ἀπὸ τοὺς Ἱσπανούς. Καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀκόμα ἂς ἐρχόντανε! Ἀλλ' ὄχι πιὰ οἱ Βενετσιάνοι...

Καμιὰ ἑκατοστὴ ἄνθρωποι αὐθόρμητα ξεχώρισαν ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀνέβηκαν ἀπάνω στὸ παλάτι καὶ τριγύρισαν στὶς κάμερες ζητώντας νὰ δοῦν τὸν Προβλεφτὴ καὶ νὰ διαμαρτυρηθοῦν. Τὴν ἴδια ὥρα περίμεναν νὰ τὸν ἰδοῦν οἱ Σύνδιχοι Μαρτελάος καὶ Φασόης. Προσπαθοῦσαν λοιπὸν νὰ ἡσυχάσουν τὸ λαὸ βεβαιώνοντας πὼς θὰ φρόντιζαν νὰ διαβιβάσουν στὸν ἄρχοντα τὰ παράπονά τους. Τοὺς συμβούλευσαν νὰ σκορπίσουν καὶ νὰ φύγουν μὴν τύχει καὶ ἡ στάση τους αὐτὴ ἔχει συνέπειες εἰς βάρος τους. Ἀλλὰ ὁ λαὸς ἐξαγριωνόταν περισσότερη. Εἶχαν τὴν προκατάληψη πὼς οἱ Σύνδιχοι ἦταν συνεννοημένοι μὲ τὸν Προβλεφτή, καὶ πὼς ὅσα τοὺς ἔταζαν ἦταν μόνο ψευτιὲς γιὰ νὰ τοὺς κάμουν νὰ ἡσυχάσουν. Καὶ μήπως εἶχαν ἄδικο; Πάντα ἀδικία καὶ δολιότητα εἶχαν βρεῖ ἀπὸ τοὺς ἄρ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

χοντες. Γιατὶ τώρα νὰ κάμουν ἐξαίρεση; Πάντα ἐναντίον τους. Οἱ ποπολάροι τοὺς θεωροῦσαν κι αὐτοὺς σὰν ξένους, σὰν Βενετσιάνους, ποὺ κοιτοῦσαν μόνο τὰ συμφέροντά τους κι ὄχι τοῦ λαοῦ. Ἄλλαζαν θρησκεία, ἄλλαζαν γλῶσσα. Ἄρχοντας νὰ μένει χριστιανὸς (ὀρθόδοξος δηλαδὴ) ἦταν παρατυπία, ἀσυνείθιστο πράγμα. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴ γλῶσσα. Τὴν ἰταλικὴ τὴν εἶχαν γιὰ κρῖκο ποὺ ἔδενε τοὺς ξένους μὲ τοὺς λίγους **λιμπροντορίστες** καὶ τοὺς χώριζεν ἀπὸ τὸ λαό. Ὁ λαὸς ἦταν στὴν ἄκρη. Τὶ ἔλεγαν μεταξύ τους δὲν τὸ καταλάβαινε.

Πότε συμμερίστηκαν τὶς γιορτές τους; Τὰ Χριστούγενα καὶ τὸ Πάσχα τὸ ἑλληνικὸ πότε τὸ γιόρτασαν; Ἀναμεταξύ τους λειτουργιόνταν στὶς καθολικὲς ἐκκλησιὲς καὶ ἀναμεταξύ τους εἶχαν γιορτὴ μέρες, ποὺ ὁ λαὸς δὲ θεωροῦσε γιορτάσιμες κ' ἐργαζόταν, ἂν δὲν τὸ ἀπαγόρευε ἡ ἐξουσία.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ λαὸς μεθυσμένος ὅπως ἦταν ἀπ' τὴν ὀχλαγωγὴ καὶ πιστεύοντας πὼς δὲν εἶχε νὰ στηριχθεῖ πουθενὰ ἀλλοῦ, ἐξὸν ἀπὸ τὶς δικές του δυνάμεις, λύκωνε χειρότερα. Χωρὶς νὰ συλλογιοῦνται ποῦ βρισκόνταν ἄρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ φιλονικοῦν σὰ νἄταν στὸ δρόμο ἢ στὸ σπίτι τους. Κατέβηκαν μετὰ στὴν πόλη. Ἐκεῖ αὔξησαν σὲ ὄγκο. Ἡ Ζάκυνθο ἦταν ἔρμαιο πιὰ τῶν ποπολάρων. Ὀχλαγωγία ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρο, ποὺ δὲν ἄφηνε ἀφέντη νὰ ξεμυτίσει. Αὐτοὶ ἦταν λίγοι. Τριακόσιοι τὸ πολύ. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἦταν ὁ λαός. Πόσοι; Ἀμέτρητοι! Γυρίζανε στοὺς δρόμους καὶ γλεντοῦσαν προσβάλλοντας μὲ χίλιους τρόπους τοὺς ἄρχοντες. Ἀλήθεια πῶς νὰ ἐξηγηθεῖ ἡ αἰφνίδια αὐτὴ μεταβολή;

Ὁ τότες ἀπεσταλμένος τῆς Βενετιᾶς Ἀντώνιος Τζιβρὰν ἦταν κυριολεχτικὰ θαμπωμένος ἀπὸ αὐτὴ τὴ στάση, θαύμαζε τὸ θάρρος τους μὰ καὶ τὸ φοβόταν. Ὡρισμένως δὲν εἶχε ξαναδεῖ τέτοιαν ἀνυπακοή. Ἡ βενετσιάνικη ἀρχὴ βρισκόταν σὲ ἀδυναμία νὰ τὴ δαμάσει. Μιὰ ποὺ ἡ τάξις εἶχε σαλευθεῖ, ἡ ἐπαναφορά της ἦταν δύσκολη. Δὲν κυβερνοῦσε τώρα παρὰ ὁ λαός. Κ' ἐξακολουθοῦσε νὰ κυβερνᾶ...

Ὁ Προβεδοῦρος, ποὺ βέβαια ἡ στάση αὐτὴ δὲν τὸν σύσταινε καθόλου στὴν Κυβέρνησή του, γιατί ἔδειχνε πὼς δὲν εἶχε κανένα κῦρος καὶ δὲν τὸν σεβόντανε, ἀποφάσισε νὰ γράψει κάτου στὴ Βενετιὰ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ταραξίες.

Ὁ λαὸς τὄμαθε. Ἀναμμένος ἀπὸ τὴν ἀπρόσμενην ἐπιτυχία, εἶχε πάρει τὸ θάρρος τοῦ νικητὴ καὶ τὴν πεποίθηση πὼς τίποτα πιὰ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸν ἀντισκόψει στὸ δρόμο ποὺ εἶχε πάρει. Γι αὐτὸ θέλησε μὲ δωροδοκία νὰ τραβήξει στὸ μέρος τοῦ τὸν Προβεδοῦρο ὥστε νὰ μὴν ἐνεργήσει ἐναντίον του. Καὶ τὸ κατώρθωσε.

Κάμανε ἔρανο μεταξύ τους γενναῖο, ποὺ εἶχεν εἴσπραξη λαμπρά. Ἔτσι μπόρεσαν νὰ προτείνουν ποσὰ μεγάλα ὄχι μόνο στὸν

Προβεδοῦρο ἀλλὰ καὶ στὴ γυναῖκα του καὶ στοὺς ἔμπιστους τῆς ὑπηρεσίας του ἀκόμα. Ἡ προσφορὰ πήγαινε κατὰ σειρά. Χίλια ρεάλια τοῦ Προβλεφτή, πεντακόσια τῆς γυναίκας του καὶ ἑκατὸ στὸ Γερόλυμο, τὸν ἔμπιστο ὑπηρέτη τους. Μπορεῖνὰ δίστασε ὁ Προβλεφτὴς στὴν ἀρχή, μὰ εἶχε τὴ γυναῖκα του ποὺ δὲν τὸν ἄφηνε. Ἔτσι ξαφνικὰ οἱ ἄρχοντες εἶδαν τὴ μεταστροφὴ τοῦ Προβλεφτὴ στοὺς ποπολάρους, πράγμα ποὺ ἔβαζε σὲ κίνδυνο καὶ αὐτὴ τὴ ζωή τους. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὁ λαὸς ἦταν ἐξαγριωμένος ἐναντίον τους, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Προβλεφτὴς τοὺς ἔριχνε τὸ ἄδικο, λέγοντας πὼς αὐτοὶ σπρώξανε τὴν κατάσταση ὡς ἐκεῖ. Τώρα ποὺ εἶχαν τὴν ἐξουσία μὲ τὸ μέρος του οἱ ποπολάροι θὰ ξεθαρρεύονταν καὶ ποιὸς ξέρει τί μποροῦσαν νὰ κάμουν. Καὶ πράγματι γινόνταν ὅλο καὶ ἀπειλητικώτεροι. Οἱ ἄρχοντες, ποὺ τἄχαν χαμένα, ὅσο τοὺς ἔσφιγγεν ἡ κατάσταση—ἀφόρητη καὶ ἀπίστευτη ἔπειτα ἀπὸ τὴν παντοδυναμία ποὖταν συνειθισμένοι—τόσο πάσκιζαν νὰ βροῦν τὴν ἀφορμὴ τῆς ἀλλαγμένης αὐτῆς στάσεως τοῦ Προβεδούρου. Ὅσο καὶ νὰ κρατιέται μυστικότητα ***οὐδὲν κρυπτὸν ὑπὸ τὸν ἥλιο***.

Δὲν ἄργησαν λοιπὸν νὰ μάθουν πὼς ὁ Προβεδοῦρος πληρώθηκε. Τότες τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Οἱ ἄρχοντες μποροῦσαν νὰ ἐνεργήσουν διαφορετικὰ ἀφοῦ ὁ Προβλεφτὴς εἶχε στὴν πλάτη του τέτοια κατηγορία. Μποροῦσαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἀπ' εὐθείας στὴ Βενετιὰ κάνοντας γνωστὰ ὅλα. Ἀλλὰ πιὸ κοντινὸ καὶ ἀποτελεσματικώτερο ἦταν γιὰ τὴ στιγμὴ μιὰ συνεννόηση γιὰ συμφιλίωση μὲ τὸν ἴδιο τὸν Προβεδοῦρο. Τοῦ μήνυσαν λοιπὸν πὼς τἄξεραν ὅλα, ἀλλὰ πὼς θὰ τὸν συγχωροῦσαν εὐχαρίστως ἂν ἔδινε τὰ λεφτὰ πίσω στοὺς ποπολάρους καὶ γύριζε πάλι μαζί τους. Αὐτὸς δὲ δέχτηκε κ' ἔτσι προστρέξανε στὸν Τζιβράν. Τοῦ εἶπαν ὅλα τὰ καθέκαστα καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ χρησιμέψει ὡς μάρτυράς τους κάτω στὴ Βενετιά, ἂν καλούμενος ἐκεῖ ὁ Προβλεφτὴς ἤθελε τοὺς συκοφαντήσει. Καὶ ὁ μὲν Προβλεφτὴς εἶχε ἄσκημο τέλος στὴ φυλακὴ ὅπου τὸν βάλανε γι αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ὑπόθεση. Ἀλλὰ οἱ ποπολάροι γίνηκαν χειρότεροι ὕστερα ἀπὸ τὸ φέρσιμο τῶν ἀρχόντων πρὸς τὸν προστατευόμενό τους καὶ μάλιστα ὅταν ἀναμίχτηκε ὁ πολυμίσητός τους Τζιβράν.

Ὁ λαὸς ἀνενόχλητος πιὰ ἄρχισε νὰ ὀργανώνεται συστηματικά. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέση ὁποιαδήποτε στιγμὴ νὰ ὑπερασπίζει τὸ δίκιο του, ἀποφάσισε νὰ ἐκλέξει μιὰ μόνιμη ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ τὸν ἀντιπροσώπευε στὰ συμφέροντά του. Οἱ πρῶτοι ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἦταν ὁ Γιώργης Χριστοδούλος, Χιόνης Κορφιάτης, Τζάνες Ροῦσσος, Μάρκος Πιατίν, ἄνθρωποι βγαλμένοι μὲσ' ἀπὸ τὸ λαό, μπακάληδες, πραγματευτάδες καὶ τὰ τέτοια. Οἱ ποπολάροι διόρισαν καὶ δικηγόρο συνήγορό τους, τὸν Πιέρο Ντελάκουϊλα, ἄνθρωπο ἀπὸ τὶς κατώτατες λαϊκὲς τάξεις ἀλλὰ ποὺ εἶχε πολὺ ζήσει. Πολλὰ κουτσομπόλευσαν εἰς

ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΚΚΑΛΑΝΗ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

βάρος του καὶ γιὰ πράγματα ποὺ βέβαια αὐτὸς δὲν ἦταν ὁ φταίχτης. Ἀπλούστατα ἦταν νόθο παιδὶ ἑνὸς ὑπηρέτη στὴ Βενετιά. Ἀλλὰ ἦταν ἔξυπνος καὶ ἔκανε διάφορες δουλειὲς τοῦ ποδιοῦ ποὺ τοῦ ἀπόφερναν κέρδη μεγάλα. Σκληρομαθημένος ἀπὸ μικρὸς—τὸν ἔδιωξε ὁ πατέρας του γιὰ τὴν ἀνυπακοή του — εἶχε συνηθίσει στὴν ἐργασία καὶ δραστηριότητα. Τέτοιος ἦταν ἀπὸ τὴν καλή του ὄψη. Εἶχεν ὅμως καὶ τὴν κακή του· ἦταν παίχτης καὶ καταχραστής. Εἶχε φυλακιστεῖ μάλιστα γι αὐτὸ καὶ βγῆκε μόνο μὲ ἔρανο διαφόρων Ἰταλῶν φίλων του. Γι αὐτὸ τὸ λόγο ἀπὸ τὴν Βενετιὰ πῆγε στὴ Ζάκυνθο, ὅπου καταστάλαξε καὶ πάντρέφτηκε μιὰ ζακυνθινιά, τὴ χήρα Μπουλντοῦ. Ἐκεῖ καταπιάστηκε μόνιμα στὰ νομικά. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῆς φασαρίας, ὁ δημαγωγός, ὁ τύπος δηλ. ποὺ χρειάζονταν ἀκριβῶς οἱ ποπολάροι.

Οἱ ποπολάροι εἶχαν ἐπίσης τοὺς ἀρχηγούς των, ποὺ διεύθυναν κάθε τους κίνηση. Πειθαρχοῦσαν σ'αὐτοὺς μὲ ὑπακοὴ ἐξαιρετική. Φυσικὰ ποὺ ἦταν καὶ αὐτοὶ ποπολάροι, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν κατώτερη τάξη, χωρικοί, παπουτσίδες κ.τ.λ. ἀλλὰ ἔδειχναν πρωτοβουλία καὶ σθένος. Ὁ κύριος ἀρχηγὸς ἦταν ὁ Χρῖστος Τζίμας ποὺ εἶχε τὸ παρατσοῦκλι Κουτσομύτης, γιατὶ κάποτε πρὶν συμβοῦν αὐτὰ τὰ γεγονότα, εἶχε μιλήσει ἀνευλαβῶς γιὰ τοὺς ἄρχοντες καὶ ἡ βενετσιάνικη ἐξουσία τὸν τιμώρησε μὲ τὴν ποινὴ τῆς ἀποκοπῆς τῆς μύτης του. Ἐνοεῖται πὼς τότε μὲ τὸ ***ρεμπελιὸ*** οἱ ἄρχοντες δὲν μποροῦσαν νὰ βροῦν πιὸ πεισμωμένο ἐκδικητή.

Ἦταν κι ἄλλοι ἀκόμη ποπολάροι ποὺ ξεχώριζαν γιὰ τὴ δράση τους, οἱ Γιάννης Βοτάνης, τὰ δυὸ ἀδέλφια Δρόσοι, Ἀνδρέας καὶ Πέτρος κ. ἄ. Μὲ ὀργάνωση ἄρτια λοιπὸν οἱ ποπολάροι, ἐφοδιασμένοι καὶ μὲ ὅπλα ἀκόμη, κυβερνοῦσαν τὸ νησὶ μὲ τόλμη. Τόσο εἶχαν πεποίθηση στὶς δυνάμεις τους. Ἐννοεῖται πὼς ἡ Ζάκυνθο ἦταν σὲ χάλια. Ἡ ὀχλαγωγία δὲν φέρνει βέβαια καλὰ ἀποτελέσματα ποτέ. Καὶ μάλιστα ὅπως ἦταν τότες ἄξεστο τὸ λαϊκὸ στοιχεῖο. Τὸ πιὸ πολὺ ὑπόφερναν ἀπὸ τὴν ὑπερτίμηση τῶν εἰδῶν. Καθὼς δὲν ἄκουγαν σὲ τίποτα, φυσικὸν ἦταν νὰ καταργηθοῦν οἱ διατιμήσεις. Ἔφτασαν ὅλα σὲ ὕψη δυσθεώρητα. Ὁ καθένας πουλοῦσε τὸ κάθε τί ὅσο τοῦ κάπνιζε. Καὶ ὁ λαός, ἡ φτωχολογιά, ποὺ δὲν εἶχε διαθέσιμα περισσὰ καὶ μὲ στενοχωρία ζοῦσε, ὑπόφερνε πολύ. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν μιλοῦσε χάριν τῆς ἰδέας.

Οἱ ἄρχοντες περίμεναν σὰν ἀπὸ μηχανῆς θεὸ τὸν νέο Προβλεφτὴ τὸ Γερόλυμο Μπέμπο. Ἀλλ' αὐτὸς ἦταν ἄνθρωπος μὲ φιλελεύθερες ἀρχές, ἀγαποῦσε μὲ εἰλικρίνεια τὸ λαὸ καὶ τὸν δεχόταν μὲ ἀνυπόκριτην οἰκειότητα. Πρᾶγμα σπάνιο γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη! Οἱ ἄρχοντες βλέπανε μὲ κακὸ μάτι τὰ πλούσια γεύματα ποὺ ὁ Μπέμπο ἔδινε στὶς αἴθουσες τοῦ σπιτιοῦ του στοὺς ποπολάρους. Γλέντι λαϊκό, τραγούδια, πανηγῦρι, χαρὲς σὰν σὲ λαϊκὸ κέντρο.

Ἔτσι εἶχε μεταβληθεῖ τὸ μέγαρο τοῦ Προβλεφτῆ. Τοὺς ἄρχοντας τοὺς εἶχε σὲ ἀπόσταση. Περιορίστηκε στὴν τυπικὴ γνωριμία ποὺ ἔκανε μαζί τους, λόγῳ τῆς θέσεώς του. Καὶ μὲ τοὺς ποπολάρους τρωγόπινε.

Χαρακτηριστικὸ τοῦ Προβλεφτὴ εἶναι ἡ θερμὴ ὑπεράσπιση καὶ προστασία ποὺ ἔδωσε στὴν χωριατοπούλα Ματαράγκα, ποὺ πῆγε καὶ ξέθαψε τὸ πτῶμα τοῦ καλοῦ της τὴ νύχτα ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ, τὸ κάρφωσε καὶ τὸ ξανάθαψε γιὰ νὰ ἡσυχάσει ἀπὸ τὸ φάντασμά του ποὺ τὄβλεπε μπροστά της παντοτεινά. Περισώθηκε τὸ ἀνέκδοτο μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἀπὸ τὸν περιηγητὴ Ξαβέριο Σκροφάνι [1].

Τὸ βιβλίο ἔχει τὸν ἐπιστολικὸ τύπο ποὺ συνείθιζαν τότες νὰ γράφουν μυθιστορήματα, ἐντυπώσεις κ.τ.λ. — καὶ τὶ δὲν γράφηκε ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐπιστολῶν! — Ὁ συγγραφέας ἀπευθύνεται συνήθως γράφοντας, σὲ κάποια γνωστή του. Στὴν ἐπιστολή του γιὰ τὸ ἐπεισόδιο τῆς Ἑλένης Ματαράγκα ἔχει τόση ζωντάνεια περιγραφῆς ὥστε ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τοῦ ἀφήσουμε λίγη θέση ἐδῶ:

«Νομίζετε ἴσως πὼς οἱ προληπτικὲς γυναῖκες εἶναι καὶ εὐαίσθητες; Κάθε ἄλλο. Ἂς μὴ θαυμάζομε μόνο τὴν Σαπφὼ ποὺ πνίγηκε, οὔτε τὴν Κλέλια ποὺ πέρασε κολυμπῶντας ὅλον τὸν Τίβερι. Ὑπάρχουν γυναῖκες σύγχρονες μὲ παρόμοια τόλμη. Μάθετε λοιπὸν τί ἔκαμε στὴ Ζάκυνθο ἕνα κορίτσι, ποὺ ἂν ζοῦσε στὴν ἐποχὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων, θὰ γινόταν ἡρωΐδα. Ἡ Ἑλένη Ματαράγκα, κορίτσι εἴκοσι χρονῶν, ἀγαποῦσε ἕνα νέο, ποὺ οἱ γονεῖς της δὲν ἤθελαν νὰ τῆς δώσουν. Τὴν πάντρεψαν μὲ κάποιον ἄλλον γιὰ συμφεροντολογικοὺς λόγους. Ὁ νέος πέθανε. Τὸ ἴδιο βράδυ ὕστερ' ἀπὸ τὴν κηδεία ἡ Ἑλένη εἶδε τὸ φάντασμα τοῦ καλοῦ της στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ της. Αὐτὸ ξακολούθησε νὰ γίνεται κάθε νύχτα. Στὴν ἀρχὴ ἡ Ἑλένη νόμισε πὼς θὰ ἤθελε κάποιο μνημόσυνο. Ἔκαμε λοιπὸν δύο λειτουργίες, μοίρασε στοὺς φτωχοὺς ψωμιὰ καὶ χρήματα, καὶ πῆγε στὸ μοναστῆρι τῆς Παναγίας ἕνα πρόβατο. Ἀλλὰ τὸ φάντασμα πάλι κάθε νύχτα παρουσιαζόταν. Μάλιστα ἔμενε περισσότερη ὥρα. Ἐνῶ πρὶν φαινόταν πρὸς τὰ μεσάνυχτα, τώρα μόλις ἤθελε πλαγιάσει ἦταν ἀπέναντί της. Ἀπελπισμένη ἀποφασίζει νὰ μεταχειριστεῖ μιὰ πρόληψη:

Ὁ ἄντρας της πῆγε στὸ γειτονικὸ χωριὸ γιὰ δουλειά του. Ἡ Ἑλένη τότες σηκώθηκε τὴ νύχτα, πῆρε μαζί της ἕνα σφυρὶ καὶ καρφιὰ καὶ πράβηξε ξυπόλυτη στὸ κοιμητήριο. Ἐκεῖ ξέθαψε τὸ λείψανο τοῦ ἀγαπημένου της. Μ' ὅλη τὴν ἀποφορὰ πούβγαζε τὸ πτῶμα τὸ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

[1] Xaverio Scrofani «Voyage en Grèce» 1794—95. (Paris et Strasbourg Treuttel et Würtz 1801).

ἀγκάλιασε πολλὲς φορές, ἔκλαψε, κ' ἔπειτα κάρφωσε μὲ τέσσαρα μεγάλα καρφιὰ τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του. Ἔπειτα γύρισε σπίτι της καὶ πέρασε πιὰ ἥσυχη τὴ νύχτα. Ποιὸ κρᾶμα θάρρους, πρόληψης καὶ ἀγάπης σ' αὐτή της τὴν πράξη! Φανταστεῖτε τὸ κορίτσι αὐτό, νύχτα ὥρα, τρομαγμένο ἀπὸ τὸ φάντασμα. Φανταστεῖτε νὰ φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι της, νὰ ψάχνει στὸ νεκροτομεῖο γιὰ νὰ βρεῖ τὸ μνῆμα τοῦ καλοῦ της, νὰ τὸ γνωρίζει ἐπὶ τέλους, νὰ ξεθάφτει τὸ πτῶμα, νὰ αἰσθάνεται τέτοιαν ἀβάσταχτη ἀποφορά, καὶ ὅμως νὰ τ' ἀγκαλιάζει! Ἔπειτα νὰ τὸ κακοποιεῖ. Τὶ κινήσεις! Τὶ κρῦος ἱδρώτας! Πόσο θὰ ἦταν ταραγμένη ἡ ψυχή της, πόσο θὰ τὴν πάγωνε ὁ φόβος μήπως ἀνακαλυφτεῖ! Καὶ ὅμως ἡ γυναῖκα αὐτή, ποὺ θὰ πήγαινεν ὡς τύπος στὰ θέατρα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, καταδικάστηκε σὲ θάνατο. Ἡ Ἑλένη εἶπε τὸ μυστικό της σὲ μιά της φίλη καὶ κείνη στοὺς συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν τὴν τιμωρία της γιὰ τὴν ἀσέβειά της σ' ἕνα πεθαμένο. Ὁ Προβλεφτὴς Μπέμπο ἔγινε στὴ νέα προστάτης καὶ συνήγορος. Βέβαια ἦταν ἄξιος κυβερνήτης ἀφοῦ γνώριζε νὰ ἐχτιμᾶ τὴν εὐαισθησία» (¹).

Ἀπὸ τὸ παράξενο αὐτὸ ἐπεισόδιο ἔγραψεν ὁ κ. Ξενόπουλος τὸ ***«Φάντασμα»***, μυθιστόρημα ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ «Νέα Ἑστία» πρόπερσι. Χαρακτηριστικὸ ἀκόμη τοῦ θάρρους ποὺ εἶχαν οἱ ποπολάροι μὲ τὸν Προβλεφτὴ Μπέμπο εἶναι καὶ ἡ συμπεριφορὰ ποὺ ἔδειξαν ὅταν τελείωσε ἡ περίοδο τῆς κυβερνητικῆς του θητείας στὸ νησὶ καὶ ἐπρόκειτο νὰ φύγει. Συνήθεια ἦταν νὰ ξεπροβοδοῦν τὸν Προβλεφτὴ οἱ ἄρχοντες ἀπὸ τὸ Κάστρο μέχρι τὸ πλοῖο. Οἱ ποπολάροι ποὺ εἶχαν τόσην οἰκειότητα μαζί του ποτὲ δὲν συλλογίστικαν πὼς θὰ πήγαιναν οἱ ἄρχοντες νὰ τὸν συνοδέψουν ὅπως τοὺς ἄλλους Προβλεφτές. Οἱ ἄρχοντες ὅμως πῆγαν γιατὶ ὁ ἴδιος ὁ Μπέμπο τοὺς τὸ ζήτησεν. Ἤθελε φεύγοντας ν' ἀποχαιρετήσει φιλικὰ ὅλους, δίχως ν' ἀφήσει κακία γιὰ κανένα. Καὶ τότες οἱ ποπολάροι πεισμάτωσαν καὶ φέρθηκαν πολὺ ἄπρεπα στὸν Προβλεφτή. Τοῦ ἑτοίμαζαν μιὰ πομπώδικη ἀποχαιρετιστήριο παρέλαση, ὅμοια σὲ πλοῦτο μὲ κείνη ποὺ θὰ τοὔκαναν οἱ ἄρχοντες. Μιὰ διαδρομὴ ποὺ θἄφηνε ἐποχὴν εἰς τὸ Νησί. Καὶ τὴν τελευταία ὥρα τοὺς χαλοῦσεν ὅλο τὸ κέφι ὁ ἴδιος, δίνοντας φιλικὰ τὸ χέρι στοὺς ἐχθρούς τους. Τοῦ φέρθηκαν μικρόπρεπα. Καθὼς κατέβαινεν ὁ Μπέμπο ἀπὸ τὸ Κάστρο πάνω στὴν λεντίκα, ποὺ τὴν κρατοῦσαν τέσσαρες, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες, πολλοὶ ποπολάροι παραφύλαγαν σ' ἕνα χασάπικο κοντὰ στοὺς Ἁγ. Πάντες καὶ τὸν γιουχάϊσαν. Στὴν παραλία πάλι, πρὶν ἀνεβεῖ στὸ πλοῖο, τὸν περίμεναν γιὰ ν' ἀνοίξει τὶς ἀποσκευές του, νὰ δοῦν μήπως εἶχε λαθραῖα. Ὁ Προβλεφτὴς

(¹) Βλέπε γιὰ περισσότερα τὸ περιοδικό μου ***«Εὔα Νικήτρια»***, στὴ μελέτη μου : «Ἡ Ἑπτανησία». Ζάκυνθος χρονιὰ Α΄. φύλλο 67.

ἔδειξεν ἀνεχτικότητα καὶ ψυχραιμία. Τοὺς ἄνοιξεν ὅλα του τὰ μπαοῦλα καὶ πλήρωσε τὸν ἀπαιτούμενο φόρο ποὺ δὲν εἶχε δώσει πρίν. Οἱ ποπολάροι τότες εἶχαν τὸ τελωνεῖο στὰ χέρια τους. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Προβλεφτὴς τοὺς προστάτευε δὲ θέλησαν στὴν ἀρχὴ νὰ πάρουν λεπτά. Ἀλλ' ὅταν ἔμαθαν τὴ συμφιλίωσή του μὲ τοὺς ἄρχοντες, φώναζαν ἐξαγριωμένοι πὼς δὲ θὰ τὸν ἄφηναν νὰ φύγει ἂν δὲν πλήρωνε.

Τὰ πράγματα, σὰν ἔφυγεν ὁ Μπέμπο, δὲν καλυτέρεψαν καθόλου γιὰ τοὺς ἄρχοντες. Οἱ ποπολάροι, ὁλοένα μαχητικώτεροι, προσπαθοῦσαν νὰ ριζώσουν τὶς ἐλευθερίες ποὺ εἶχαν ἀποχτήσει τὸν τελευταῖο καιρό, ὥστε νὰ πάρουν πιὰ τὴν ἀπόφαση οἱ ἄρχοντες πὼς ἡ ἔκκρυθμη ἐκείνη κατάσταση θὰ ἔμενε γιὰ πάντα.

Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν εἶχαν καθόλου στὸ νοῦ τους τέτοιο πράγμα. Ἀφοῦ ἔχασαν κάθε ἐλπίδα πὼς θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ τάξη καὶ νὰ μποῦν στὴ θέση τους οἱ ποπολάροι, ἀποφάσισαν νὰ καταφύγουν ἴσια στὴ Βενετιά. Ἔστειλαν λοιπὸν πάλι ἀντιπρόσωπό τους τὸν Τζιβρὰν μὲ τὸ δικαίωμα νὰ διαπραγματευθεῖ τὰ συμφέροντά τους «ἐν λευκῷ». Μαζὶ μὲ τὸν Τζιβρὰν οἱ ἄρχοντες ἔστειλαν καὶ τὸν Σύνδιχο Μικέλη Φασόη. Μὰ καὶ οἱ ποπολάροι δὲν ἔμειναν πίσω. Διάλεξαν καὶ αὐτοὶ ἕναν ἀντιπρόσωπο, τὸν Ἀναστάσιο Λόξο, ναυτικό, καὶ τὸν ἔστειλαν στὴ Βενετιά. Ἀλλὰ δὲν βρῆκε ἐκεῖ καθόλου καλὴν ὑποδοχή. Οἱ βενετσιάνοι τοῦ φέρθηκαν σὰν σὲ κατώτερό τους. Δὲν παραδέχονταν πὼς ἕνας ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ λέγεται ἀντιπρόσωπος. Τὸ πολὺ νὰ ἔφερνε τὸν τίτλο τοῦ ***Κουμέσσου.*** Τὸν συμβούλεψαν λοιπὸν νὰ συστήσει στοὺς ποπολάρους ὑποταγὴ καὶ ὑπακοὴ στὶς διαταγὲς τοῦ Τζιβράν. Ἂν ἄκουγαν, ἡ Βενετσιάνικη ἐξουσία θὰ τοὺς συγχωροῦσε, ἂν ὅμως ἔκαναν πάλι φασαρίες, θὰ τιμωρώνταν αὐστηρότατα.

Καὶ ἡ Βενετιὰ ἐπίσης ἄφησε τὴ λύση τοῦ ζητήματος στὸν Τζιβράν, ποὺ ἐπιστρέφοντας στὴ Ζάκυνθο ἐδήλωσε πὼς θὰ συγχωροῦσε τοὺς ποπολάρους, ἂν πήγαιναν χωριστὰ ὁ καθένας καὶ σὲ ὡρισμένες ὧρες καὶ ἡμέρες, νὰ τοῦ ζητήσουν συγγνώμη.

Οἱ ποπολάροι ἀφοῦ εἶδαν πὼς δὲν κατώρθωναν τίποτα μὲ τὸ ξάστερο, ἔβαλαν σὲ ἐνέργεια τὸ δόλο. Προσποιήθηκαν λοιπον στὶς ἀρχὲς πὼς δέχονταν καὶ ὑποχωροῦν. Ἡ συγκέντρωση τῶν ποπολάρων εἶχεν ὁριστεῖ νὰ γίνει στὸν ***Ἄμμο.*** Πράγματι τὴν ὡρισμένην ἡμέρα μαζεύτηκε πλῆθος πολὺ στὸ πλάτωμα τῆς ***Φανερωμένης*** καί, ὑποταχτικά, ἐρώτησαν τὸν Τζιβρὰν τί διατάζει. Ἀλλὰ αὐτὸς εἶχε πάρει τὰ μέτρα του. Γύρω ποὺ εἶχεν ἀρκετοὺς σωματοφύλακες καὶ στὴν παραλία παραφύλαγεν ἕνα πλοῖο. Φοβόταν καὶ δὲν εἶχε ἄδικο καθὼς θὰ δοῦμε. Σ' ἀπάντηση αὐτὸς τοὺς ἔστειλε φορεσιὲς καὶ ὅπλα γιὰ νὰ παρελάσουν μπροστά του. Ἄλλο δὲν ἤθελαν καὶ αὐτοί.

Μόλις πῆραν στὰ χέρια τους τὰ ὅπλα τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Ἀμέσως μήνυσαν στὸν ἄρχοντα πὼς δὲν ἐννοοῦσαν μὲ κανένα τρόπο νὰ καταγραφοῦν. Ὁ Τζιβράν, ἔξαλλος τότες γιὰ τὴ γελασιά, ἄρπαξε καὶ κράτησε ὡς ὁμήρους τοὺς τρεῖς ἀπεσταλμένους τῶν ποπολάρων, δηλαδὴ τοὺς κουμέσσους Μάρκο Γισκή, Χρίστο Λία, καὶ Τζώρτζη Ροῦσσο. Ἦταν καὶ τέταρτος, ὁ Ζοναρᾶς, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ τοὺς ξεφύγει μὲ κάποιο ψέμμα. Ὁ Τζιβρὰν μπῆκε μετὰ στὸ πλοῖο ποὺ παραφύλαγε καὶ τράβηξε στὸ ***Κρυονέρι*** γιὰ νὰ τοὺς φουρκίσει καὶ νὰ ἐκθέσει κατόπιν τὰ πτώματά τους στὸ λαὸ γιὰ παραδειγματισμό. Εἶχαν ἕτοιμα κιόλας τὰ σκοινιὰ τῆς φούρκας καὶ παράγγειλαν στὸν Πρωταπαπᾶ νὰ ᾽ρθεῖ νὰ τοὺς κοινωνήσει.

Ἡ εἴδηση τῆς συλλήψεως ἀπὸ τὸν Τζιβρὰν τῶν ἀπεσταλμένων τῶν ποπολάρων μαθητεύτηκε καθὼς καὶ ἡ τύχη ποὺ τοὺς περίμενε. Καὶ τότες ἐξαγριωμένος ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς σκορπίστηκε σ᾽ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ νησιοῦ μὲ χείριστες γιὰ τοὺς ἄρχοντες διαθέσεις. Ἄλλοι πῆγαν πρὸς τὴν ἐξοχὴ γιὰ νὰ μαζέψουν ξύλα βιαστικὰ καὶ νὰ βάλουν φωτιὰ στὰ ἀρχοντόσπιτα. Ἄρχισαν κιόλας μερικοὶ ἀπὸ τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Δεσύλλα Σιγούρου. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ ἄρχοντας ἔτυχε νὰ λείπει. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν τελείως ἀπροστάτευτη. Τρομοκρατήθηκαν λοιπὸν ὅλοι καὶ γονατιστοὶ κλαίανε καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς ποπολάρους νὰ τοὺς λυπηθοῦν.

Σκόρπιες διαδηλώσεις ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ διέτρεχαν τὴν πόλι βρίζοντας τὸ ἀρχοντολόγι καὶ τὴ Βενετιά.

— Θέλουμε Ἱσπανούς. Θέλουμε Τούρκους! — φώναζαν καὶ ξαναφώναζαν οἱ ποπολάροι.

Οἱ περισσότεροι εἶχαν μαζευτεῖ στὴν παραλία καὶ πυροβολοῦσαν μὲ λύσσα τὸ βενετσιάνικο καράβι, μὲ τὰ ἴδια ἐκεῖνα ὅπλα ποὺ τοὺς εἶχε δώσει ὁ Τζιβρὰν γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσουν καὶ τοῦ ἀποδώσουν τὶς πρεπούμενες τιμές. Ὁ ἑνετὸς αὐτὸς ἄρχοντας πέρασε τότες στιγμὲς τραγικές. Ἡ νέα αὐτὴ ἄγρια ἐπίθεση τοῦ λαοῦ τοῦ ἦταν ὁλότελα ἀπρόοπτη Τὰ παιδιά του, ἡλικίας ἕξ—ἑφτὰ χρονῶν, βρέθηκαν στὴ Ζάκυνθο, στὸ μοναστῆρι τῆς ἐκκλησιᾶς τῆς Σάντα Μαρία. Φαντάζεται ὁ καθένας τὴν ἀγωνία τοῦ πατέρα ὡς ποὺ νὰ τὰ ἀσφαλίσει κοντά του. Φοβόταν τὴν ἀντεκδίκηση τῶν ποπολάρων. Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποί του πρόφθασαν καὶ τὰ ἔσωσαν ἐγκαίρως. Οἱ ποπολάροι τὸ ἀντελήφθησαν πολὺ ἀργά, ὅταν πιὰ τὰ παιδιὰ ἦταν στὴ βάρκα καὶ διευθύνονταν πρὸς τὸ πλοῖο. Πρὶν δὲν τὸ σκέφτηκαν οὔτε τὸ γνώριζαν κἄν. Δὲν τοὺς ἔμενε ἄλλο παρὰ νὰ πυροβολήσουν τὴ βαρκα... Κι ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν μὲ μανία, δίχως ὅμως νὰ μπορέσουν νὰ τὰ βλάψουν. Ἔτσι διπλὰ μανιασμένοι ξέσπασαν στοὺς ἄρχοντες.

(Ἔχει συνέχεια)

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Τ' ΑΣΤΡΑ

Νἄχα σκάλα ἀερινὴ
τὸ στερέωμα νὰ φτάσω,
κι᾽ ἕνα μαγικὸ ραβδὶ
τ᾽ ἄστρα του νὰ κατεβάσω.
Νὰν τὰ βάλω στὴν ποδιά μου,
νὰν τὰ σφίξω στὴν καρδιά μου,
νὰν τοὺς πῶ καὶ νὰ μοῦ ποῦνε
γιατί πάντα ν᾽ ἀγρυπνοῦνε
στὶς ἀστρόφεγγες νυχτιές
σὰ βαρύγνωμες καρδιές.
Νὰν τὰ πάω στὸ περιβόλι,
κι᾽ ὅπου σπόρος, φύτρο, μπόλι,
φῶς ν᾽ ἀστράψῃ, φῶς ν᾽ ἀνθίσῃ,
φῶς ἡ γῆ νὰ πλημμυρήσῃ.
Νὰ πηγαίνω μπρός, καὶ κεῖνα
πίσω ἀτέλειωτο κοπάδι,
σὰν ψυχὲς ποὺ μὲς στὸ βράδι
πᾶνε κάτασπρες σὰν κρῖνα.
Ν᾽ ἀνεβαίνουμε ψηλά
κρατημένοι ἀπὸ τὸ χέρι
σ᾽ ἄλλες σφαῖρες, σ᾽ ἄλλα μέρη,
μὲ ἄλλα σχήματα καὶ τάξη
ποὺ ἔχουν ἄλλους κύκλους γράψῃ,
καὶ νὰ δείχνωμε τὸ δρόμο
στὸν ποὺ ἐχάθη ὀνειροδρόμο.

Μὲ τὴ φόρμιγγα στὰ χείλη
νὰ πηγαίνω, κι᾽ ὁ σκοπὸς
νὰ μοῦ λέῃ πὼς γείναν φίλοι
τὸ σκοτάδι μὲ τὸ φῶς.
Πολυέλαιος νὰ ὑψωθῶ
μὲ τ᾽ ἀστράκια γιὰ καντήλια,
φλογοκόκκινα, χρυσὰ
τ᾽ ἀερένια τους φυτίλια.
Μανουάλια καὶ κεριά
μέσα στὴν καλοκαιριά,
μιὰ θεοτικὴ ἁρμονία,
σὰ χυμένη λιτανεία
νὰ κυλάῃ πάνω ἀπ᾽ τὴ γῆ
σὰν ἀστέρευτη πηγή.
Κι᾽ ὅλοι οἱ πονεμένοι ἀνθρώποι
τέτοιο θᾶμα νὰ κοιτοῦν,
νὰ νομίζουν πὼς ἀκοῦν
τὴν Ἀνάσταση τὴν πρώτη.

Γῆ νὰ γείνω, φῶς νὰ γείνω,
Μάνα τ᾽ οὐρανοῦ, νὰ κλείνω
στὴν ἀμέτρητη καρδιά μου
τ᾽ ἄστρα, τὰ παιδιά μου!

ΑΙΜΙΛΙΑ ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ἄχ! ἡ καρδιά, ποὺ γνώρισε
Καλὰ τὴ θλίψη μόνο!....
Σὰν τί ἀχνοφέγγει μέσα μου
Καὶ πολεμάει τὸν πόνο;

Τί νέο σὰ γλυκοχάραμμα
Τοὺς ἴσκιους διώχνει γύρου,
Κι᾽ αὔρα σκορπάει ὁλοεύωδη
Τριανταφυλλένιου ὀνείρου;

Αἴμε! ἡ καρδιά, ποὺ γνώρισε
Βαθεὶα τὴ θλίψη μόνο,
Πῶς μοῦ συντρίβει τὄνειρο
Κι᾽ αὐξαίνει μου τὸν πόνο!

(Ζάκυνθο 1899)

† ΔΗΜ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΒΟΥΚΟΛΙΚΟ

Ἀπάνεμα κατρακυλᾶ τὸ μουσκεμμένο φύλλο,
στὰ ρείκια, στ᾽ ἀγριοβότανα, γύρω στὸν ἄδειο μύλο,
καὶ στὸν κορμὸ καὶ στὴν ξερὴ τὴ ρίζα ποὺ τὴ ζώνει
ἄλικο ἀγριοτριαντάφυλλο στερνὸ καὶ σκαρφαλώνει.

Χαμένη κάτω ἀπ᾽ τὸ σωρό, χαμένη καὶ σαλεύει
καὶ χαρακιὰ ἀπὸ λιγοστὸν ἀφρὸ τὴ σημαδεύει
τὴν ἱλαρὴ βυζαντινὴ πηγή, ποὺ τὸν Ἀπρίλη
λαλοῦσε στὰ νερόκρινα μὲ τὰ φευγάτα χείλη.

Ἀπ᾽ τὰ γερτὰ ἀγριελιόδεντρα, ποὺ τὶς πλαγιές μας ζώνουν,
κοκκινωπὰ τὰ φύλλα τους στὰ πόδια τους ζαρώνουν·
κ᾽ ἕνα ἄφαντο ἀναφυλλητὸ—ποιὸς ξέρει ποῦ ;—ἀναβρύζει
καὶ φύλλα καὶ νερόχορτα ξειλεύει : ψιχαλίζει.

Πρόσκαιρη σκέπη : ὁ ἄνεμος τ᾽ ἁρπᾶ καὶ τὰ παγαίνει.....
Ἄρραγος πάγος τὴ γυμνὴ τὴν ἄπλα περιμένει
κ᾽ ἡ κατοικήτρα μακρυνὴ καὶ μόνη θ᾽ ἀπομείνει
μὲς στῶν ἀνάβαθων νερῶν τὰ κλώσματα, ἡ σελήνη.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΣΥΡΕ ΤΗ ΒΑΡΚΑ

Σύρε τὴν ὥμορφη τὴ βάρκα ς᾽ τὴν ξηρά,
κι᾽ ἔλα κάθισε σιμά μου,
ὡραία κόρη τοῦ γιαλοῦ, νὰ σὲ χαρῶ,
τὰ χέρια δῶσε ς᾽ τὰ δικά μου.

Γεῖρε ς᾽ τὰ στήθη μου τὸ κεφαλάκι σου,
γλυκειά μου, καὶ μὴ μὲ φοβᾶσαι·
ἐσὺ ποῦχεις τὸ θάρρος μεσ᾽ ς᾽ τὴ θάλασσα
τὴν ἄγρια κάθε ἡμέρα νᾶσαι.

Μοιάζει ἡ καρδιά μου ς᾽ ὅλα μὲ τὴ θάλασσα.
ἔχει καὶ κύματ᾽ ἀφρισμένα,
μὰ καὶ μαργαριτάρια ἔχει ἀτίμητα
μέσα ς᾽ τὰ βάθη της κρυμμένα.

Heine Heimkehr, 8.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΟΡΑΤΙΟΥ ΦΛΑΚΚΟΥ

ΣΤΟΝ ΑΓΡΙΠΠΑ

(Ὠδές. Βιβλ. Α΄. Ὠδὴ VI).

Ὁ Βάρος, κύκνος τοῦ Μαιόνιου ἄσματος,
γενναῖο καὶ νικητὴ τοῦ ἐχθροῦ θὰ ὑμνήσῃ σε,
γιὰ ὅσα ὁ στρατιώτης σου ὁ ἄγριος, εἴτε μ᾽ ἄλογα,
εἴτε μὲ πλοῖα κατόρθωσε.

Μὰ ἐγὼ νὰ ὑμνήσω, Ἀγρίππα, αὐτὰ δὲ σκέφτομαι,
οὔτε καὶ τοῦ Πηλήδη τὸ ἄγριο μάνισμα,
οὔτε καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τὶς περιπλάνησες,
ἢ τὸ φριχτὸ τοῦ Πέλοπα.

Τὸ σπίτι, ὅσο ἡ ντροπὴ κ᾽ ἡ Μοῦσα, ποὺ ἄμαχη
λύρα κρατεῖ, τὸ ἀρνοῦνται νὰ μικρίνουμε,
τρανὰ μικροί, τοὺς ἔπαινους τοῦ Καίσαρα
τοῦ ὑπέροχου κ᾽ ἐσέσανε.

Τὸ χαλκοχύτωνα Ἄρη ποιὸς θὰ ἱστόριζε ;
Ἢ τὸ Μηριώνη, ἀπὸ τὴ σκόνη ὁλόμαυρο
τῆς Τροίας, ἢ τὸν Τυδείδη, ποὺ ὅμοιον ἔκαμε
μὲ τοὺς Ὀλύμπιους ἡ Ἀθηνᾶ ;

Ἐγὼ συμπόσια ψάλλω, μάχες κοριτσιῶν,
ποὺ ὁρμοῦν στοὺς νέους μὲ τὰ κομμένα νύχια τους,
κ᾽ εἴτ᾽ ἐλεύτερος ἢ ἄστατος, φλογίζομαι
συχνὰ γιὰ κάποιον ἔρωτα.

Μεταφρ. ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου
ἐπὶ πᾶσαν σάρκα.

(Ἰωήλ)

Κύριε, τὴν ὥρα αὐτὴ τὴ δειλινὴ
τ᾽ ἀπόκοσμο τραγοῦδι μου θὰ ψάλω...
Στὴν προσευχή μου τὴν ἑσπερινὴ
τὸν πόνο θὰ σοῦ φέρω, τίποτ᾽ ἄλλο...

Λευκὴ ἡ ψυχή μου· μ᾽ ἂν θὰ μαραθῇ
πάλι λευκὴ θὰ μείνῃ καὶ παρθένα,
σφαλεῖ τὴν ἀρετή, μ᾽ αὐτὴν ἀνθεῖ
καὶ λουλουδένια ὑψώνεται σὲ σένα...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

Λευκὴ ἡ ψυχή μου· νύφη τ᾽ οὐρανοῦ,
γλυκειὰ ἀδερφὴ τῶν ἄστρων τῶν θλιμμένων,
ἔχει τὸ σάλεμα ἑνὸς ἴσκιου μακρυνοῦ
κι᾽ ἔχει τὴν κρύα τὴ σιωπὴ τῶν πεθαμένων.

Λευκὴ ἡ ψυχή μου· ξέρει ν᾽ ἀγαπᾶ
τ᾽ ὡραῖο καὶ τ᾽ ἀγαθὸ καὶ τίποτ᾽ ἄλλο,
τὶς πιὸ φαιδρὲς χαρές της τῆς σκορπᾶ
καὶ κρύβει τὸν καημὸ τὸν πιὸ μεγάλο...

Κύριε, τὴν ὥρα αὐτὴ τὴ δειλινὴ
σοῦ ἀνήκω, ἀγάπησέ με, εἶγαι παιδί σου...
Ἐσὺ μιὰ μυγδαλιὰ παντοτεινή,
κ᾽ ἐγὼ φτωχὸ κι᾽ ἀπέριττο κλαδί σου...

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΞΥΔΗΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

(Σαπφικὴ Στροφὴ)

Δὲ γνωρίζω ἀλήθεια πῶς, δάσκαλέ μου,
τραγουδᾶς! ἀλλ᾽ ὅμως Ἐσένα πάντα
μ᾽ ἔκσταση ἀφουκράζομαι ἐγὼ σιωπόντας.
Ἡ μουσική σου

λάμπει ἀχτιδοβόλα στὸν κόσμον ὅλον.
Ὤ, τῆς μουσικῆς σου ἡ ζωογόνα ἀνάσα
μέσα ἀπὸ οὐρανὸ σὲ οὐρανὸ κυλάει.
Τῆς μουσικῆς σου

τὸ ἱερὸ ποτάμι τὸν κάθε βράχο
παρασέρνει, ἐμπόδιο ἅμα στέκει ἐμπρός του
καὶ κυλᾶ ἀσυγκράτητο. Ἡ καρδιά μου
νὰ συντροφέψῃ

λαχταράει τὸ ᾆσμα σου, μὲ τοῦ κάκου
μιὰ φωνὴ ἀγωνίζεται νἄβρῃ. Μένω
μ᾽ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα μου, ἀλλὰ κανένα
ὡραῖο τραγοῦδι

δὲν μπορεῖ νὰ πλάσῃ ἡ λαλιά μου, κ᾽ ἔτσι
κλαίω ἀπὸ ἐντροπή. Ἀ! τὴν καρδιά μου ἐπῆρες
σκλάβα, στὶς ἀπέραντες λίμνες, Κύριε,
τῆς μουσικῆς σου.

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΜΟΝΟΣΤΙΧΑ

23

Τὸ ἔργο σου ἄδειο, σὰ δὲν κλείνῃ ἀκέρια τὴν ψυχή σου

24

Στερνὲ ἀσπασμέ, τί χαλασμοὺς ξοπίσω σου σωριάζεις!

25

Ὤ γυρισμοὶ ἀναπάντεχοι. Κι᾽ ὦ μισεμοὶ στἀγύριστα!

26

Κάλλιο βαθιὰ παρὰ μακριὰ νἀκούγεται ἡ φωνή σου.

27

Τὰ κάλλη τῆς ψυχῆς, ἀγνότη, ἐσὺ τὰ κορυφώνεις.

28

Ὤ ἀγάπης νυχταντάμωμα σὲ φεγγαρόλουστη ἀμμουδιά!

29

Κάνε τὸν πόνο Πήγασο, νὰ σ᾽ ἀνεβάζῃ ὡς τἄστρα.

30

Ἄκαρδοι, ἀκοῦστε: ἀδύνατη χωρὶς τραγούδι ἡ ζήση.

31

Ἀγάπη, οἱ γλύκες σου ἄγνωρές μου· ξαίρω τὰ φαρμάκια σου.

32

Πόσα χαμόγελα ἔσβυσαν, πριχοῦ τὰ χείλη φέξουν!

33

Πεινοῦν οἱ γύρω σου; Ἄφισε τῆς ξενοιασιᾶς τὸ στρῶμα.

34

Αὐγούλα, πρῶτο ἀνάβλεμμα κ᾽ ἐκστατικὸ τῆς μέρας.

35

Μαυροντυμένη πενθεῖ τὴν ἡμέρα, ποὺ πέθανε, ἡ νύχτα.

36

Καράβι τοῦ σιγαρμενίζει ἀγύριστα κ᾽ ἡ νιότη.

37

Στίγμα καυτὸ στὸ μέτωπο τοῦ ἀνθρώπου: «ἀδερφοχτόνος».

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Μ. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση τῆς Δδας **Κορνηλίας Γράκχου** ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο κείμενο, θεωρημένη ἀπὸ τὸ συγγραφέα)

Β΄. Οἱ Βυζαντινοὶ δραματικοὶ συγγραφεῖς καὶ τὸ ἔργο τους

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ διερωτηθῇ: Ὑπῆρξε πραγματικὸ Βυζαντινὸ θέατρο; Ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ λαοὶ τῆς νεώτερης Εὐρώπης, εἶχαν χαρακτηριστικὸ δικό τους θέατρο, καὶ οἱ Βυζαντινοί; Ἡ ἐρώτηση διατυπώθηκε πολλὲς φορὲς καὶ συζητήθηκε μάταια. Κανεὶς δὲν ἀρνιέται κατηγορηματικὰ τὴν ὕπαρξη καθαυτὸ βυζαντινῆς σκηνῆς· μερικοὶ ἰσχυρίζονται πῶς οἱ Ρωμαϊκοὶ μῖμοι καὶ τὰ λειτουργικὰ δράματα δὲν εἶναι καθόλου θέατρο. Ἀλλὰ πῶς μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γι' αὐτὰ τὰ τελευταῖα, ποῦ τὰ κάψαν οἱ εἰκονομάχοι; Ἄλλοι βεβαιώνουν, ὄχι λιγώτερο κατηγορηματικά, ὅτι τὸ θέατρο, κατὰ τὴ βυζαντινὴ χιλιετηρίδα, χωρὶς νάχῃ σημειώσῃ ἐποχὴ ξεχωριστὰ λαμπρή, κάτι ἔδειξε καὶ πῶς εἶναι παραλογισμὸς νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὴ μνημειώδη τοῦ ἑλληνικοῦ μεσαίωνα φιλολογία, δίχως τὴ δραματικὴ συμβολή. Τέλος μιὰ τρίτη κατηγορία μελετητῶν παραδέχεται μιὰ μέση λύση.

Ἔτσι ὁ Bernhardy (1) δὲν ἀναγνωρίζει καμμιὰ ποιητικὴ διάθεση ἑπομένως καὶ δραματικὴ σ' ὅλη τὴ βυζαντινὴ περίοδο. Ὁ Σάθας ὑποστηρίζει τὸ ἀντίθετο σ' ἕνα βιβλίο γιὰ τὸ ὁποῖο ἤδη μιλήσαμε, πολὺ συγκεχυμένο, ἀλλὰ γεμᾶτο μὲ νέες καὶ πολύτιμες λεπτομέρειες (2). Ὁ Krumbacher (3) λιγώτερο αὐστηρὸς ἀπὸ τὸ Bernhardy καὶ λιγώτερο ἐνθουσιώδης ἀπὸ τὸ Σάθα δίχως νὰ παραδέχεται καθαρὰ τὴν ὕπαρξη ἑνὸς θεάτρου εἰδικὰ βυζαντινοῦ, δὲ φτάνει στὸ σημεῖο νὰ τὸ ἀρνηθῇ ἐντελῶς. Πιθανό, κατ' αὐτόν, ἔργα χαμένα καὶ χωμένα στὴς βιβλιοθῆκες (εἶναι ἐπίσης ἡ γνώμη τοῦ Σάθα) νὰ βρεθοῦν μιὰ μέρα καὶ νὰ διαφωτίσουν τὴν ἱστορία τῆς σκηνῆς στὴν Κωσταντινούπολη ποῦ δὲ μποροῦμε νὰ κρίνουμε παρὰ ἔμμεσα σήμερα.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

(1) Grundriss der griech. Literatur (1880).

(2) Δυστυχῶς ἡ διαύγεια καὶ ἡ τάξη λείπουν ὁλότελα σ' αὐτὴ τὴν ἐργασία, σὲ βαθμὸ ποῦ τὸ βιβλίο καταντᾷ ὁλότελα δύσχρηστο. Ἡ λεπτομέρειες ἀφθονοῦν ἀνάκατες, καὶ εἶναι δυσεύρετες. Δὲν ὑπάρχει κατάταξη, ἀκόμα καὶ χρονολογική. Μιὰ ἐπεξεργασία αὐτοῦ τοῦ βιβλίου θὰ τὸ ἔκανε μοναδικὸ στὸ εἶδος του, ἀξίας ἀνεκτίμητης καὶ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε μελέτη σχετικὴ μὲ τὰ βυζαντινὰ ζητήματα. Χρειάζεται ὅμως ἕνα μεθοδικὸ εὑρετήριο.

(3) Geschichte der Byzantinischen Literatur.

Ἀπ' ὅποιο μέρος κι' ἂν βρίσκεται ἡ ἀλήθεια, ἂς προσπαθήσουμε νὰ ἐκθέσουμε, ἀντικειμενικὰ καὶ ὅσο δυνατὸ συντομώτερα τὴς πληροφορίες ποῦ ἔφτασαν ὡς ἐμᾶς γιὰ τὴ βυζαντινὴ δραματικὴ φιλολογία, παρουσιάζοντας χρονολογικὰ τοὺς συγγραφεῖς.

Ἂν καὶ προγενέστερος τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς ὁ ***Ἐζεκιήλ***, Ὀβρηὸς ἑλληνιστὴς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἑβδομήκοντα (1) ἀνοίγει τὸ κατάλογο. Τὸ ὄνομά του δὲ θὰ τραβοῦσε ἴσως τὴν προσοχή, ἂν ἕνα ἀπὸ τὰ ἔργα του ἡ «***Ἐξαγωγὴ***» ἢ μᾶλλον ἕνα μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου δὲν μᾶς γινόταν γνωστὸ χάρη στὸ Κλήμη τὸν Ἀλεξανδρέα (2), τὸν Εὐσέβιο (3) Καισαρείας καὶ τὸν Εὐστάθιο (4) στοὺς ὁποίους χρωστοῦμε τὴ διάσωση μερικῶν ἀποσπασμάτων ἀρκετὰ ἐκτεταμένων. Τὸ κείμενο δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν Dübner (5). Ὅπως δείχνει ὁ τίτλος, ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου εἶναι ἡ φυγὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ὑπὸ τὴν ὁδηγία τοῦ Μωϋσῆ. Σ' ἕνα πρόλογο, κατὰ τὸν τρόπο τοῦ Εὐριπίδη, ἀλλὰ μὲ ὕφος ψυχρὸ καὶ τραχύ, ὁ Μωϋσῆς συνοψίζει τὴ βιογραφία του, χωρὶς ἄλλο γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ στὸν ἀναγνώστη ἢ στὸ ἀμόρφωτο ἀκροατήριο ἀπὸ ποιὰ συγκυρία ἀνάλαβε τὴν ἀποστολὴ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ὁμοθρήσκους του ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου στὴ Χαναάν, τὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἀκολουθεῖ μιὰ μακρυὰ σκηνή, ἕνας διάλογος τοῦ Μωϋσῆ μὲ τὸ Θεό, ποῦ ἀποδείχνει τὴν ταυτότητά του μὲ ἀπανωτὰ θαύματα. Ἡ συνειθισμένη διήγηση τοῦ ἀγγέλου (ὄχι τῶν οὐρανῶν), ἄλλη θύμηση τοῦ Εὐριπίδη, περιγράφει τὸ πέρασμα τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας καὶ στέκει ἐπίλογος αὐτῆς τῆς «τραγῳδίας», πιὸ πολὺ βιβλικῆς παρὰ χριστιανικῆς, ὅπου ὁ χορός, τοὐλάχιστον στὰ ἀποσπάσματα ποῦ περιεσώθηκαν, φαίνεται νὰ μὴν παίζῃ κανένα ρόλο. Δὲ ξέρομε τίποτε βέβαιο σχετικὰ μὲ τὸ συγγραφέα. Ὁρίστε πῶς ἐκφράζεται γι' αὐτὸν ὁ Dübner στὸν πρόλογό του; «Ex reliquiis autem facile colligitur serius enim eum didicisse linguam graecam, non ab infantia ei fuisse innutritum. Arte loquitur aliquoties felici nec spiritus poetici prorsus expertum dixerim, sed graece ei non profluunt ex intimissen-

(1) W. Christ et M. Paranikas (Lipsiae 1871). —Philippson, Ezechiel und Philon (Berlin 1830).— Ὁ Charles Magnin (Journal des Savants 1848 σελ. 196) τοποθετεῖ τὸν Ἐζεκιὴλ σὲ πολὺ μεταγενέστερη ἐποχή, ὄχι ὅμως ἀργότερα ἀπὸ τὸν Β΄. αἰῶνα.

(2) Στρώματα Α΄.

(3) Εὐαγγελ. Προπαρ. Θ΄ σελ. 436 Δ καὶ συν.

(4) Ad. Hexameron.

(5) Christus patiens, Ezechieli et Christianorum poetarum reliquiae dramaticae. (Paris 1878). Βλέπε ἐπίσης τὴν ἔκδοση τῶν Παρισίων τοῦ 1590, «Ezechielis tragici judaicorum tragoediarum poetae Exagoge seu Eductio hebraeorum graece ex libro IX Euseb. de Prep. Evang. et seorsum Latinis versibus expressa et notis illustrata per Fed. Morellum.

ΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΥΡΙΟ

sibus». Αὐτὸς ὁ τελευταῖος περιορισμὸς ἔχει σπουδαία σημασία. Ἡ περίπτωση θὰ ἦταν ἡ ἴδια καὶ γιὰ τοὺς ἀσιᾶτες (1) γραμματικοὺς ποῦ εἶχαν ἑλκυστῆ ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἐπιχειρήσανε νὰ μιμηθοῦνε τ' ἀρχαῖα ἀριστουργήματα στὰ ἔργα τους. Ἡ «*Ἐξαγωγή*», εἶναι ἕνα χαραχτηριστικὸ μνημεῖο τῆς κατάντιας τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἐκείνη τὴν ἐποχή. Ὅλοι οἱ μιμητὲς ἀκολουθοῦν κυρίως τὸν Εὐριπίδη, τοῦ ὁποίου ἀντιγράφουν τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ τῶν τραγῳδιῶν, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ξαναζωντανέψουν τὰ αἰσθήματα ποῦ δίνουν ψυχὴ στὶς δημιουργίες του.

*
* *

Στὴν ἀρχὴ τοῦ Γ'. αἰῶνα ὁ ἐπίσκοπος Πατάρων ***Μεθόδιος Εὐβούλιος*** βάζεται νὰ χτυπήση τοὺς Γνωστικοὺς καὶ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ὠριγένη χρησιμοποιῶντας τὴ δραματικὴ φόρμα (2).

Συμμεριζόμαστε τὴ γνώμη τοῦ Σάθα, ποῦ τὸν θεωρεῖ ἱδρυτὴ τοῦ εἴδους ποῦ ἀργότερα στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀρείου εἶχε ξετυλιχτῆ στὸ χριστιανικὸ δράμα. Ἕνας διάλογος «***Περὶ Γεννητῶν***», ὅπου χτυπιέται ὁ Ὠριγένης καὶ δυὸ ἄλλα σωσμένα ἔργα, εἶναι τὰ μόνα ποῦ ἀναφέρει ὁ Ἕλληνας βυζαντινοδίφης. Στὸ πρῶτο «***Περὶ Αὐτεξουσίου***» οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ Βαλεντινιανοὶ πιάνουνται γιὰ τὴς δοξασίες τους. Τὸ δεύτερο «***Τὸ συμπόσιον τῶν δέκα παρθένων***» πραγματεύεται γιὰ τὴν ἁγνότητα, ὅπως τὸ δείχνει ὁ ὑπότιτλος (3). Ὁ σκοπὸς τοῦ Μεθόδιου ἦταν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῶν ἔργων του καθαρὰ διδαχτικός· μέσα στὰ διαλογικὰ ποιήματά του τὸ δραματικὸ στοιχεῖο ἦταν πολὺ παραμελημένο. Ἡ Ἐκκλησία χωρὶς νὰ πάρη μέρος φανερὰ ἐναντίο του δὲν τὸν γλυκόβλεπε καὶ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν πατριάρχη Φώτιο (4), πῶς κατάκρινε τὰ ἔργα του χαραχτηρίζοντάς τα αἱρετικὲς ραδιουργίες (5).

Κατὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ ***Ἅγιος-Ἐφραΐμ*** μὲ τὴν ἴδια μέθοδο καθὼς ὁ Μεθόδιος, πολέμησε τοὺς Βαλεντινιανοὺς καὶ τοὺς Βαρδησανῖτες ποῦ τὸν πληρώνουν μὲ τὸ ἴδιο νόμισμα.

Κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα, ὁ ***Ἄρειος***, ποῦ προαναφέραμε, πνεῦμα τολμηρὸ καὶ ρηξικέλευθο δὲ δειλιάζει μπροστὰ σὲ τίποτε γιὰ νὰ καταφέρη τοὺς σκοπούς του. Ὁ διάσημος αἱρετικὸς εἶναι ὁ πρῶτος ποῦ ἔμπασε τὸ σκηνικὸ στοιχεῖο μέσα στὸ λειτουργικὸ τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀναφέρεται κανένα δικό του δραματικὸ ἔργο, καθὼς ἐννοοῦμε τὴ λέξη. Ὀφείλουμε μολαταῦτα νὰ θεωρήσουμε αὐτὸ τὸν ἐξαι-

(1) Ἐξαιροῦμε φυσικὰ τὸ Λουκιανὸ ἀπὸ τὰ Σαμόσατα.

(2) Σάθας σελ. ρλβ'.

(3) Συμπόσιον τῶν δέκα παρθένων ἢ περὶ ἁγνείας. Combefis Actuarium Novissimum. Τόμος Α, σελ. 64 καὶ συν.

(4) Βιβλ. Φωτ. τόμ. Α σελ. 318. Ἐπιμέλεια Emm. Bekker.

(5) Σάθας ἴδιο ἔργο σελ. ρλη'.

ρετικὸ ἄνδρα σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς πειὸ σθεναροὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ θεάτρου στὴν πάλη του μὲ τὴν Ἐκκλησία. Μὲ τὴ λειτουργική του ἀνακαίνιση ἔσπασε τοὺς θεσμοὺς τοῦ θεάτρου ὡς τότε πεταγμένου σὰ σκύβαλο στ' ἀναθέματα τῆς Ἐκκλησίας. Ξέχωρα ποῦ μὲ τὴ στάση του, ἀνάγκασε τοὺς ὀρθοδόξους νὰ τὸν πολεμήσουν μὲ τὰ ἴδια ὅπλα ποῦ εἶχαν προκαταδικάση. Τὸ ἔξυπνο σύστημα τοῦ Ἀρείου ἐκμεταλλευτήκανε οἱ κατοπινοὶ αἱρεσιάρχες. Δὲν περιορίζουνταν πειὰ στὴ θεατροποιημένη λειτουργία: ἔγραφαν καθαρὰ θεατρικὰ ἔργα, ὅπου καθένας διαφέντευε τὴς διδασκαλίες του. Θὰ μπορούσαμε ὡς ἐκεῖ ν' ἀνάγουμε τὴ μακρυνὴ ἀρχὴ τοῦ σημερινοῦ θεάτρου τῶν συζητήσεων διαφόρων προβλημάτων. Τέτοιοι συγγραφεῖς ἦταν οἱ Ἀπολλινάριοι (1), πατέρας καὶ γυιός, τὸν Δ'. αἰῶνα, ποῦ εἶχαν ἐπιδοθῆ στὴ σκηνικὴ ἀνασκευὴ τῶν ἔργων τοῦ Εὐριπίδη τοῦ Ἀριστοφάνη ἢ τοῦ Μενάνδρου (2). Εἰσηγητὲς μιᾶς νέας αἵρεσης ζήτησαν νὰ τὴν ἐπιβάλλουν μὲ τὸ θέατρο. Σ' αὐτοὺς ὁ Σάθας (3) ἀποδίδει τὸ «***Χριστὸς πάσχων***»· ἀλλὰ γιὰ τὴν πατρότητα αὐτοῦ τοῦ ἔργου οἱ διάφορες γνῶμες δὲ συμφωνοῦν.

Ἀναφέραμε τοὺς δυὸ πειὸ ὀνομαστοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἀρχαίας καὶ Νέας Ἀθηναϊκῆς κωμῳδίας. Οἱ ἄλλοι κωμικοὶ δὲν ἦταν παραφισμένοι· τὰ ἔργα τοῦ Κράτη, τοῦ Διφίλου καὶ τοῦ Φιλήμονα, εἶχε μιμηθῆ ὁ ***Συνέσιος*** ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδας (4). Ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἀσχολήθηκε ἀκόμα καὶ μὲ τὴν τραγῳδία ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς χριστιανικούς του ὕμνους (5). Τὸ θέατρό του, δυστυχῶς χαμένο κι' αὐτό, εἶχε κατὰ τὸ Σάθα (6) αὐτὸ τὸ σπάνιο προτέρημα, νὰ περιγράψη καὶ νὰ παραδώση μ' ἐπιτυχία ὡρισμένα ἔθιμα. Τὸ παραδεχόμαστε μὲ τὴς σχετικὲς ἐπιφυλάξεις. Ἐπίσης ἔχουμε ἐνδοιασμοὺς γιὰ μιὰ ἄλλη πληροφορία τοῦ ἴδιου ποῦ μᾶς βεβαιώνει πῶς ἡ ἐργασία αὐτοῦ τοῦ παναγιώτατου δὲν ἔμοιαζε καθόλου μὲ τὴς σχολαστικὲς ἀσκήσεις τοῦ καιροῦ του, ἀλλ' ἀντίθετα ἡ κωμῳδίες του ἦταν γεμᾶτες χάρη καὶ πνεῦμα ἀττικό. Κομματάκι δύσκολα μποροῦν νὰ εἰπωθοῦν τέτοια πράγματα γιὰ ἔργα χαμένα γιὰ τὰ ὁποῖα μᾶς λείπουν καὶ ἡ στοιχειώδεις ἀκόμη πληροφορίες (7).

(1) Σάθας ἴδιο ἔργο σελ. ιξδ'.

(2) Σωζόμενος (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία κεφ. Ε', 8 11).

(3) Σελ. ιξε'.

(4) «...Εἴποις ἂν ἡλικαύτην (κωμῳδίαν) νῦν μὲν Κράτητος, νῦν δὲ Διφίλου, νῦν δὲ Φιλήμονος...»

(5) Βλ. Pitra Hymnographie de l'Eglise grecque (Paris 1867).

(6) Σελ. ιξέ'.

(7) Ὁ Σάθας (σξη') πιστεύει ἐπίσης πῶς ὁ Νεστόριος, ἄλλος αἱρεσιάρχης, ἔγραψε τραγῳδίες. Πιθανὸ καὶ παραδεχτό, ἂν ἀναλογιστοῦμε καὶ μὲ τί μέσα προσπαθοῦσαν νὰ διαδώσουν τὰ δόγματά τους οἱ ἀμέτρητοι αἱρετικοί. Θᾶταν ὅμως πολὺ τολμηρὸ νὰ βγάζουμε τέτοιου εἴδους συμπεράσματα ἀπὸ μιὰ ἁπλῆ μνεία τοῦ Φαβρίκιου (Bibl. Græca X 536) ὅπου ἀκόμα καὶ αὐτὸ τὸ κείμενο δὲν εἶναι πολὺ ξεκάθαρο.

ΙΑΚΕΡΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Ἡ λαμπαδηδρομία, ἐξακολουθεῖ. Τὴν δραματικὴ λαμπάδα βλέπομε νὰ κραδαίνῃ ἕνα πρόσωπο πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ προηγούμενα καὶ γεμᾶτο ἀπὸ καλὴ θέληση. Δὲν εἶναι πιὰ ἕνας ἐπίσκοπος ἢ ἕνας μισοκαλόγερος ἀπασχολημένος προπάντων μὲ τὴ δογματικὴ προπαγάνδα σὲ μορφὴ διαλογική. Μιὰ Ἀθηναία, μιὰ Αὐγούστα, ***ἡ Ἀθηναΐδα,*** ἡ κόρη τοῦ περίφημου φιλοσόφου Λεόντιου, γυναῖκα τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου τοῦ δευτέρου μὲ τὸ ὄνομα Εὐδοκία (1) προσπαθεῖ νὰ φυσήξῃ λίγη ζωὴ στὰ διάφορα δραματικὰ εἴδη ποῦ ἀπόμειναν ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη, ὅπου ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς εἶχε χαράξῃ τὴν «κακαισθησία» του. Δυστυχῶς ἡ θεϊκὴ πηγὴ εἶχε γιὰ πάντα στειρέψῃ. Τἀρχαῖα πρότυπα παραμένουν αἰώνια καὶ ἀπελπιστικὰ ἀμίμητα. Μάταια ἡ γυναῖκα τοῦ Θεοδοσίου καταπιάνεται νὰ σκαρώσῃ τραγῳδίες πάνω στὰ συναξάρια τοῦ Χριστιανικοῦ μαρτυρολόγιου. Σπαταλᾷ τοῦ κάκου τὴς λαμπρές της προδιαθέσεις γιὰ τὸ θέατρο· οἱ ἅγιοι εἶναι τραγικὲς μορφὲς πολὺ πενιχρές. Οἱ ἁγιογράφοι δὲν μποροῦν νὰ τὰ βγάλουν πέρα μὲ τὴν ὑπερπλούσια φαντασία τῶν κυκλικῶν ραψῳδῶν. Τὰ χνῶτα τῆς Ἐκκλησίας δὲ μποροῦν παρὰ νὰ παγώνουν τὴ δραματικὴ ἔμπνευση. Τίποτα, δὲν ἔμεινε ἀτὸ τὴς ἀξιέπαινες προσπάθειες τῆς αὐτοκρατόρισας ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ ἀποσπάσματα τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ τῆς Ὁσίας Ἰουστίνας. (2)

Σύγχρονος τῆς Εὐδοκίας ὁ ***Βασίλειος,*** ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σελευκείας, μνημονεύεται γιὰ συγγραφέας ἑνὸς ἔργου θεατρικοῦ μὲ θέμα τὸ συναξάρι τῆς Ἁγίας Θέκλας (3). Τὸ χριστιανικὸ δρᾶμα μὲ τὴν ὥθηση καὶ τὴν ὑψηλὴ προστασία τῆς Ἀθηναΐδας κερδίζει ὅλο καὶ περισσότερο ἔδαφος, εἰσέγεται στὴν ἐκκλησία καὶ ἐπιβάλλεται στὸ πλῆθος. Σιγὰ-σιγὰ ἐξελίσσεται, καὶ στὰ χρόνια τοῦ αὐτοκράτορα Ἀναστασίου ὁ τραγικὸς χριστιανὸς ποιητὴς ***Τιμόθεος*** ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ παράδοση γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἔμπευσή του στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἤθη τῶν συγχρόνων. Γαζαῖος, μαθητὴς τοῦ Προκοπίου (4), εἶναι ὁ συγγραφέας ἑνὸς ἔργου μὲ τὸν τίτλο ***Χρυσαργύριον*** (φόρος κεφαλικὸς τῶν πτωχῶν τάξεων). Πλίχτηκε (5) μπροστὰ στὸν Αὐτοκράτορα Ἀναστάσιο ποῦ φάνηκε πάντα εὐμενὴς στὸ θέατρο καὶ στάθηκε ἀληθινὸς προστάτης τῆς τάξης τῶν ἠθοποιῶν, περιφρονημένης ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνία.

(Συνέχεια στὸ ἑπόμενο) **Μ. ΒΑΛΣΑΣ**

(1) Πολλοὶ γράφουν κατὰ λάθος Εὐδοξία· ***Εὐδοκία*** ἄλλο καὶ Εὐδοξία ἄλλο. Βλέπε A. Ludwig. Eudokia, die Gattin der Kaisers Theodosios II. als Dichterin (Rheinisisches Museum. N. F. 37, Band 2).

(2) Σάθας (ρκδ'). Τ' ἀποσπάσματα βρίσκουνται στὸ Bandini Græcae ecclesiae vetera monumenta Τόμος Α'. Katalog. mss. græc. Biblioth Laurentianae. σελ. 229.

(3) Φωτ. Βιβλ. Κωδ. 168. G. Fabr. Bibl. Græc. Τόμος Θ'. σελ. 95—96.

(4) Σάθας, ἴδιο ἔργ. σελ. τλδ'. — (5) Κεδρηνὸς Α', σ. 677.

ΖΑΚΥΘΙΝΟΙ ΘΡΥΛΟΙ

Ο ΜΑΗΣ, Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΣ

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦταν ἡ ὡραιότερη κοπέλλα τοῦ χωριοῦ. Ἀλλὰ ἦταν φτωχιὰ ἡ καϋμένη. Ὁ πατέρας της, γέρος τοῦ ὑπολογισμοῦ ζήταγε νὰ ἐκμεταλευτεῖ τῆς κόρης του τὰ κάλλη. Κι ἂν ἦταν φτωχοπούλα τί; Στὴν πόρτα της μπαιζόβγαιναν τὰ προξενειά. Δὲ σταματοῦσε στιγμὴ ἀπὸ τ' ἀνοιγόκλειμα. Ὁ γέρος, καθισμένος πάντα στὸν καναπὲ τὶς καμαρής του, μισοπαράλυτος, ὅλο καὶ δυσκολευόταν ν' ἀποφασίσει. Τὰ κάλλη της φτάσανε στὰ παλάτια. Ἀκόμα καὶ βασιλικὰ προξενειὰ εἶχεν ἡ Τριανταφυλλιά. Μάλιστα βασιλικά! Μιὰ μέρα ἔφτασε καὶ ἕνας ἄλλος βασιλιᾶς, ὁ Σαμουήλ, ποὺ ἦταν ὁ πλουσιώτερος τοῦ κόσμου, μὰ καὶ ὁ ἀσκημότερος. Γέρος πιὰ κουρκοῦτι. Μὲ μπαστοῦνι βαστιόνταν στὰ πόδια του. Ὁ πόθος του ὅμως νὰ χαρεῖ τὴν ὀμόρφονιὰ τὸν ἔκαμε συράμενο νὰ φτάσει ὡς τὸ φτωχόσπιτο. Ὁ πατέρας τῆς Τριανταφυλλιᾶς βγῆκε νὰ τὸν προϋπαντήσει, κουτσὰ - κουτσὰ μὲ χίλια προσκυνήματα γιὰ τὴ μεγάλη τιμή. «Αὐτὸς εἶναι ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς γαμβρούς, γιατὶ ἔχει τὰ περισσότερα» — σκέφτηκε ὁ γέρος. Καὶ ὁ γάμος ἔγινε σύντομα. Τώρα πιὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ ζοῦσε στὸ παλάτι της, πάντα πικραμένη καὶ ἀγέλαστη, βουτυγμένη ναὶ στὰ πλούτια καὶ στὰ χρυσάφια, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιὰ πάντα μαύρη καὶ σκοτεινή. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ συνειθίσει στὴν ἀσκήμεια καὶ στὰ γερατειὰ τοῦ ἀντρός της. Ἦταν τόσο φρέσκα, τόσο μοσκοβολισμένη αὐτή! Παιδιὰ δὲν ἔκανε γιὰ ν' ἀλλάξει ἡ ζωή της. Καὶ συλλογιζόταν πόσο καλύτερα θὰ ἦταν, ἂν παντρευόταν τὸ νέο τῆς καρδιᾶς της, τὸν ἐργατικὸ καὶ ὄμορφο γείτονά της, καὶ πόσο θὰ ἦταν εὐτυχισμένη ἂν ἔφτειαχνε μαζί του οἰκογένεια.

Μιὰ μέρα, ἅμα φύγανε οἱ βαρυχειμωνιές, ὁ βασιλιᾶς ἀποφασισε νὰ κάμει ἕνα μεγάλο ταξίδι γιὰ νὰ διασκεδάσει λίγο τὴ μελαγχολικὴ βασίλισσα, ποὺ μὲ κανένα τρόπο δὲν μποροῦσε νὰ τὴν κάμει νὰ γελάσει. Θὰ πήγαιναν μακρυά, σὲ μέρη ποὺ θὰ ἔμενε θαμπωμένη ἀπὸ τὸ φῶς, ποὺ βασίλευεν ὁ Ἥλιος, ὁ ὡραιότερος βασιλιᾶς τοῦ κόσμου. Στὸ βασίλειό του δὲν εἶχε πατήσει ξένος ποτέ. Ὁ ἄντρας ὅμως τῆς Τριανταφυλλιᾶς, ἐπειδὴ ἦταν βασιλιᾶς καὶ μποροῦσε νὰ κάμει ὅτι θέλει, ἀποφάσισε νὰ τὴν πάει ὡς ἐκεῖ. Τὸ ταξίδι ἦταν μακρυνὸ καὶ κουραστικό. Ἀλλὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ μόλις ἔφτασε στὸ βασίλειο τοῦ Ἥλιου ἄλλαξε. Γέλουσε, χοροπηδοῦσε σὰν ἀξέγνοιαστο παιδί, ὅπως πρίν, προτοῦ παντρεφτεῖ τὸ βασιλιὰ Σαμουήλ. Ὁ Ἥλιος τοὺς δέχτηκε μὲ εὐγένεια καὶ τοὺς φιλοξένησε στὸ παλάτι του. Τοὺς κατα-

περιποιήθηκε. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔχασε τὸ μυαλό της μὲ τὴν ὀμορφιά του ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἥλιος γοητεύτηκε ἀπὸ τὰ κάλλη της. Ἀγαπηθήκανε λοιπὸν καὶ τὸ ἐξομολογηθήκανε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο. Ἄρχισε τότες μιὰ χρυσῆ ζωὴ γιὰ τὴν Τριανταφυλλιά, μιὰ ζωὴ τρελλῆς χαρᾶς, ποὺ τὴ σκοτείνιαζε μόνον ἡ σκέψη τῆς γρήγορης ἐπιστροφῆς στὴ χώρα τοῦ ἀντρός της. Ὁ γέρο βασιλιᾶς εἶχε πολλὲς δουλειὲς στὸ βασίλειό του κ' ἦταν ἀμετάπειστος. Μιὰ μέρα ὁλόλαμπρη, καθὼς ἦταν λυπημένη γιὰ τὴ ζωὴ ποὺ τὴν περίμενε πάλι δίπλα στὸ γέρο - ἄντρα της, εἶπε στὸν Ἥλιο !

«Ἥλιε μου, προσήλιε μου καὶ κοσμογυριστή μου
νὰ σοῦ κάμω ἕνα παιδὶ νὰ τὄχομε μαζί».

καὶ τοῦ παραδόθηκε ὁλότελα.

Στὸ βασίλειό της γέννησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ στὴν ὥρα της, ἕνα πεντάμορφο ἀγόρι, ποὺ τὄβγαλε ***Μάη***. Εἶχε κάμει μὲ τὸν Ἥλιο τὴ συμφωνία νὰ τὸ κρατήσει λίγα χρόνια αὐτὴ γιὰ νὰ τὸ ἀναστήσει καὶ μετὰ νὰ τοῦ τὸ στείλει νὰ τὸ κρατήσει κοντά του. Ἔτσι κ' ἔγινε. Ὁ Μάης μεγάλωνε θαῦμα σὲ ὀμορφιὰ καὶ καλοσύνη. Εἶχε πάρει ἀπὸ τὴν ὀμορφιὰ τοῦ πατέρα του τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς μητέρας του τῆς Τριανταφυλλιᾶς. Ξανθὸς σὰν τὸ χρυσάφι. Ἡ θωριά του γαλανὴ σὰν τὴν ξάστερη ἀνοιξιάτικη ἡμέρα. Καὶ ἦταν τόσο καλὸς σὲ ὅλους ! Δὲν ὑπῆρχε κανεὶς ποὺ νὰ μὴ λατρεύει τὸ Μάη. Ὁ Ἥλιος ἀπ' τὴν ἀγάπη του στὸ ὄμορφο παιδί του ἄρχισε νὰ γίνεται ὅλο καὶ θερμότερος. Ἡ θερμότητά του ἁπλωνόταν σὰν ἀναλυτὴ καὶ ἔδινε ζωὴ σ' ὅλη του τὴ χώρα. Ἄρχισε τότες μιὰ ὡραία ἐποχή. Οἱ γέροι ξανανιώσανε. Καὶ οἱ γριές. Δὲν ἔμενε κανεὶς μέσα στὸ σπίτι. Ἔτρεχαν νὰ δοῦν τὸ βασιλιά τους νὰ τὸν φχαριστήσουν. Νὰ δοῦν καὶ τὸ βασιλόπουλο τὸ Μάη, νὰ τὸ φιλήσουν ποὺ τοὺς εἶχε φέρει τέτοια χαρά. Καὶ τὰ παιδιά, κάνανε σωστὴ διαδήλωση, πίσω ἀπὸ τὸ βασιλόπουλο. Ὁ Μάης τἄμπαζε στὰ περβόλια του καὶ τοὺς ἔκοβε λουλούδια καὶ ἄνθια, ποὺ μοσκοβολοῦσαν ὅλο τὸν τόπο καὶ τὸν ἀγέρα. Ἔκοβε, ἔκοβε γιὰ νὰ τὰ εὐχαριστήσει ὅλα, ποὺ στὸ τέλος ἡ γῆς ἦταν σκεπασμένη μὲ πρασινάδα καὶ μὲ ἀνθόφυλλα. Σὲ λίγο δὲν ὑπῆρχε πιὰ οὔτε κλαδί, σὲ κανένα περβόλι, μήτε λουλοῦδι στὸν κάμπο. Ἀλλὰ τὰ παιδάκια ὅλο τοῦ ζητοῦσαν καὶ ἄλλα λουλούδια. Στεκόταν λοιπὸν ὁ Μάης μελαγχολικός. Τρέχει στὸν πατέρα του καὶ τοῦ τὸ λέει.

— Νὰ τί πάθαμε παιδί μου μὲ τὴν καλωσύνη μας. Φέραμε τὴν καταστροφή. Μὲ τὴ μεγάλη σου καρδιὰ ρήμαξες τὸ λουλουδόκοσμο. Πρέπει νὰ λιγοστέψουμε τὴν καλοσύνη μας. Κάθε τόσο μονάχα νὰ δέχεσαι τοὺς φίλους σου . . .—τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἥλιος

***

Νὰ γιατὶ στὸ ἔμπα τοῦ Μάη τὰ περιβόλια εἶναι ὁλάνθιστα καὶ στὸ ἔβγα του εἶναι ὅλα ξερὰ καὶ ρημασμένα.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Λ. Χ. ΖΩΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ (*)

Συμφώνως πρὸς τὴν ποιότητα τῶν πράξεων τῶν προσώπων ἐκείνων, ἐξ ὧν ὁ τίτλος κληρονόμοι πηγάζει, ἑπόμενον εἶναι ὅτι ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν τιμαρίων αἱ λέξεις «ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων του καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ νομίμων κληρονομοδιαδόχων του» δὲν ἀφορῶσιν εἰμὴ εἰς τὴν καθαρῶς ἄρρενα διαδοχήν, διότι χάριν τῶν ἀρρένων καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας ἱδρύθησαν τὰ τιμάρια, ἐξ' οὗ ἔτι μᾶλλον ἀναπόφευκτον ἀποβαίνει, ὁσάκις τίθεται ἡ σκέψις τῶν φράσεων : «κατὰ τὴν φύσιν τῶν τιμαρίων» ν' ἀκολουθοῦν συνήθως εἰς τὰς περιβολὰς αἱ λέξεις «κληρονομοδιαδόχους». Τόσῳ δὲ εἶνε βέβαιον τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὥστε ὁ Εὐγένιος, καί τοι εἶχε τρεῖς ἀδελφάς, μόνον δι' ἑαυτὸν ἐζήτησε τὴν περιβολὴν καὶ δι' αὐτὸν μόνον ἐπέτυχε ταύτην, ἀποκλεισθεισῶν τῶν γυναικῶν. Καὶ ἐκ τοῦ δοθέντος ἐν τέλει ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου ὅρκου πίστεως, ἀδιαφιλονεικήτως προέκυπτεν, ὅτι ἡ περιβολὴ ἐδόθη αὐτῷ διὰ προσωπικὴν ὑπηρεσίαν, κατὰ τὸν Νόμον τῆς 13 Δ)βρίου 1589, ἀναφερομένῳ ἐν τῷ ρηθέντι ὅρκῳ.

Κατόπιν τῶν ἐνστάσεων τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίας φύσεως ἐπιχειρημάτων, στηριζομένων ἐπὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ δικαίου, οἱ ἀδελφοὶ Καρρὲρ κατέληγον εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐνισταμένη Μαρία—Λουδοβίκη, καθὸ γυνή, ἦτο ἀνίκανος ν' ἀπαιτήσῃ τὸ τιμάριον Λάσκαρη Μεγαδούκα, ὅτι ἡ φύσις τῶν περιβολῶν ἐπέκλειον αὐτὴν καθολοκληρίαν τούτου, ὅτι οἱ νόμοι, ἐφ' ὧν αἱ περιβολαὶ αὗται ἐστηρίζοντο, ὡς προερχόμενοι ἐκ τῆς Βενετικῆς Πολιτείας, δὲν παρεδέχοντο εἰμὴ μόνον τὴν εἰς ἄρρενας διαδοχὴν καὶ ὅτι τέλος αἱ ἀναγνωρίσεις τόσῳ τοῦ δ)ρος Ἀναστασίου, ὅσῳ καὶ τῶν οἰκείων του, ἀντετίθεντο εἰς τὴν αἴτησίν της.

Ἡ ἐξώδικος τῆς Μ. Λουδοβίκης ἀπερρίφθη, διὰ τῆς ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1842 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Ζακύνθου, ἀλλὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐφεσίβαλε, τῇ 26 Φεβρουαρίου 1842, ὁ σύζυγος καὶ ἐπίτροπος τῆς ἐνισταμένης Φραγκῖσκος πτ Γεωργίου Βέγιας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω ἔφεσις ἀντεκρούσθη παρὰ τῶν Καρρέρ, τῇ 8 Μαρτίου 1842, καὶ δι' ἐνστάσεώς των ἀπὸ 25 Ν)βρίου ἰδίου ἔτους ὑπεστηρίχθη ἡ πλήρης παραδοχὴ τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως, ὡς κακῶς ἐφεσιβληθείσης. Οὕτω ὑπεστηρίζετο, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τιμάριον, καί τοι φύσει ἀδιανέμητον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον, κατέστη ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον, κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματος τοῦ 1825, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Καρρὲρ τὸ διήρεσαν, κατὰ

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

ΓΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΞΟΥΡΙΟΥ

τὸ 1830, ὁ δὲ δρ. Ἀναστάσιος διέθεσε μέρος τῶν τιμαριωτικῶν κτημάτων, ἅτινα ἐκ διανομῆς τῷ ἀνῆκον, ὅπως πληρώσῃ τὰ χρέη του καὶ ἔθεσεν ὑπὸ ἐδαφονομὴν τὰ λοιπά. Ἐν τέλει ὑπεστηρίζετο, ὅτι τὸ τιμάριον δὲν ἠδύνατο νὰ κανονισθῇ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ Βασιλείου τῆς Ρουμανίας, ὡς ὑπεστήριζεν ὁ πληρεξούσιος καὶ σύζυγος τῆς Μ. Λουδοβίκης Βέγιας, καὶ οἱ ὁποῖοι νόμοι περιέγραφον τὴν, λόγῳ πρωτοτοκίας, διαδοχὴν καὶ τὴν συμμετοχὴν τῶν γυναικῶν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τοὐναντίον ἔπρεπε τοῦτο νὰ ὑπαχθῇ εἰς τοὺς κανόνας τοὺς διαλαμβανομένους εἰς τοὺς βενετικοὺς τιμαριωτικοὺς νόμους.

Ἡ αἴτησις τῆς Μαρίας Λουδοβίκης ἀπερρίφθη, διὰ τῆς ἀπὸ 8 Φεβρ. 1842 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Ζακύνθου, ἀλλὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐφεσίβαλεν ὁ Φραγκ. Βέγιας, σύζυγος καὶ ἐπίτροπος τῆς ἐνισταμένης Μ. Λουδοβίκης, τὴν 26 Φεβρ. 1842, οἱ δὲ Καρρὲρ ἀντέκρουσαν ταύτην, τὴν 8 Μαρτίου ἰδίου ἔτους καὶ δι' ἐνστάσεώς των ἀπὸ 25 Ν)βρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὑπεστήριζον τὴν πλήρη παραδοχὴν τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου, κακῶς ἐφεσιβληθείσης. Παρετηρεῖτο δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ἐνστάσεως, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ τιμάριον, καί τοι φύσει ἀδιανέμητον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον, κατέστη ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον, κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματος τοῦ 1825, δυνάμει τοῦ ὁποίου οἱ Καρρὲρ προέβησαν εἰς τὴν διανομὴν αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 1830, καὶ ὁ δρ. Ἀναστάσιος διέθεσε μέρος τῶν τιμαριωτικῶν κτημάτων, ἅτινα ἐκ διανομῆς τῷ ἀνῆκον, ὅπως πληρώσῃ τὰ χρέη του καὶ ἔθεσεν εἰς ἐδαφονομὴν τὰ λοιπά, πράξεις αὗται, αἱ ὁποῖαι οὐδεμίαν ζημίαν ἀπέφερον, α') διότι ἡ Μ. Λουδοβίκη, θυγάτηρ τοῦ δ)ρος Ἀναστασίου, δὲν εἶχε κληθῇ πρὸς κατάληψιν τοῦ τιμαρίου, β') διότι τὸ 1825 ὁ Κωνστ. Καρρὲρ πτ Παύλου δὲν ἦτο νυμφευμένος καὶ—γ') διότι ὁ Ἰωάννης Καρρὲρ ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ νυμφευμένος καὶ εἶχε τέκνα, δὲν διέθεσε τιμαριωτικὰ κτήματα, ἀλλ' ἀπέκτησε μάλιστα τοιαῦτα καὶ διεβίβασε ταῦτα εἰς τὰ τέκνα του, ὡς ὑποχρεοῦτο ὑπὸ τοῦ ἄνω διατάγματος.

Κατόπιν τούτου, ὅπως γνωσθῇ ἐὰν ἡ ἐνισταμένη Μ. Λουδοβίκη εἶχε κληθῆ διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ τιμαρίου—τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀποτελοῦντος τὸ κυριώτερον σημεῖον τοῦ ζητήματος — ἔπρεπε ν' ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ τιμάριον δὲν ἦτο, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ κανονισθῇ, ὡς ὑπεστήριζεν ὁ Βέγιας, ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ Βασιλείου τῆς Ρωμανίας, οἱ ὁποῖοι περιέγραφον τὴν, λόγῳ πρωτοτοκίας, διαδοχὴν καὶ τὴν κλῆσιν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε τοὐναντίον νὰ ὑπαχθῇ εἰς τοὺς κανόνας τοὺς περιγεγραμένους εἰς τοὺς βενετικοὺς τιμαριωτικοὺς Νόμους.

Κατόπιν διαφόρων δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ ἐφέσεων, ἀπορριφθεισῶν τῶν ἐνστάσεων τῆς Μ. Λουδοβίκης, τὸ τιμάριον ἐπεδικάσθη

ὁριστικῶς ὑπὲρ τῶν Καρρέρ, ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κωνσταντίνου Π. Καρρέρ, ἡ ἐπὶ μακρὸν χρόνον σχολάσασα κληρονομία του περιῆλθεν ἐν τέλει εἰς τὸν υἱόν του Φριδερῖκον, κληρονόμον ἅμα τοῦ θείου του Διονυσίου Καρρὲρ τοῦ Ἰωάννου.

Ἐν ἔτει 1877, ὁ Ἀντώνιος Ν. Σπαθάρος—καθὸ ἐκδοχεὺς τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἑταιρείας Κοράγιος καὶ Σουάν, καὶ ἄλλων, τῆς ἐν Τεργέστῃ Ἑταιρίας Υἱῶν Κ. Βερτουρμῆ καὶ τοῦ ἐν Σύρῳ Νικολάου Ε. Ἀδάμ,—δυνάμει συμβολαίων ἐκχωρήσεων, καθὸ πιστωτῶν πάντων εἰς βάρος τοῦ Φρειδ. Κ. Καρρέρ,—διὰ ὑπ' ἀρ. 2087 ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1877 συμβολαίου τοῦ Συμβ)γράφου Ζακύνθου Σπ. Μονδίνου, ἔλαβεν εἰδικὴν ὑποθήκην ἐπὶ τῶν εἰς θέσιν Τεταρτία τῶν δήμων Ἀρκαδίων καὶ Ὑριαίων κτημάτων τοῦ αὐτοῦ Καρρέρ, ὅστις ἀναγνωρίζων χρέος του πρὸς τὸν ἄνω Σπαθάρον, παρεχώρησε, δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀρ. 6387 συμβολαίου συμβιβασμοῦ συνταχθέντος ἐνώπιον τοῦ Συμβ. Ζακύνθου Δ. Πολίτη, τὸ ἀνωτέρω ἐνυπόθηκον κτῆμά του. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐνήσκη ὁ Σπαθάρος μέχρι τοῦ 1890, περίοδον, καθ' ἣν οἱ χωρικοὶ ἀστέστησαν εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ $^1/_4$ τῶν καρπῶν, ὁ δὲ Σπαθάρος ἐνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον πρὸς πληρωμὴν τῶν καρπῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ἐκδοθεισῶν σχετικῶν ἀποφάσεων, ἐγένοντο ἐφέσεις καὶ ὑπεχρεώθη ὁ Σπαθάρος, κατόπιν ἀποφάσεων τοῦ Πρωτοδικείου, νὰ παρουσιάσῃ τοὺς τίτλους του, τοὺς ὁποίους ὅμως δὲν εἶχεν, ἀλλὰ τῷ παρεχώρησεν αὐτοὺς βραδύτερον ὁ Καρρέρ. Ἀποθανόντος τοῦ Σπαθάρου, ἡ δίκη ἐγκατελείφθη καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον ἐγκαταλελειμμένη.

Στὸ ἑπόμενο : «Τιμάριον Μονῆς Στροφάδων». Λ. Χ. ΖΩΗΣ

RICORDO DI DRISCO

ALLA NOBILE SIGNORA ASPASIA CHALCOCONDYLI - MAVROMICHALI

Da terra sorella un pugno d' eroi cui nel cuore
fremea il ricordo fervido

di Santarosa volle esser de la Grecia in guerra
contra il tiranno, ausilio.

Una dama gentil nel cui sangue pulsava l' avito
ardor di pugne impervie,

spinta a lenir gli eroi ne i' ineguale lotta
assister volle impavida,

quando nel vespro furono del mio Epiro le terre
d' italo sangue roride!

Ricorda Garibaldi, o Grecia: onorate, voi donne,
quella che gli avi perpetra!

TEODORO BRICCOS

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Εἰς τὰ ἔγγραφα τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὸ «Nuovo Archivio Veneto» (τόμος 19 σελ. 423 καὶ ἑξῆς) συναντῶνται πλεῖστα ὀνόματα κατοίκων Μεθώνης στελλομένων νὰ κατοικήσουν εἰς Κεφαλληνίαν.

Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν διατηροῦνται ἕως σήμερον εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὡς Σκιαδόπουλος, Ρένεσης, Πλαίσας, Μπισκίνης, Στρούζας, Καμπάσης, Λεονταρίτης. 'Εκ τούτου ἀγόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ πρόσφυγες αὐτοί, ἀφοῦ μετέβησαν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, μετηνάστευσαν κατόπιν εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπου αἱ γαῖαι τὰς ὁποίας ἔδιδεν ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις ἦσαν γονιμώτεραι.

Εἰς τὰ αὐτὰ ἔγγραφα τοῦ Nuovo Archivio Veneto (ἀριθ. 19) εὑρίσκω ἔγγραφον τῆς 14ης 'Ιουνίου 1501 τὸ ὁποῖον λέγει ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνδραγαθησάντων εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Κεφαλληνίας ἦτο καὶ ὁ Νικόλαος Ντὰ Κούρτσολα «ὁ ὁποῖος ἔχασε κατὰ τὸν ἀγῶνα ἕνα βραχίονα» καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη σημαντικὴ ἀμοιβὴ διὰ τὰς ὑπηρεσίας του. Πρόκειται ἀναμφιβόλως περὶ τοῦ πρώτου μέλους τῆς οἰκογενείας Κούρτσολα ἐγκατασταθέντος εἰς Ζάκυνθον.

'Επίσης εἰς ἄλλο ἔγγραφον (ἀριθ. 21) τῆς 11ης Φεβρουαρίου 1500 μεταξὺ τῶν διαφόρων οἱ ὁποῖοι ἀμείβονται διὰ τὴν γενναιότητα τὴν ὁποίαν ἔδειξαν κατὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Ναυαρίνου εὑρίσκω καὶ ἕνα Θωμᾶν Papadoti, (ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως θὰ εἶναι Παπαδᾶτος) καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις ὡς ἀμοιβὴν παραχωρεῖ εἰς τὴν Ζάκυνθον δέκα μόδια (moza) γαιῶν καλλιεργησίμων μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνῃ εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν ἓν ὑπέρπερον ἐτησίως ὡς φόρον.

***

Λόγου γενομένου περὶ ἐγκαταστάσεως διαφόρων οἰκογενειῶν εἰς Ζάκυνθον δὲν νομίζομεν ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν καὶ τὰ κατωτέρω περὶ τῆς οἰκογενείας Ρώμα.

Κατὰ τὸν ν. Λ. Ζώην (Λεξικὸν Φιλολογικὸν καὶ 'Ιστορικὸν Ζακύνθου σελ. 967) ὁ πρῶτος Ρώμας ὁ ὁποῖος ἐγκαθίσταται εἰς τὴν Ζάκυνθον εἶναι ὁ Κανδιάνος, ὁ ὁποῖος ἐνεγράφη εἰς τὴν Χρυσὴν Βίβλον τὸ ἔτος 1621. Εἰς τὸ 'Εγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν 'Ελευθερουδάκη (τόμ. II σελ. 212) εἰς ἄρθρον περὶ τῆς οἰκογενείας Ρώμα ἀναγινώσκομεν ὅτι ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐγκατεστάθη εἰς Ζάκυνθον περὶ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος ἐκ Κρήτης.

'Εν τούτοις εὑρίσκομεν εἰς τὰς Πάτρας μέλη τῆς οἰκογενείας Ρώμα εἰς ἐποχὴν πολὺ παλαιοτέραν. Οὕτω εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Ernst Gerland: Quellen zur Geschichte des Lateinischen Erzbistumbs Patras (Leipzig 1903) εἰς τὴν σελίδα 226, εἰς συμβόλαιον τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1440, παρουσιάζεται ὡς μάρτυς εἰς Πάτρας ὁ «κὺρ 'Ιάκουμος ντὲ Ρῶμα».

'Επίσης εἰς σελίδα 220 εὑρίσκομεν τὸν αὐτὸν Ρώμαν μάρτυρα εἰς ἄλλο συμβόλαιον. Καὶ κατωτέρω (σελὶς 222) ἀναφέρεται ὁ «μαΐστρο 'Αντώνιος ντὰ Ρώμα τοῦ χρυσοχοῦ». Κατὰ τὸ 1429 (σελὶς 210 τοῦ αὐτοῦ βιβλίου) ἀναφέρεται ὡς μάρτυς ὁ Zuliano Iacobi de Roma καὶ εἰς ἄλλο συμβόλαιον τῆς 21ης

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

'Απριλίου 1456 ἀναγράφεται «ἐνώπιον κυροῦ Τζυλιάνου ντὰ Ρώμα» (σελ. 233).

Νὰ πρόκειται τάχα περὶ τῆς ἰδίας οἰκογενείας, ἡ ὁποία κατόπιν ἐμφανίζεται εἰς τὴν Ζάκυνθον; Δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν κατηγορηματικὴν ἀπάντησιν. Πιθανὸν ἡ οἰκογένεια τῶν Ρώμα νὰ ἐγκατεστάθη τὸ πρῶτον ἐξ 'Ιταλίας εἰς Πάτρας, τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ Πάτραι ἦσαν κέντρον Φράγκων, καὶ ἐκεῖθεν νὰ μετέβη εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἔμεινεν ἀρκετὸν καὶ ὁπόθεν ἕνας κλάδος μετηνάστευσεν εἰς τὴν Ζάκυνθον. Αὐτὴ εἶναι ἡ πιθανωτέρα ἐξήγησις. Πάντως παραμένει ἐνδιαφέρον τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ οἰκογένεια Ντὲ Ρώμα ἐμφανίζεται πρῶτον εἰς τὰς Πάτρας.

*
* *

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς ἄλλην πηγήν, γαλλικήν, ἡ ὁποία μᾶς δίδει μερικὰς πληροφορίας περὶ Ζακύνθου. Εἰς τὸ ὀγκῶδες καὶ πολύτιμον ἔργον τοῦ Charriere «Negociations du Levant» εἰς τὸν πρῶτον τόμον σελ. 205, συναντῶμεν ἐπιστολὴν τοῦ De Baïf πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Auxerre σταλεῖσαν τὴν 25 'Ιουλίου 1532 ἀπὸ τὴν Βενετίαν. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ἀναφέρεται ὅτι ἡ βενετικὴ κυβέρνησις ἀνησύχει διότι οἱ Τοῦρκοι ἔχουν ἀπόφασιν νὰ λεηλατήσουν τὴν Ζάκυνθον, ἀντεκδικούμενοι διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Μεθώνης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ἐκείνην δὲν γνωρίζομεν μαμμίαν ἐκστρατείαν τῶν Βενετῶν ἐναντίον τῆς Μεθώνης, ἀπεναντίας ἠξεύρομεν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅτι ὁ Γενουήσιος ναύαρχος Δόριας κατέλαβε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τὴν Κορώνην. Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι πρόκειται περὶ παραδρομῆς. Πάντως ἡ λεηλασία τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Ζακύνθου πρὸς ἀντεκδίκησιν δὲν ἔλαβε χώραν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλὰ μόνον τὸ 1547, ὅτε ὁ Τοῦρκος στόλαρχος Χαϊρεδίν Βαρβαρόσας ἐπετέθη κατὰ τῆς Ζακύνθου. Σχετικῶς μὲ τὴν ἐπιδρομὴ ταύτην εἰς τὸ αὐτὸ σύγγραμμα συναντῶμεν μίαν ἄλλην λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἐπιστολὴν τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Macon πρὸς τὸν καρδινάλιον du Bellay ἀπὸ 22 'Οκτωβρίου 1537. Τὸ κείμενον ἔχει οὕτω:

«'Ο ἐνταῦθα πρέσβυς τῆς Βενετίας ἔλαβεν ἐπιστολὰς αἱ ὁποῖαι λέγουν ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος ἐχωρίσθη καὶ τὸ ἓν αὐτοῦ τμῆμα ἐπῆγεν εἰς τὴν Γλαρέντζαν καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸν κόλπον τοῦ 'Ελλησπόντου (τοῦ Κορινσιακοῦ κόλπου) καὶ ὅτι τὰς 28 παρελθόντος μηνὸς τὸ τμῆμα αὐτὸ ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν 'Ελλήσποντον διὰ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν λοιπὸν στόλον τὸν εὑρισκόμενον εἰς τὴν Γλαρέντζαν. Λέγουν προσέτι αἱ ρηθεῖσαι ἐπιστολαὶ ὅτι εἴκοσι πέντε ἀπὸ τὰ πλοῖα αὐτά, γαλέραι καὶ φοῦσται, προσήγγισαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἀπεβίβασαν ἄνδρας εἰς τὴν ξηράν, καὶ συνέλαβον 50 ἕως 60 κατοίκους καὶ ἔκαμαν καὶ ἄλλας τινας βλάβας, ἀλλὰ μικρὰς σημασίας».

Περὶ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης βλέπε Π. Χιώτου, 'Ιστορικὰ 'Απομνημονεύματα Ζακύνθου Τομ. 3 σελ. 94, ὅπου γίνεται λόγος λεπτομερὴς περὶ τῶν δεινῶν τῶν Ζακυνθίων ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν τῶν Τούρκων.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ

ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πολὺ πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς παραστάσεως αἱ θέσεις πᾶσαι τοῦ θεάτρου εἶχον ἐνοικιασθῆ ἀπὸ τοὺς προνοητικωτέρους. Τούτου ἕνεκα ἠγγέλθη ἀμέσως καὶ δευτέρα παράστασις διὰ τοὺς μὴ κατωρθώσαντας νὰ εὕρουν θέσεις κατὰ τὴν πρώτην. Αἱ δύω αὗται παραστάσεις τοῦ 'Ορέστου ἐδόθησαν τὴν 4 καὶ 19 Φεβρουαρίου 1825. Τὰ πρόσωπα τῆς τραγῳδίας εἶχον διενεμηθῆ ὡς ἑξῆς :

'Ορέστης.— Κωνστ. 'Αριστίας, Βυζάντιος.
Πυλάδης.— Νικολ. Κονοφάος, τοῦ ποτὲ 'Αναστασίου, Κερκυραῖος.
Αἴγισθος.— Δημ. Δεσποτόπουλος, 'Αγχιαλίτης.
'Ηλέκτρα.— Σπυρ. 'Αλεξάκης, Κερκυραῖος.
Κλυταιμνήστρα.— Κωνστ. Δημητρίου Κώστα Δήμου, Κερκυραῖος.

«Εἰς τὴν παράστασιν ταύτην (φέρεται ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐκδόσεως τοῦ 'Ορέστου) οἱ ἄξιοι οὗτοι νέοι, δὲν ἀνέδειξαν μόνον τὴν δύναμιν καὶ τὸ ὕψος τοῦ 'Ιταλοῦ Σοφοκλέους, ἀλλὰ μάλιστα ἐνέπνευσαν ἰσχυρῶς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν ἐκεῖνον τὸν γλυκύτατον ἔλεον μεμιγμένον μὲ τὸν φόβον, τὸ μόνον σκοπούμενον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἡ τραγῳδία».

'Η ἐπιτυχία τῶν δύω αὐτῶν παραστάσεων ἐνεθάρρυνε τοὺς ἐρασιτέχνας νέους νὰ δώσωσι καὶ ἄλλας παραστάσεις ὑπὸ τὰς ὁδηγίας πάντοτε τοῦ 'Αριστίου. Κατ' αὐτὰς ἐδόθησαν ὁ 'Αγαμέμνων τοῦ 'Αλφιέρη κατ' ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ Πλάτωνος Πετρίδου, τοῦ εὐεργέτου τῆς Κερκυραϊκῆς νεολαίας, ἡ 'Αντιγόνη τοῦ 'Αλφιέρη, (1) ὁ Δημοφῶν τοῦ Μεταστασίου, ὁ Μωάμεθ τοῦ Βολταίρου καὶ ἡ 'Ανδρομάχη τοῦ Ρακίνα.

Τὴν μετάφρασιν τοῦ 'Αγαμέμνονος (2) ἐξέδωσεν ὁ Πλάτων Πετρίδης (3) ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1826. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ Κερκυραῖος 'Ιωάννης Πετριτσόπουλος μετέφρασε καὶ ἐξέδωσεν ἐν Κερκύρᾳ ἐπίσης τὸ αὐτὸ ἔργον. 'Εκ τῶν δύω αὐτῶν μεταφράσεων ἀποσπῶμεν πρὸς σύγκρισιν τῆς γλώσσης τῆς τότε ἐποχῆς τὴν πρώτην σκηνὴν τῆς πρώτης πράξεως. 'Η τοῦ Πετρίδου ἔχει ὡς ἑξῆς :

Πρᾶξις πρώτη, σκηνὴ πρώτη

Αἴγισθος

Τί μ' ἀκλουθεῖς αἱμοσταγῆ, φρικώδη,
τ' ἀνεκδικήτου μου πατρὸς ὀργίλε

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

(1) 'Εκτὸς τῆς ἀνωτέρω μεταφράσεως τῆς 'Αντιγόνης, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος γενομένης, ἐξεδόθη καὶ ἑτέρα τοιαύτη ἐν Κ)πόλει ὑπὸ τὸν ἑξῆς τίτλον : 'Αντιγόνη: τραγῳδία τοῦ 'Αλφιέρου μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ 'Ιταλικοῦ ὑπὸ Δ. Δ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Λαζαρίδου 1848.

(2) 'Ο 'Αγαμέμνων, τραγῳδία Βίκτωρος 'Αλφιέρη μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ἁπλοελληνικὴν παρὰ Π. Πετρίδου. Κορφοί, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως.

(3) 'Ο 'Αγαμέμνων, τραγῳδία Βίκτωρος 'Αλφιέρου, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ 'Ιωάννου Πετριτζοπούλου. 'Εν Κερκύρᾳ 1827, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως.— Τοῦ αὐτοῦ ἔργου τοῦ 'Αλφιέρη ἐδημοσιεύθη καὶ ἑτέρα μετάφρασις ἐν 'Αθήναις τῷ 1840 ὑπὸ Ι. Δ. Μ.

ἴσκιε ; Τραβήξου... ἀπάφησαί με... φεῦγα.
Πίσω τὰς ὄχθας τὰς στυγεὶς στρέψε
νἀξαναβρῇς : Στὸ στῆθος μ' ὅλαις, Θυέστη,
ταῖς μανίαις σου θρέφω· μεσ' ταῖς φλέβαις
τὸ ἴδιόν σου αἷμα νοιώθω. Γεννημένος
τὸ ξεύρω, ὅτι εἶμαι ἀπ' ἀσελγῆ μοιχείαν.
Μόνον στὸ κρῖμα· οὐδ' εἶν γιὰ τοῦτο ἀνάγκη
νὰ βλέπω σέ, καὶ νὰ ἐνθυμοῦμαι. Ξεύρω
πῶς 'π 'τὴν Τρωάδα νικητὴς στὸ Ἄργος
γυρίζει, μέγας καὶ πολὺς ὁ 'Ατρείδης.
Εἰς τὸ δικόν του ἐδῶ Παλάτι μέσα
τὸν ἀναμένω : ἂς ἔλθῃ, ὁ θρίαμβός του
βραχὺς σ' ὀρκίζω θᾶν'. Τὰ βήματά μου,
'κδίκηση μόνον τὰ ὁδηγεῖ καὶ μέσα
'κδίκησην μόνον ἡ καρδιὰ μ' φωνάζει.
'Η ὥρα ποῦ θᾶσαι ἐκδικημένη φθάνη.
'Εδῶ, Θυέστη, πλιὸ παρ' ἕνα θῦμα
θὰ ξαπλωθῇ καὶ θὰ χορτάσῃς τ' αἷμα
τ' 'Ατρέως. Μὰ πρὶν τοῦ ξίφους, πρέπει πρῶτον
Νὰ βάλω εἰς πρᾶξιν τέχνας : στέκω μόνος,
καὶ δίχως ἅρματ' ἐναντίον τόσον
δυνατοῦ Βασιλέως : καὶ θὰ βρῶ τρόπον
νὰ θριαμβεύσω, ἂν τὴν ὀργὴν μῖσος
στὰ στήθημ' μέσα πλακωτὰ δὲν θλίβω !

'Η τοῦ 'Ιωάννου Πετριτσοπούλου οὕτω :

Πρᾶξις πρώτη, σκηνὴ πρώτη

Αἴγισθος

Διατὶ μὲ κατατρέχεις ὀργισμένη
αἱματηρὰ σκιὰ τρωμερωτάτη
τ' ἀνεκδικήτου τρισαθλίου πατρός μου ;
Ἄφες με... ὕπαγε... παῦσον, ὦ Θυέστη :
Πήγαινε πάλιν τῆς στυγὸς τὰς ὄχθας
Νὰ κατοικήσῃς. Ὅλην τὴν ὀργήν σου
στὰ στήθη μέσα τρέφω· Τὸ σὸν αἷμα
Μάλιστα εἰσρέει στὰς ἰδικάς μου φλέβας.
Τέκνον ἐγὼ δυσφήμου αἱμομιξίας
εἰς τ' ἔγκλημα ἐγεννήθην. Τὸ γνωρίζω
οὐδ' εἶν' ἀνάγκη πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ σ' ἔχω
διὸ νὰ ἐνθυμηθῶ. 'Εκ τῆς Τρωάδος
ἠξεύρω ὅτι ἐπαιρόμενος ὁ 'Ατρείδης
δεδοξασμένος νικητὴς εἰς τ' Ἄργος
ἐπιστρέφει· ἐγὼ ἐδῶ τὸν περιμένω
εἰς τὴν Βασιλικὴν Αὐλήν του ἂς ἔλθῃ
ὀλιγοχρόνιος σοὶ τ' ὀμνύω θεὸ' εἶναι
ὁ θρίαμβός του. 'Η ἐκδίκησίς σου μόνη
θέλει ὁδηγεῖ τὰ βήματά μου πάντα.
Αὐτὴ μου ἠχεῖ, εἰς τὴν καρδίαν τριγύρω.
Πλησιάζει ἤδη ὁ καιρός· Θέλει τὴν λάβεις :
Θὰ λάβῃς πολλὰ θύματα, Θυέστη !

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΤΩΝ

Κρουνηδὸν θὰ ἐκροφήσῃς 'Ατρέως αἷμα
'Αλλὰ πρὶν ἢ τὸ σίδηρον ἁρμόζει
Τέχνην νὰ ἐπεργασθῶ· ἄοπλος καὶ μόνος
Βασιλέως ἰσχυροῦ μένω ἐναντίον,
Ἂν τὴν ὀργὴν καὶ μῖσος δὲν πλακώσω,
πῶς δύναμαι ποτὲ νὰ ἐλπίσω Νίκην ;

('Ακολουθεῖ) **Ν. ΛΑΣΚΑΡΙΣ**

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις) (1)

—73. Per l'arrivo in Corfù di sua Eccelenza il Signor Conte giovanni Capodistria, membro del consiglio privato di S. M. l' Imperatore di tutte le Russie, secretario di stato ec. ec. ec.

Sonetto (1819).

'Ημίφυλλον 0,18×0,28 ἑκ. μ., περιλαμβάνον ποίημα εἰς τέσσαρας στροφὰς ***Νικολάου Κονοφάου*** ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Καποδιστρίου εἰς Κέρκυραν.

—74 (2261). Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ιβ' βουλῆς τῆς 'Επτανήσου δόκτωρος 'Ηλία Ζερβοῦ 'Ιακωβάτου, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 21ης Μαρτίου 1862, ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἀπαντήσεως. 'Εκδίδεται δι' αὐθορμήτου ζήλου τῆς φιλοπάτριδος νεολαίας.

Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον 'Αντωνίου Τερζάκη 1862.

Εἰς 8ον, σελ. 16.

—75. Κατάταξις ἐπὶ τῆς ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 1862 προσφωνήσεως τοῦ ἱερέως Π. Κλάδη καὶ ἐπὶ τῆς 7 ἀπὸ Μαρτίου (sic) 1862 δηλώσεως, τοῦ Δρος 'Αντωνίου Θεριανοῦ (κάτω). 'Εν Ζακύνθῳ, τῇ 9η Φεβρουαρίου 1862.

'Ημίφυλλον 0,19×0,27 ἑ. μ., τὸ περιεχόμενον τούτου εἶναι τὸ ἑξῆς :

«'Επειδὴ ὁ ἱερεὺς τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ ἀποστολικοὺς αὐτῆς κανόνας, ὠφείλει νὰ καταγίνεται κυρίως καὶ ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων καὶ ἱερῶν Γραφῶν, εἰς τὴν κατήχησιν τοῦ ποιμνίου του, καὶ εἰς τὰς ἀδιακόπους μελέτας τῆς θρησκείας, αἵτινες τοῦ ἐπασχολοῦν τὴν ἡμέραν, καὶ μέρος τῆς νυκτός, οἷον 'Αναγνώσεις 'Ορθρων, 'Ορῶν (sic), 'Εσπερινῶν, 'Αποδείπνων, Μεσονυκτιῶν, θείων Μυσταγωγιῶν, ὠφείλει δὲ νὰ γίνεται τύπος, καὶ ὑπογραμμὸς τῶν πιστῶν.

«'Επειδὴ οἱ διαπληκτισμοὶ ἁπλῶς πολιτικοί, οἱ συνήθως συνεπιφέροντες τὸ μῖσος, τὰς διαιρέσεις καὶ ἄλλα μύρια κακά, ἀπαγορεύονται ρητῶς εἰς τοὺς ἱερεῖς, καθὸ ἀσυμβίβαστοι μὲ τὸν ἱερὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, τείνουσι δὲ νὰ ἀφαιρέσωσι τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἱερέως, καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν πιστῶν.

«'Επειδὴ μόνον ὁσάκις πρόκειται περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος, ὑπὸ τυράννων καταπατουμένης καὶ μαστιγουμένης, ὁ ἱερεὺς ὠφείλει μόνον νὰ εὐλογῇ τὸν ἀγῶνα, καὶ τὰ μέσα τῆς ἀπελευθερώσεως, οὐχὶ δὲ νὰ παραβαίνῃ καὶ περαιτέρω.

(1) Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχ. 60—62, Στ. στ'. (1932) σ. 78 κ. ἑ.

«'Επειδὴ ὁ ἱερεὺς Π. Κλάδης, ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρενέβη τὰς συνοδικὰς διατάξεις, παρημέλησε τὰ ἱερὰ καὶ σοβαρὰ αὐτοῦ καθήκοντα, μάλιστα ἐν καιρῷ τῆς 'Αγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, κατὰ τὸ στάδιον τῆς ὁποίας οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες περισσεύουσι, καὶ ἀπαιτεῖται μεγαλυτέρα ἀφοσίωσις καὶ ἄσκησις.

«'Επειδὴ οὔτε περὶ ἱεροῦ ἀγῶνος τῆς πατρίδος πρόκειται, οὔτε περὶ εὐλογίας ὅπλων, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ ἀλλ' ἁπλῶς περὶ προσωπικῶν διαπληκτισμῶν, ἔτι μᾶλλον ὑποθαλπομένων ἐκ τῆς ἐξημένης.

«'Επειδὴ ἑπομένως, δὲν ἔχει τίτλους ἱκανούς, καὶ νομίμους, νὰ προσφωνήσῃ γηραιοὺς καὶ ἐγνωσμένους πολίτας, ἔχοντας ἅπαντα τὰ προσόντα δηλώσεως καὶ σχετικῆς ἐγγραφῆς.

Διὰ ταῦτα

«Χωρὶς νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὴν κατ' οὐσίαν ἐξέτασιν, κηρύττει ἀπαράδεκτον καὶ λίαν ἡμαρτημένην τὴν προσφώνησιν τοῦ ἱερέως Κλάδη, ὅστις θέλει πληρώσῃ καὶ τὰ τῆς δίκης ἔξοδα τοῦ Δρος 'Αντωνίου Θεριανοῦ, διὰ δεήσεων καὶ θείων ἱεροπραξιῶν, κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας, αἵτινες τὸν προκαλοῦσιν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν αὐτοῦ καθηκόντων».

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἑνώσεως ὁ ἱερεὺς Π. Κλάδης, ὁ περισσοτέρως πρωτοστατήσας διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἑνώσεως, ὡμίλησε δημοσίως κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων τὰ τῆς ἑνώσεως, τῶν καταχθονίων λεγομένων Ριζοσπαστῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων, φαίνεται, κατέταξε καὶ τὸν 'Αντώνιον Θεριανόν, ὅστις ἠναγκάσθη τὰ προβῇ εἰς δηλώσεις, ἕνεκα τούτων οὗτοι ἐκυκλοφόρησαν τὸ ἐν λόγῳ ἡμίφυλλον, ὅπερ πρὸς σύγχυσιν εἰς τὸ τέλος ὑπογράφουν: ***Εἷς 'Ορθόδοξος Ριζοσπάστης.*** Προσπαθοῦσι δέ, διὰ τῆς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν παραθέσεως τῶν φράσεων: ***Τὸ δικαστήριον τῆς κοινῆς γνώμης, σταθμήσαν τοὺς καθυποβληθέντας λόγους, καὶ τὰ προσαχθέντα ἔγγραφα, ἀνατρέξαν τὰ γεγονότα, παρόντα καὶ παρελθόντα κ.λ.π.*** νὰ παρουσιάσωσι τὴν ἀντίληψιν τῆς κοινωνίας ἀντίθετον πρὸς τὰς πολιτικὰς ἰδέας τοῦ ἱερέως Κλάδη, καὶ συνεπῶς τὴν δυσφορίαν πρὸς τὴν παρασκευαζομένην ἕνωσιν τῆς 'Επτανήσου.

('Εχει συνέχεια) **ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ**

Κυρία Μινώτου Χαίρετε

Τὸ Πάσχα ἦρθε σπίτι μου ὁ Φίλος μου Νίκος Μανταφούνης ἀπὸ τὸ Καρλόβασι τῆς Σάμος. 'Αφτὸς λοιπὸν μὲ διαβεβαίωσε πὼς στὴ Σάμο λένε: ***θὰ μᾶς οὔρθει*** *ἀντὶ* ***θὰ μᾶς ἔρθει*** *εἴπαμε πὼς γίνεται τοῦτο ἀναλογικὰ ἀπ' τὸ* ***θὰ μοὔρθει,*** *ἀλλὰ ἀμφισβητήθηκε ἡ ὕπαρξη τοῦ τύπου, τώρα δὲν πιστεύω πιὰ ν' ἀμφιβάλλει κανεὶς γιὰ τὴ γνησιότητά του, τόνε λένε στὴ Σάμο. Ρίξτε τὸ γράμμα μου ἀφτὸ σὲ καμιὰν ἄκρη τοῦ περιοδικοῦ σας.*

8—5—33.

Πάντα δικός σας
Μ. Φιλήντας

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟν
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΞΟΥΡΙΟΥ

Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ἐξ ἀφορμῆς ἑνὸς βιβλίου (*)

Ὅταν πρὸ ὀλίγων μηνῶν (1) παρεπονούμην εἰς τὴν «Ν. Ἑστίαν» (2) διὰ τὴν ἀπουσίαν κάθε βιβλιογραφικοῦ βοηθήματος πρὸς μελέτην τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, δὲν ἠμποροῦσα νὰ μαντεύσω, ὅτι τόσον σύντομα θὰ μου ἐδίδετο ἡ ἐξαιρετικὴ εὐχαρίστησις νὰ χαιρετίσω τὸ πρῶτον συστηματικὸν βιβλιογραφικὸν δημοσίευμα περὶ Νεοέλληνος ποιητοῦ (3). Ἡ ***Παλαμικὴ Βιβλιογραφία*** τοῦ Γ. Κατσίμπαλη δὲν εἶναι καρπὸς τῆς μελέτης μου ἐκείνης· ἀποτελεῖ ὅμως τὴν καλυτέραν της ἐμπράγματον ἐπιβεβαίωσιν.

Ἐπιβεβαίωσιν πρῶτα πρῶτα τοῦ πόσον ἐπείγει ἡ σύνταξις μιᾶς βιβλιογραφίας τῆς ἐθνικῆς μας λογοτεχνίας. Τὴν ἀναγκαιότητ' αὐτὴν αἰσθάνονται τώρα καὶ ἀναγνωρίζουν ὅλοι· ἀλλὰ χρειάζεται νὰ φυλλομετρήσῃς τὸ βιβλίον τοῦ Κατσίμπαλη, νὰ διαπιστώσῃς εἰς ἕνα συγκεκριμένον παράδειγμα, πόσα πράγματ' ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῶν τελευταίων ἐτῶν, ποῦ ὁ καθένας μας ὀλίγον ἢ πολὺ παρακολουθεῖ αὐτοπροσώπως, μᾶς μένουν ἄγνωστα, διὰ νὰ αἰσθανθῇς εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν, μὲ πόσον πτωχὰ βιβλιογραφικὰ βοηθήματα εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐργάζεται ὁ μελετητὴς τῆς λογοτεχνίας μας.

Ἐπιβεβαίωσιν κατὰ δεύτερον λόγον τῆς πεποιθήσεώς μου, τί ἠμπορεῖ νὰ κατορθώσῃ ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ εὐσυνειδησία ἑνὸς ἀνθρώπου, ὅταν ἐκδηλώνεται ὄχι εἰς δημοσιογραφισμοὺς πολυστήλους, ἀλλ' εἰς ἔργα οὐσιαστικὰ καὶ χρήσιμα, ὅπως ἡ σειρὰ ***Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸν Παλαμᾶ*** καὶ ἡ ***Παλαμικὴ Βιβλιογραφία***. Καὶ συλλογίζομαι: 100 καὶ πλέον φιλόλογοι ζοῦν μόνον μέσα εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐξ αὐτῶν οὔτε τὸ 1)10 δὲν ἔχουν ἄλλα ἐξωσχολικὰ ἐνδιαφέροντα δι' ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, τοὺς ὁποίους

(*) **Γ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗ** ***Παλαμικὴ Βιβλιογραφία*** 1926 — 1931. Ἀθήνα, Τυπ. «Ἑστία» 1932, σελ. 62.

(1) Ἡ προκειμένη μελέτη, συνταχθεῖσα πρὸ πολλοῦ, δημοσιεύεται μόλις τώρα διὰ λόγους, ποῦ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκθέσω ἐδῶ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει ἤδη κυκλοφορήσει τὸ 1. τεῦχος τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ ***Ρυθμός***, ὅπου σ. 35—39 δημοσιεύεται διεξοδικὴ κριτικὴ τοῦ βιβλίου τοῦ Κατσίμπαλη ὑπὸ τοῦ Β. Λαούρδα. Μὲ τὸν Λαούρδαν—καὶ το διαπιστώνω μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν—συναντώμεθα εἰς πολλὰ σημεῖα, διαφωνοῦμεν ὅμως εἰς τὸν τόνον γενικῶς, μὲ τὸν ὁποῖον κρίνεται τὸ βιβλίον. Ἐγὼ π. χ. δὲν θὰ ἐπέγραφα τὴν κριτικήν μου ***Δῶρα ἄδωρα***. Εἰς τὸ ἴδιον περιοδικὸν ἐδημοσιεύθη ἡ βιβλιογραφία τῆς Μαρίας Πολυδούρη ὑπὸ τῆς Η. Κορμπέττη καὶ ἤρχισε νὰ δημοσιεύεται ἡ βιβλιογραφία τοῦ Σολομοῦ ὑπὸ Ν. Τωμαδάκη καὶ Σ. Βογιατζάκη. Πῶς νὰ μὴν αἰσιοδοξῇ κανείς;

(2) 6 (1932) σ 401 κέξ. Ἴδε καὶ τὸ βιβλίον μου ***Ἡ διδασκαλία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας***. Ἐκδ. β'. Ἀθῆναι 1932 σ. 12 κέξ.

(3) Διὰ τὰ ὀλίγα χρόνια (1907—1920), ποὺ περιλαμβάνει πολυτιμοτάτη εἶναι ἡ Βιβλιογραφία τοῦ Ν. Πολίτου. Χρήσιμα ἐπίσης τὰ βιβλιογραφικὰ σημειώματα μερικῶν ἄρθρων τῆς Μ. Ἐγκυκλοπαιδείας, ἰδίως τοῦ Τ. Ἄγρα. Ἀλλ' αὐτὰ οὔτ' ἀναπληρώνουν οὔτ' ἐπιδιώκουν ν' ἀναπληρώσουν μίαν ***πλήρη*** καὶ ***συστηματικὴν*** βιβλιογραφίαν τῆς λογοτεχνίας μας.

κανεὶς δὲν θὰ εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ περιφρονήσουν χάριν τῆς νεοελληνικῆς βιβλιογραφίας. Οἱ περισσότεροι ἀγαποῦν καὶ διαβάζουν, ὅπως λέγουν, τὴν ἐθνικήν μας λογοτεχνίαν, μερικοὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ βακχείαν καὶ οὐρανίους γλυκασμοὺς ἐνώπιον κάθε λέξεως χωρὶς τὸ τελικὸν ν. Ἂν ὁ καθένας των κατεπιάνετο μὲ τὴν ἰδίαν ἀγάπην καὶ τὴν ἰδίαν καρτερίαν μ' ἕνα λογοτέχνην—καὶ ἂς μὴν εἶναι ὁ Παλαμᾶς, ἡ εὐρυτέρα καὶ βαθυτέρα ἴσως διάνοια τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ πλήρης βιβλιογραφία εἶναι πραγματικὸς ἄθλος—ἄν, ἀντὶ νὰ πιπιλίζουν διαρκῶς τὸ «σχολεῖον ἐργασίας» καὶ τὰς ἄλλας παιδαγωγικὰς πανακείας, διέθεταν τὰς καλοκαιρινάς των ἔστω διακοπὰς εἰς τοιοῦτον ἔργον, ὀλιγώτερον ἴσως θορυβῶδες, ἀλλὰ περισσότερον γόνιμον καὶ θετικόν, πόσον θὰ εἴχαμεν προχωρήσει εἰς τὴν δημιουργίαν νεοελληνικῆς φιλολογίας! Νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι τὸ παράδειγμα ἑνὸς ἐρασιτέχνου—μὲ τὴν ἀρχικήν, τὴν ὡραίαν σημασίαν τῆς λέξεως—θὰ φιλοτιμήσῃ τοὺς νεωτέρους τοὐλάχιστον ἐκ τῶν φιλολόγων μας νὰ κάμουν ὅ,τι ὡς τώρα δὲν ἔγινε; Εἶναι ἡ βαθυτέρα εὐχή, μὲ τὴν ὁποίαν χαιρετίζω τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πολυτίμου τούτου βιβλίου.

Ἡ ***Παλαμικὴ Βιβλιογραφία*** τοῦ Κατσίμπαλη περιλαμβάνει τὴν παραγωγὴν μιᾶς πενταετίας μόνον, τῶν ἐτῶν 1926—1931 (1), εἶν' ἑπομένως ἀπόσπασμα μεγαλυτέρας ἐργασίας, ἐκτεινομένης εἰς ὁλόκληρον τὴν παραγωγὴν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ μας, τὴν ὁποίαν συντόμως, ἐλπίζομεν, θὰ μας παρουσιάσῃ ὁ συγγραφεύς. Διὰ τοῦτο νομίζω σκοπιμώτερον, ἀντὶ νὰ περιορισθῶ εἰς κριτικὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἐκδοθέντος τμήματος, νὰ ἐκθέσω μερικὰς γενικωτέρας σκέψεις περὶ τῶν κανόνων καὶ τῶν μεθόδων τῆς συντάξεως τῆς ὁριστικῆς Παλαμικῆς Βιβλιογραφίας, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῶν στοιχείων, ποῦ παρέχει ὁ Κατσίμπαλης, Εἰς τὸ συγκεκριμένον παράδειγμα τῆς βιβλιογραφίας τοῦ Παλαμᾶ θὰ καταδεχθοῦν σαφέστερα, νομίζω, αἱ κύριαι γραμμαὶ τῆς συντάξεως τῆς βιβλιογραφίας οἱουδήποτε ἄλλου λογοτέχνου, παρὰ ἂν ἐξεφέροντο ἀφῃρημένα καὶ ἀορίστως γενικοὶ κανόνες καὶ μέθοδοι.

*
* *

Ὡς γνωστόν, τρεῖς κυρίως ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ κάθε καλὴ βιβλιογραφικὴ ἐργασία: νὰ εἶναι ***πλήρης***, νὰ εἶναι ***ἀκριβής***, νὰ εἶναι ***εὔχρηστος***.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ἐπιβάλλεται ὁ βιβλιογράφος νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλας τὰς πηγάς, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῇ χρήσιμον ὑλικὸν καὶ νὰ παράσχῃ καθαρὸν τὸν ἀπολογισμὸν τῆς συλλεκτικῆς του ἐργασίας, ὥστε νὰ διευκολυνθῇ ἐκεῖνος, ποῦ θὰ θελήσῃ εἰς τὸ μέλλον νὰ την συνεχίσῃ ἢ νὰ την συμπληρώσῃ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανών, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε διετύπωσα, ὅτι ἡ βιβλιογραφία πρέπει νὰ εἶναι καὶ ***ἀρνητικῶς*** πλήρης. Εἰς τὸν πρόλογον δηλαδὴ πρέπει ὁ βιβλιογράφος νὰ παραθέσῃ κατάλογον τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν, τῶν ὁποίων ἐξήτασε τὰ δελτία καὶ τοὺς καταλόγους μέχρι τοῦ ἔτους 1932 π.χ., τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, τὰς ὁποίας ἀπεδελτίωσε (π. χ. ἐξηρευνήθη συστηματικῶς τὸ ***Ἐλ. Βῆμα*** τῶν ἐτῶν 1925—1930, ἡ ***Ν. Ἑστία*** τῶν ἐτῶν 1927—1931 καὶ οὕτω καθεξῆς), ἀνεξαρτήτως ἂν εὑρέθη τίποτε εἰς τὸν δεῖνα τόμον τοῦ δεῖνα περιοδικοῦ. Ἔτσι θὰ εἶναι δυνατὸν εἰς ἐμὲ ἀμέσως νὰ ἐξακριβώνω, τί δὲν ἐπρόλαβεν ἢ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξετάσῃ (διότι δὲν εὑρήκε π.χ. τὸν σχετικὸν τόμον κλπ.) ὁ προκάτοχός

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(1) Τὸ 1926 ἐξελέγη προφανῶς, διότι συμπίπτει μὲ τὴν 50ετηρίδα τοῦ Παλαμᾶ, εἶν' ἑπομένως ἕνας σταθμός. Ἄλλως τε ὁ ἐκδίδων ἓν ἀπόσπασμα ὡς ἀπόσπασμα δικαιοῦται ν' ἀρχίσῃ καὶ νὰ τελειώσῃ, ὅπου ἐκεῖνος νομίζει.

μου, ποία βιβλιοθήκη ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ ἐρευνηθῇ, μήπως διασῴζει κανένα φυλλάδιον ἢ καμμίαν ἔκδοσιν ἄγνωστον καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀπὸ τὸν κατάλογον αὐτὸν ἐπίσης θὰ φαίνεται, ὅτι τὰ δημοσιεύματα τοῦ C. Rahola π.χ. εἰς τὴν καταλανικὴν ἐφημερίδα El Autonomista (σ. 47) δὲν προέρχονται ἀπὸ συστηματικὴν διερεύνησιν τῆς ὅλης σειρᾶς—ἑπομένως δὲν ἀποκλείεται *κατ' ἀρχὴν* καὶ ἄλλα δημοσιεύματα εἰς αὐτὴν νὰ περιέχωνται, τὰ ὁποῖα διέφυγον τὴν προσοχὴν τοῦ βιβλιογράφου—ἢ καὶ προέρχονται ἐκ παραπομπῆς, ἑπομένως δὲν ἀναλαμβάνει ὁ βιβλιογράφος τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ τίτλου καὶ τῆς ἡμερομηνίας. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν ἐπιβάλλεται νὰ σημειώνεται ὁ τίτλος δι' ἑνὸς ἀστερίσκου, ὁ ὁποῖος θὰ χαρακτηρίζῃ πᾶν ὅ,τι δὲν παρέχει ἐξ ἰδίας αὐτοψίας καὶ ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην ὁ βιβλιογράφος. Ἰδίως ὅμως θ' ἀποφευχθῇ διὰ τοῦ καταλόγου τούτου, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ γίνεται διπλῆ ἐργασία εἰς ἀποδελτίωσιν περιοδικῶν ἢ καὶ τὴν ἔρευναν βιβλιοθηκῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον δικαιοῦται νὰ περιληφθῇ εἰς μίαν εἰδικὴν βιβλιογραφίαν, ὅπως ἡ Παλαμική, νομίζω, ὅτι ὀρθῶς ὁ Κατσίμπαλης ἐπροτίμησε νὰ προσφέρῃ, ὅσον τὸ δυνατόν, περισσότερα, παρὰ νὰ προβῇ εἰς ἐπιλογήν. Τὸ πολὺ δὲν βλάπτει, ἡ παράλειψις ὅμως ἑνὸς στοιχείου, τὸ ὁποῖον ὁ βιβλιογράφος σήμερον κρίνει περιττὸν καὶ ἀσήμαντον, ἠμπορεῖ αὔριον νὰ ἔχῃ σημαντικὰς συνεπείας. Ἡ ἐπιλογὴ θὰ εἶχε τὸν τόπον της εἰς μίαν μονογραφίαν ἔστω, ἀλλὰ μόνον ἂν ὑπῆρχεν ἐλπὶς τὰ παραλειφθέντα νὰ εὑρίσκῃ ὁ βουλόμενος εἰς γενικὰ βιβλιογραφικὰ βοηθήματα, ὁποῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχουν. Ὀρθῶς ἐπίσης ὁ Κατσίμπαλης συνεκέντρωσεν ὅλα τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τὰ κατεσπαρμένα εἰς ἐφημερίδας ἢ καὶ εἰς δημοσιεύματα ἄσχετα ἢ ἐμμέσως σχετιζόμενα πρὸς τὸν Παλαμᾶν. Τοιοῦτον σποραδικὸν ὑλικὸν θὰ ἠμποροῦσε νὰ παραμεληθῇ, μόνον ἂν εἶχεν ἤδη χρησιμοποιηθῇ εἰς κριτικὰς μονογραφίας περὶ Παλαμᾶ, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ παρέπεμπον εἰς τὴν σχετικὴν πρώτην πηγήν. Εἰς μίαν βιβλιογραφίαν π.χ. τοῦ Ἐρωτοκρίτου δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφέρω τὴν μνείαν τοῦ Κοραῆ ἢ τοῦ Leake, ἀφοῦ γνωρίζω, ὅτι ὅλα τὰ σχετικὰ χωρία θὰ εὕρω συγκεντρωμένα εἰς τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Ξανθουδίδου. Τοιαῦται ὅμως μονογραφίαι κριτικαὶ τῶν πηγῶν δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη διὰ κανένα Νεοέλληνα λογοτέχνην.

Τὸ ὅτι εἰς ἕνα βιβλιογραφικὸν δημοσίευμα μὲ πλῆθος τίτλων καὶ ἀριθμῶν πρέπει ἰδιαιτέρα προσοχὴ νὰ καταβάλλεται εἰς τὴν *ἀκρίβῃ* ἀναγραφὴν καὶ τὴν ἀλάθητον ἐκτύπωσιν τῶν παραπομπῶν δὲν χρειάζεται ἰδιαιτέρως νὰ τονισθῇ. Ἐπίσης προφανὲς εἶναι, ὅτι πρέπει ν' ἀναγράφεται ὁ τόπος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων, τὸ σχῆμα, ὁ ἐκδότης ἢ τυπογράφος ὅλων τῶν εἰς βιβλίον δημοσιευμάτων τοῦ Παλαμᾶ ἢ τῶν ἀμέσως ἢ ἀποκλειστικῶς ἀναφερομένων εἰς αὐτόν, ἐνῷ διὰ τὰ ἄλλα ἀρκεῖ ὁ τόπος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως. Διὰ τὰ περιοδικά, ὅσα ἔχουν συνεχῆ σελίδωσιν, εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρεται ἡ ἡμερομηνία καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ τεύχους· ἀρκεῖ ὁ τόμος, τὸ ἔτος καὶ ἡ πόλις (¹). Τοὐναντίον ἀπαραίτητον εἶναι τοῦτο διὰ τὰς ἐφημερίδας. Ἔτσι ἐπιτυγχάνεται αὐτομάτως καὶ σαφὴς διάκρισις μεταξὺ περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων. Πρακτικώτερον μάλιστα θὰ ἦτο νὰ διακρίνωνται δι' ἰδιαιτέρων τυπογραφικῶν στοιχείων τὰ εἰς βιβλία δημοσιεύματα περὶ Παλαμᾶ ἀπὸ τὰ εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας— ὅπως το ἐφήρμοσεν ὁ Ν. Πολίτης.

(¹) Παραδείγματα τοῦ ἀντιθέτου σ. 8, 14 κ. ἄ. Ἐπίσης δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παραπομπὴ νὰ γίνεται εἰς τὰς ἀνατυπώσεις, ἀλλ' εἰς τοὺς τόμους καὶ τὰς σελίδας τῶν περιοδικῶν (πρβλ. τὸ ἄρθρον τοῦ *Καραβίδα* ἐν σ. 43).

Ἀλλ' ὁ κανὼν τῆς ἀκριβείας ἐπιβάλλει, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ εἰδικῆς βιβλιογραφίας, νὰ μὴν ἀποτελῇ αὕτη ξηρὰν ἀπαρίθμησιν τίτλων καὶ παραπομπῶν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τὸν χαρακτῆρα μᾶλλον μιᾶς bibliographie raisonnée. Θὰ πρέπῃ λοιπὸν ὁ βιβλιογράφος, ἀποφεύγων πᾶσαν ἀξιολογικὴν κρίσιν, νὰ προσθέτῃ ἐντὸς παρενθέσεως καί, εἰ δυνατόν, μὲ ἄλλα στοιχεῖα ὅ,τι νομίζει χρήσιμον, διὰ νὰ προσανατολισθῇ ὁ ἀναγνώστης, ἂν ὁ τίτλος δὲν εἶναι ἀρκετὰ σαφὴς ἢ ἡ κατάταξις εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ὑποδιαίρεσιν δὲν βοηθεῖ. Τὸ σύστημ' αὐτὸ ἐχρησιμοποίησεν ἤδη ὁ Κατσίμπαλης, πρέπει ὅμως εὐρυτέρα νὰ γίνῃ χρῆσις. Καὶ ἐδῶ τὸ πολὺ δὲν βλάπτει· ὁ ἀναγνώστης μάλιστα θὰ του εἶναι δι' αὐτὸ ἐξαιρετικὰ εὐγνώμων. (¹)

Ὡσαύτως πρέπει νὰ σημειώνῃ ὁ βιβλιογράφος εἰς κάθε νέαν ἔκδοσιν, ἂν τυχὸν ἔχει μεταβληθῇ κατά τι (π.χ. ἡ νέα ἔκδοσις τῶν *Δεκατετραστίχων* ἔχει πρόλογον), ἂν ἡ ἔκδοσις περιέχει καὶ ζωγραφικὰ κοσμήματα (σκίτσα, ξυλογραφήματα κλπ), ἂν ἔγιναν ἐκτυπώσεις ἀριθμημέναι ἐπὶ ἰδιαιτέρου χάρτου κλπ. Ὀφείλει ἐπίσης νὰ προσθέτῃ ἐν παρενθέσει εἰς κάθε ποίημα ἢ ἄρθρον δημοσιευθὲν κατ' ἀρχὰς εἰς περιοδικὸν τὴν σελίδα τῆς συλλογῆς ἢ τοῦ βιβλίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνεδημοσιεύθη (²), νὰ σημειώνῃ, προκειμένου περὶ ἀνθολογιῶν, ποῖα ποιήματα ἐκ ποίας συλλογῆς (μὲ τὸν ἀριθμὸν τῆς σελίδος) περιελήφθησαν. Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ γίνεται προκειμένου περὶ μεταφράσεων, ὅπου πρέπει νὰ σημειώνεται, ἂν εἶναι ἔμμετροι ἢ πεζαί. Ἀπαραίτητον ἐπίσης εἶναι νὰ σημειώνεται, ἂν ἔργον τι ἔχει δημοσιευθῆ ἀνωνύμως ἢ μὲ ψευδώνυμον καί, εἰ δυνατόν, ἐν ὑποσημειώσει ἢ ἐν τέλει, πόθεν γνωρίζει ὁ βιβλιογράφος τὸν ἀληθῆ συγγραφέα τοῦ ἀνωνύμου ἢ ψευδωνύμου ἔργου.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται πρέπει νὰ εἶναι, ὅσον τὸ δυνατὸν *συντομώτεραι*, ὄχι μόνον χάριν τῆς οἰκονομίας εἰς *χῶρον*. ἡ ὁποία σημαίνει συγχρόνως οἰκονομίαν εἰς δαπάνην καὶ ἐκείνου, ποῦ τυπώνει τὸ ἔργον, καὶ ἐκείνου, ποῦ το ἀγοράζει, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς οἰκονομίας εἰς *χρόνον*, ἡ ὁποία πρέπει ν' ἀποτελῇ ὕψιστον κανόνα τοῦ συντάσσοντος βιβλιογραφικὸν ἔργον. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ποτέ, ὅτι τοιοῦτον ἔργον δὲν διαβάζει κανείς, ἀλλὰ το συμβουλεύεται μόνον καὶ θέλει γρήγορα καὶ πρόχειρα νὰ εὑρίσκῃ ὅ,τι του χρειάζεται. Πρὸς τοῦτο θὰ πρέπῃ νὰ εἰσαχθοῦν *συντομογραφίαι* δι' ὅλας τὰς συλλογὰς καὶ τὰ βιβλία π.χ. ΑΖ (= Ἀσάλευτη Ζωὴ) ΔΓ (= Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου), ΠΔ (= Πεζοὶ Δρόμοι) ἑρμηνευόμενα ἐν ἀρχῇ, διὰ τὰ συνηθέστερα περιοδικὰ π.χ. Νμ (Νουμᾶς) ΝΕ (Ν. Ἑστία, κλπ.), δι' ὅλας τὰς ἐπανερχομένας λέξεις π.χ. Απ. (=Ἀπάντησις), Κρ. (=Κρίσις), Αν. (= ἀνωνύμως), Ανατ. (Ἀνατύπωσις), Εμ. (=ἔμμετρος) κλπ. Ἔτσι θὰ παρουσίαζε μεγαλυτέραν πυκνότητα ἡ βιβλιογραφία. (³) Ἐπίσης θὰ ἠμποροῦσε ν' ἀποφευχθῇ ἡ μονότονος ἐπανάληψις τῆς λέξεως *Ἀνωνύμου*, ἂν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐδηλώνετο, ὅτι, ὅπου δὲν ἀναφέρεται συγγραφεύς, πρόκειται περὶ δημοσιεύματος ἀνωνύμου.

(Ἔχει συνέχεια) **Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ**

(¹) Ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ τὰ ἀσαφῆ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Κατσίμπαλη. Π.χ. σ. 4 ἕνα ἄρθρον τοῦ Παλαμᾶ ἐπιγράφεται *Ἕνας μεγάλος φίλος μας*· δὲν θὰ ἔβλαπτε νὰ προστεθῇ, περὶ τίνος πρόκειται. Ἄλλο ἐπιγράφεται *Κύπρος*, χωρὶς νὰ προστίθεται ἡ ἀφορμὴ τῆς συντάξεώς του.

(²) Ὁμοίως καλὸν θὰ ἦτο κάτω ἀπὸ κάθε συλλογὴν ἢ βιβλίον νὰ παραπέμπῃ εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως του δημοσιευθέντων τμημάτων.

(³) Π.χ. τὸν τίτλον σ. 58 *Καραντώνης, ὁ Ποιητὴς Σεφέρης* θὰ συνέτασσα ἐγώ: *Καραντώνης, Α. Ὁ Ποιητὴς Γιῶργος Σεφέρης* (Ἀθήνα 1931) σ. 15 (Φοινικιὰ ΑΖ), 83—4 (Ἀσκραῖος ΑΖ) 118—9 (Στὴν κόρη ποῦ παίζει τὄργανο ΠΜ· ὁ Κατσίμπαλης ἔχει ἐδῶ τὸν τίτλο ἐσφαλμένως).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΟΣΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Τὸ νέο ὑπαίθριο θέατρο.—Ὁ Διθύραμθος τοῦ Ρόδου

Ἡ κατάσταση ποὺ βρίσκεται σήμερα τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου καὶ κεῖνο τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, καὶ ἡ ἀνάγκη ὥστόσο τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς τέτοιου ὑπαίθριου θέατρου ἔσπρωξαν τὸν ποιητὴ Ἄγγελο Σικελιανὸ καὶ τὴ θαυμαστὴν Ἑλληνίδα Κα Εὔα Σικελιανοῦ νὰ καταγίνουν στὴν ἀνεύρεση τῆς καλύτερης τοποθεσίας γιὰ ἕνα τέτοιο σκοπὸ καὶ νὰ χαρίσουν ἔτσι στοὺς ἀθηναίους καὶ στοὺς ἐπιφανεῖς ξένους ποὺ ἦλθαν ξεπίτηδες στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν παράσταση τοῦ ***Διθύραμβου τοῦ Ρόδου***, μιὰ μεγάλη αἰσθητὴ καὶ διανοητικὴ συγκίνηση.

Οἱ δεκάδες χιλιάδων ἀθηναῖοι ποὺ σὲ συναγερμὸ γιὰ ὧρες συνέρρεαν στὸ ἄγνωστο γι' αὐτοὺς ἀκόμα μέρος καὶ ποὺ κατέκλυσαν κυριολεχτικὰ τὸ μεγάλο κοίλωμα στοὺς δυτικοὺς πρόποδες τοῦ Φιλοπάππου, ποὺ ὅπως μᾶς ἐξηγεῖ ὁ κ. Φιλαδελφεὺς ἦταν στὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα ἀφιερωμένος στὸν ***Μουσαῖο***, γιὸ τοῦ Ὀρφέα,—τὸ ὑπέροχο πανόραμα ποὺ παρουσιάστηκε στὰ μάτια τους μὲ τὸ φόντο τοῦ Σαρωνικοῦ, καὶ τῶν νησιῶν του, ποὺ λούονταν στὸν Ἀττικὸν ἥλιο,—ἡ προσέλευση τῆς ἐπίσημης Ἑλλάδας καὶ τοῦ διανοούμενου κόσμου, ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ σιγὴ ποὺ γιὰ ὧρες ὅλο κεῖνο τὸ πλῆθος μὲ αὐτοπάρνηση—πάνω σὲ πέτρες καὶ σὲ θάμνους ἀπὸ θυμάρι, οἱ περισσότεροι μάλιστα καὶ ὀρθοί, παρακολουθοῦσε τὸ ἔργο, ὁ θρύλος τῶν δελφικῶν ἑορτῶν, ἔκαμαν ὥστε ἡ παράσταση αὐτὴ νὰ μείνει ἱστορικὴ γιὰ τὴν Ἀθήνα. Δὲ θὰ κάνομε βέβαια κριτικὴ στὸ ἔργο τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Ἔχει ὅλες τὶς ἀρετὲς ἑνὸς μεγάλου ποιητικοῦ ἔργου, πνοή, λυρισμό, ρωμαλαία τέχνη, πίστη, ἀγνότη, ὥστε νὰ ζῆσει καὶ νὰ κριθεῖ ἀπὸ πολλὲς κατοπινὲς γενεές.

Οὔτε ὡς θεατρικὸ ὁλοκληρωμένο ἔργο πρόκειται νὰ κριθεῖ ἀφοῦ ὁ ἴδιος ποιητής, μετριόφρονας ἀλλὰ μιὰ φορὰ μᾶς εἰδοποίησε πὼς «δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἕνα ἁπλὸ κύτταρο τραγικῆς τέχνης, ποὺ θὰ δοθεῖ χωρὶς καμίαν ἀξίωση μὲ τὴν ἐλπίδα μόνο ὅτι θ' ἀνησυχήσει καὶ θὰ ξυπνήσει πρὸς τὴ μελλοντικὴ δημιουργία ἄλλους». Μιὰ δοκιμαστικὴ παράσταση λοιπὸν γιὰ νὰ πείσει τὸ Κράτος γιὰ τὴν ὀμορφιὰ καὶ χρησιμότη τοῦ μέρους ἀλλὰ καὶ μιὰ προσπάθεια ὄχι μικρότερης σημασίας ἀπὸ τὴν ἀξέχαστην ἐκείνη ποὺ μᾶς ἔδωκε τὸ δελφικὸ θαῦμα. Δὲ θὰ κρίνουμε οὔτε τὴν ἐκτέλεση, μ' ὅλο ποὺ θά πρεπε νὰ συγχαροῦμε καὶ γι' αὐτὸ τὴν σκηνοθέτη Κα Σικελιανοῦ ποὺ κατάφερε νὰ δώσει σάρκα στὸ ἔργο καὶ νὰ παρουσιάσει ἔμψυχο ὑλικὸ ἀπὸ ἐντελῶς ἐρασιτέχνες, πολὺ ἀνώτερο ἀπὸ πολλὰ συγκροτήματα σοβαρῶν ἀθηναϊκῶν θιάσων.

Δὲν ἄγγισε βέβαια τὸ τέλειο. Ἴσως μάλιστα νά ἦταν σφαλερὴ ἡ σκέψη τῆς Κας Σικελιανοῦ νὰ συνδυάσει στὸ χορὸ τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ τῶν τροπαρίων, ὅπως ἀντίθετα ἦταν ἐπιτυχημένος ὁ τονισμὸς μερικῶν ἀπὸ τὰ χορικὰ μὲ τὴ συνοδεία τῆς ἄρπας.

Ὁ πολὺς κόσμος φυσικά, ἀπροετοίμαστος ἐντελῶς, δίχως πρόγραμμα, πρόλογο ἢ ἄλλο βοήθημα, δίχως νὰ ἔχει κἂν διαβάσει τὸ ἔργο, μακρυὰ ἀπὸ τὴ σκηνή, παρ' ὅλη τὴ θαυμάσια ἀκουστικὴ τοῦ μέρους, δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβει τὰ μεγάλα καὶ ὡραῖα νοήματα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Καταλάβε ὅμως καὶ ἐπιδοκίμασε τὸ μεγάλο σκοπὸ τῆς προσπάθειας τοῦ καλλιτεχνικοῦ ζεύγους καὶ ἔδειξε ὅλο τὸ ἐνδιαφέρο του καὶ τὸν πολιτισμό του γιὰ τὰ ἀνώτερα καλλιτεχνικὰ καὶ πνευματικὰ θεάματα.

Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου συγκίνησε εἰλικρινῶς σὲ πολλὰ μέρη τὰ πλήθη καὶ τὰ ὑπόβαλε νὰ ἀνυψωθοῦν καὶ αὐτὰ στὸ ἄπειρο καὶ νὰ παρακολουθήσουν τὸν ποιητὴ στὸ λυρικὸ φτερούγισμά του. Τὸ Ρόδο, τὸ σύμβολο αὐτὸ τῆς πανάρχαιας θρησκείας, βρῆκε στὸν ποιητὴ Σικελιανὸ τὸν ἄξιο ἑρμηνευτή του. Ἀλλὰ αὐτὸς θέλησε ἀκόμα περισσότερα. «Ἀρκεῖ—λέει, στὸν πρόλογό του—ὅτι τὸ τρίτο σύμβολο τοῦ Ὀρφισμοῦ—***τὸ Ρόδο - λόγος***—ἐπροβλήθη κάποιαν ὥρα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων... ἀρκοῦνε πλῆθος ἄλλα τεκμήρια σχετικά, νὰ βοηθήσουν, σήμερα ποὺ τὰ τεκμήρια αὐτὰ τὰ ζωντανεύει ὁλόκληρη ἡ τριγύρα μας κινούμενη Ἱστορία, στὸ νὰ ξανανθίσει τὸ τρανὸ αὐτὸ Σύμβολο στὴ σκέψη μας καὶ τὴ ζωή μας καὶ νὰ ξαναπάρει μέσα μας, ἀκέραιη τὴν ἀναστημένην ἔννοια καὶ προοπτική του».

Παρ' ὅλο τὸ συναγερμὸ καὶ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου θᾶταν πολὺ τολμηρὸ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ὁ καθαυτὸς σκοπὸς τοῦ ἔργου πέτυχε. Θὰ χρειαζόταν μιὰ πλατύτερη λαϊκὴ διδασκαλία. Καὶ ἔχει τόσες ὀμορφιὲς ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου, τόσον ὡραίους στίχους καὶ νοήματα ποὺ θὰ μποροῦσε ἐξαίρετα νὰ ὑποδεικνυόταν γι ἀναγνωστικὸ βιβλίο στὰ σχολεῖα. Οἱ μαθητὲς ἀσφαλῶς θὰ ὠφελιόνταν πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅσα μὲ τὰ κάθε λογῆς τωρινὰ βιβλία ἢ καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀκόμη νὰ ἐγκριθοῦν, καὶ θὰ μορφονόνταν καὶ σὲ αἰσθητική.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΜΩΤΟΣ

«Ὁ κακὸς δρόμος» — Κινηματογράφος

Ἀναντίρρητα τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ κ. Ξενοπούλου εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερά του. Ὁ συγγραφέας του ἔχει εὐχέρεια καὶ γλαφυρότητα στὸ λόγο ὅσον κανεὶς ἄλλος καὶ ξέρει σὰν τεχνίτης νὰ δονίζει τὶς χορδὲς τῆς καρδιᾶς, πράμα ποὺ πολλὲς φορὲς κάνει τὸν ἀναγνώστη ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν κύρια γραμμὴ τῆς σκέψης καὶ ν' ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὶς ἀριστοτεχνικὲς ψυχογραφίες ἢ περιγραφικὲς λεπτομέρειες, μένοντας ἀπὸ αὐτὲς συγκινημένος καὶ γοητευμένος. Λυπᾶται τὴ Στέλλα Βιολάντη ἢ τὴ Χρηστίνα δίχως νὰ ἐξετάζῃ περισσότερο τὰ πράγματα. Μεγάλο αὐτὸ χάρισμα γιὰ ἕνα συγγραφέα νὰ γοητεύει τὸν ἀναγνώστη καὶ νὰ τὸν συγκινεῖ. Κάποτε μάλιστα φαίνεται πὼς καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας, παρασυρόμενος ἀπὸ τὸ λυρισμὸ τῆς περιγραφῆς δὲ δίνει μεγάλη σημασία στὴν κύρια γραμμὴ τοῦ ἔργου του, ποὺ μένει ἔτσι ἀδυνατισμένη, καὶ πολλὲς φορὲς — κατὰ τὴν ταπεινή μου γνώμη — δὲν εἶναι καὶ σωστή. Πέρνει ὡς γενικότητες πράματα ποὺ μονάχα στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς συναντῶνται. Δὲν μπορῶ π.χ. νὰ καταλάβω τὸ μοιραῖο στὸν «Κακὸ Δρόμο». Ἂν τὰ κορίτσια ἦταν ὅμορφα καὶ τὰ δυὸ καὶ ἀκολουθοῦσαν τὸν ἴδιο δρόμο, τὸν ἀνήφορο ἢ τὸν κατήφορο ἀδιάφορο, τότες μάλιστα. Οὔτε μπορῶ νὰ συμφωνήσω μὲ μερικὰ σημεῖα τοῦ πρόλογου τοῦ κ. Ζερβοῦ στὴν ἔκδοση 1912 τοῦ «Κακοῦ Δρόμου».

Δὲ θέλω μὲ κανένα τρόπο νὰ ἠθικολογήσω. Δὲν μπορῶ, ὅμως, νὰ παραδεχθῶ τὴν ἀπόλυτη ἐπικράτηση στὴ ζωὴ τῆς ὀμορφιᾶς, τῆς γυμνῆς ὀμορφιᾶς, ὅπως τὴ βλέπουν ὁ συγγραφέας καὶ ὁ κ. Ζερβός, ποὺ προλογίζει τὸν «Κακὸ δρόμο». Πὼς παίζει ἕναν μεγάλο ρόλο στὴ ζωὴ τ' ἀνθρώπου εἶν' ἀναντίρρητο. Ὄχι ὅμως καὶ τὴν παντοδυναμία στ' ἀνθρώπινα, παραμερίζοντας καὶ «λογικὴ» καὶ «δύναμη» καὶ «ἠθική». Οὔτε πὼς εἶναι ὁ μόνος «θρίαμβος τῆς ζωῆς». Βέβαια ἔχω διαβάσει κ ἐγὼ σὲ χιουμοριστικὰ βιβλία τοῦ Πιττιγκρίλλι καὶ Μαριάννι γιὰ τὴν προσωποποίηση τῆς ἠθικῆς με ἀσκήμη γυναῖκα καὶ τῆς ἀνηθικότητας μὲ ὀμορφη. Ἕνα, ὅμως, ἀσύγκριτα μεγαλύτερο ρόλο παίζει στὴ ζωὴ ἡ ἀπρόσωπη ὀμορφιά, ἡ αἰώνια ὀμορφιὰ τῆς σκέψης, τῆς καρδιᾶς, τῆς τέχνης, μὲ μιὰ λέξη τὸ ὡραῖον, ὅπου καὶ ὅπως τὸ συναντᾶ κανείς. Ἀλίμονο ἂν στὴν ὀμορφιὰ (τοῦ

ΓΑΚΙΔΑΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΕΙΣΟΧΡΟΝΟΥ

«Κακοῦ Δρόμου») ὑποχωροῦσε κάθε ἐμπόδιο, ἂν εἶχε τὸ πας—παρτοῦ στὴ ζωή, ἂν εἶχε τὸ ἀσύδοτο! Δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ δώσουμε τὸ προνόμιο αὐτὸ μονάχα στὴν ὀμορφιά. Τὴν ἐλευθερία τῆς ζωῆς θὰ τὴ ζητούσαμε τότες ἀπόλυτα, δίχως κανέναν ἀπολύτως περιορισμό, καμιὰ εὐθύνη. Θὰ φθάναμε στὴν ἐλευθερία τῆς βούλησης. Δὲ συναντιέται ἡ ζωὴ στὴν πάλη μονάχα τῆς ὀμορφιᾶς μὲ τὴν ἀσκήμια. Οὔτε ἔπαθλο τῆς πρώτης καὶ μόνης εἶναι ἡ εὐτυχία, ἡ χαρά. Ὑπάρχουν ὀμορφιές, σὰν αὐτές ποὺ ἀνάφερα, ποὺ φέρνουν τὴ χαρά, διαρκέστερη, αἰσθητότερη κι ὄχι μονάχα σὲ ἕνα, ἀλλὰ σὲ πολλούς, σὲ πλῆθος κόσμου. Ὑπάρχουν τέτοιες ὀμορφιὲς δίχως ἀπαιτήσεις γι' ἀσυδοσία, ἥρεμες, γενναῖες, λάμπουσες, μοσκοβολοῦσες.

Σ' ἐκεῖνο ποὺ συμφωνῶ ἀπόλυτα μὲ τὸ κ. Ζερβὸ ὅσον ἀφορᾶ τὸν «Κακὸ Δρόμο» τοῦ κ. Ξενόπουλου εἶναι πὼς «παρὰ τὶς ζωηρὲς φυσιογνωμίες τῶν γενικῶν τύπων ἄλλες μορφὲς περαστικὲς δίνοντας στὴν ἐνέργεια ὅλη τὴ φυσικότητα τῆς ζωῆς κατορθώνουν νὰ δίνουν μιὰν ἠθογραφία πιστὴ κι ἐξακριβωμένη ***τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς ζωῆς*** (πρὸ 30 χρόνων) εἰς τὴν κάτω τάξι ***καὶ ὄχι μόνο ζωῆς ἐπαρχιακῆς,*** ὅπως ἀλλόκοτα θέλει νὰ φανερώση ὁ συγγραφέας μὲ τὸ γενικὸν τίτλον «ἐπαρχιακὰ διηγήματα».

*
* *

Ἡ κινηματογράφηση τοῦ «***Κακοῦ Δρόμου***» γίνηκε μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ξενόπουλου, ὅπως πείστηκα ξαναδιαβάζοντας τὸ ἔργο. Γιατὶ λοιπὸν ν' ἀγαναχτήσουν ἔτσι οἱ Ἀθηναῖοι ἀφοῦ γοητεύτηκαν ἀπὸ τὸ διήγημα; Γιὰ τοὺς λόγους ποὺ εἶπα πάρα πάνω. Διαβάζοντας κανεὶς τὸν «Κακὸ Δρόμο» παρασύρεται ἀπὸ τὴ μεγάλη τέχνη τοῦ κ. Ξενόπουλου καὶ φεύγει ἀπὸ τόπο καὶ χρόνο. Δὲν ἔχει πιὰ μπρός του τὴ Ζάκυνθο, ἀλλὰ τὴν πάλη τῆς ὀμορμιᾶς μὲ τὴ ἀσκήμια γιὰ τὴν κατάκτηση τῶι ἀγαθῶν τῆς ζωῆς. Ἡ πλοκὴ τοῦ ἔργου ἐλάχιστα ταιριάζει στὸ μικρὸ νησί.

Τοὐλάχιστο ἐγὼ ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια ξέρω πὼς μιὰ τέτοια ξετσιπωσιὰ θὰ ἔκανε νὰ ἐξεγερθεῖ ὁλόκληρο τὸ νησὶ καὶ οἱ ἥρωές του θ' ἀναγκαζόταν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν τόπο. Ἡ προστυχιὰ μερικῶν ἠθοποιῶν καὶ ἡ ἐλπίδα τῆς ἐκμετάλλευσης καὶ διέγερσης τοῦ κακοῦ, τοῦ χοντροῦ γούστου τοῦ κοινοῦ ἔκαμε νὰ δοθεῖ στὸ ἔργο μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀφόρητης ἀποκρουστικότητας, κι ἂν ὁπωσδήποτε σώθηκε ὀφείλεται στὸ ἀριστοτεχνικὸ παίξιμο τῆς Κας Κοτοπούλη, ποὺ ἀπέδωκε μιὰ Χρηστίνα, ἀκριβῶς ὅπως τὴ θέλησε ὁ συγγραφέας. Εὐτυχῶς ποὺ ἡ κοινωνία ὁλόκληρη κι' αὐτὸς ὁ συγγραφέας ἀπεδοκίμασε τὴν ἄθλια κινηματογράφιση. Ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ ἔργο μὲ θέμα ἠθογραφίας ζακυνθινῆς δημοσιεύουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς διαμαρτυρίες τῆς Ἑστίας, ποὺ ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία καὶ ποὺ μᾶς βρίσκουν ἀπολύτως σύμφωνους.

«.... Μία ταινία, ἐμφανιζομένη ὡς διασκευὴ ἔργου διαπρεποῦς Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ τοῦ δημοφιλεστέρου τῶν Ἑλλήνων δραματικῶν συγγραφέων καὶ ὡς παιζομένη ἀπὸ τὰς δύο μεγαλειτέρας πρωταγωνιστρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου, δημιουργεῖ πολλὰς προσδοκίας καὶ πολλὰς ἀξιώσεις. Καὶ ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου ἐμφανίζεται ἕνα ἀνούσιο κατασκεύασμα, συκοφαντοῦν τὴν κοινωνίαν ἑνὸς ὡραίου ἑλληνικοῦ νησιοῦ, ὡς βυθισμένην εἰς τὴν αἰσχρότητα καὶ τὴν διαφθοράν, ἕνα κατασκεύασμα εἰς τὸ ὁποῖον ἡ κατραπακιά, ἡ μούντζα, ἡ προστυχιὰ τῆς ἐμφανίσεως, τὰ ἀηδῆ διφορούμενα ἀστεῖα τῶν καταγωγίων παίζουν τὸν σπουδαιότερον ρόλον, ἕνα κατασκεύασμα, τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ ἔγινε

ἐπίτηδες διὰ νὰ ἐπιδείξη ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέραν χυδαιότητα. Ἀσφαλῶς, ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος, ἡ κ. Κυβέλη καὶ ἡ κ. Κοτοπούλη, θὰ εἶχαν ὅλα τὰ δικαιώματα νὰ ἀπαιτήσουν καὶ δικαστηρίου ἀκόμη ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ προβολὴ τῆς ταινίας, ποὺ τόσον δυσφημεῖ καὶ αὐτοὺς καὶ τὸν τόπον τους». («*Ἑστία 23 Μαρτίου*»).

«Λαμβάνομεν σωρείαν ἐπιστολῶν ἀναγνωστῶν διαμαρτυρομένων κατὰ τῆς ἀνηθίκου ὅσον καὶ ἀηδοῦς Ἑλληνικῆς ταινίας ποὺ προβάλλεται ἀπό τινων ἡμερῶν εἰς τὰ κεντρικὰ κινηματοθέατρα.

Ἐπὶ πλέον τῶν ὅσων ἔγραψεν ἡ «Ἑστία» σχετικῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ υἱοθετήσωμεν τὴν σύστασιν τῶν περισσοτέρων, ὅπως τὸ Κράτος προλάβῃ καθ' ἕνα οἱαδήποτε τρόπον τὴν ἀποστολὴν τῆς ταινίας αὐτῆς εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Διότι, ἐὰν ἐδῶ ἠμπορεῖ κάπως νὰ προληφθῇ ἡ ἐξαχρείωσις τῆς νεολαίας διὰ μιᾶς ἐπεμβάσεως τῆς Ἀστυνομίας--τὴν ὁποίαν δυστυχῶς δὲν εἴδομεν ἀκόμη—εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὅμως ἡ ταινία αὐτὴ θὰ κατασυκοφαντήση τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ὁλόκληρον.

Ἀσχέτως τῶν λεπτομερειακῶν του ἀχρειοτήτων, ἕνα ἔργον μὲ βάσιν τὴν ἰδέαν, ὅτι «ἅμα πάρῃ ἕνα κορίτσι τὸν κακὸν δρόμον προοδεύει», μὲ συγγραφέα ἕνα Ἕλληνα Ἀκαδημαϊκὸν καὶ μὲ ἐκτελεστὰς τὰς δύο μεγαλειτέρας Ἑλληνίδας ἠθοποιούς, θὰ θεωρηθῇ—καὶ πολὺ δικαίως—ὡς ἡ ἐπισημοτέρα ἠθογραφία τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ χώρα θὰ ζημειωθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πολὺ χειρότερα παρ' ὅσον θὰ τὸ κατώρθωναν αἱ ἐχθρικαὶ προπαγάνδαι ἐξοδεύουσαι δεκάδας ἑκατομμυρίων». (*Ἑστία 24 Μαρτίου.—Βλ. καὶ ἐπιστολὴ 4 Ἀπρ.*)

Ὁ κ. Ξενόπουλος διεμαρτυρήθηκε κι αὐτός, ὄχι ὅμως στὴν Ἀθήνα (προφανῶς γιὰ νὰ μὴ βλάψει τὴν ἐπιχείρηση τῆς λαμπρῆς «Κινηματογραφικῆς Ἑνώσεως» ἀλλὰ στὴν ἐφημερίδα «***Πρόοδο***» τῆς Ζακύνθου (16 Ἀπριλίου) λέγοντας πὼς «***ἡ ταινία τίποτα τὸ Ζακυνθινὸ δὲν ἔχει***», «ὅτι ἔδωσε ἕνα σχέδιο σεναρίου ***χωρὶς διαλόγους***... ποὺ γράφηκαν ἀπὸ ἄλλους... κ' ἔτσι παρουσιάστηκε τὸ ἔργο ὅλως διόλου ἀλλοιωμένο...» Πὼς «ἡ ταινία δὲ δυσφημίζει τὴ Ζάκυνθο ποὺ στέκεται ψηλά»... καὶ (τὸ πιὸ ἀληθινὸ) πὼς «ὅλα τὰ λεπτὰ ἔργα τέχνης στὸν Κιματογράφο ἀλλοιώνονται καὶ προστυχεύουν».

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Ἐθνικὸ θέατρο

— Τὴν ἑβδομάδα τῆς ἐθνικῆς γιορτῆς ἔδωσε τὸ ἀγαπημένο στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ Ἐθνικὸ Θέατρο τὴ «θυσία τοῦ Ἀβραὰμ» τοῦ Κορνάρου καὶ τὸ μονόπρακτο τοῦ κ. Ρώτα «Νὰ ζεῖ τὸ Μεσολόγγι». Τὸ πρῶτο ἀντιπροσωπεύοντας μιὰ προτόγονη ἀκόμη θεατρικὴ ἐποχή, θεωρεῖται ὡς τόσο ἀριστούργημα καὶ ἀναβιβάστηκε ἀπὸ τὸν κ. Πολίτη μὲ μεγάλο γοῦστο καὶ ἀγάπη. Ὁ ἴδιος σὲ ἄρθρο του στὴν Πρωΐα θαρρεῖ πὼς εἶναι παρμένο ἀπὸ Ἰταλικὸ ἔργο, προγενέστερο τοῦ 17ου αἰῶνα, ποὺ ἐπεξεργάστηκε δημιουργικὰ στὸ ἰδίωμα τοῦ τόπου του ὁ κρητικὸς συγγραφέας. Τὰ σκηνικά, ἡ ὑπόκρουσις καὶ οἱ ἠθοποιοὶ ἄρεσαν ἐξαιρετικά.

ΙΛΚΟΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΤΙΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Κατόπιν ἀνεβάστηκε ὁ Σαιξπηρικὸς «*Ὀθέλλος*», ποὺ παρ' ὅλα τὰ ἀντίθετα πωμένα, ἐπιδοκιμάστηκε κι αὐτὸ ὁλότελα. Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὸ μεγάλο ἠθοποιὸ Βεάκη, ποὺ συγκίνησε βαθειὰ καὶ εἰλικρινὰ στὸ ρόλο του ὡς Ὀθέλλος, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς καὶ ἡ Δνὶς Παπαδάκη εἶχε μεγάλην ἐπιτυχία, μὲ τὴ δημιουργία μιᾶς ἰδανικῆς Δεσδαιμόνας. Ἀντίθετα ὁ κ. Γληνός, παρ' ὅλο ποὺ φάνηκε πὼς ἐργάστηκε πολύ τὸ δύσκολο ρόλο του, ἔδωκε στὴν Α'. ἰδίως πράξη ἕναν Ἰάγο ἐντελῶς ἀκατάληπτο, ποὺ δὲν πλησίαζε καθόλου τὴ λογικὴ ἑρμηνεία ποὖχε δώσει στὸ ρόλον αὐτὸ ὁ σκηνοθέτης σὲ ἄρθρο του στὴν Πρωΐα. Τὸ κοινὸν παρακολούθησε ὡς τόσο τὸ ἔργο ὡς τὸ τέλος—καὶ βάσταξε τόσες ὧρες!— μὲ ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον.

Δόθηκαν κατόπιν δυὸ μικρὰ γαλλικὰ ἔργα, (τὰ μόνα ποὺ δόθηκαν ὡς τὴν ὥρα στὸ ἐθνικὸ) τὸ χαριτωμένο «Ζιζάνιο» τοῦ Τρ. Μπερνὰρ καὶ τὸ «Φανάρι» τοῦ Musset σὲ μετάφραση τοῦ Βάρναλη, σύντομα καὶ τὰ δυὸ καὶ εὐχάριστα, ποὺ δρόσισαν τὴ σοβαρὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου μας καὶ τοὺς πελάτες του. Θὰ εἴχαμε καὶ ἐδῶ ἀντίρρηση γιὰ τὸ παίξιμο τοῦ Γληνοῦ στὸ ρόλο τοῦ Κλαβαροῦ, ποὺ λιγόστεψε τὴ ρωμαντικὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ἔργου. Ἡ ἐπιρροὴ τῆς *στολῆς* στὰ χρόνια τοῦ ρωμαντισμοῦ εἶναι ἀναντίρρητη ὄχι ὅμως καὶ ὁποιασδήποτε *στολῆς*. Καὶ ὁ κ. Γληνὸς μᾶς ἔδειξε ἕναν πρόστυχο καὶ βάναυσο ἀξιωματικό, ποὺ δὲ δικαιολογοῦσε τὴν τόση ἀφοσίωση τῆς ὄμορφης καὶ ἁπαλῆς Ζακελίνας, ποὺ ἀρκετὰ καλὰ παρουσίασε ἡ κ. Ρίτα Μυράτ. Προειδοποίησε ἔτσι ἀμέσως τὸ θεατὴ γιὰ τὴν ἐξέλειξη τοῦ ἔργου καὶ ἔκαμε εὐχερέστατο τὸν τελικὸ θρίαμβο τοῦ συμπαθητικοῦ καὶ ρωμαντικοῦ Φουρτούνιο.

Τὸ Ἐθνικὸ ἔκλεισε τὴ φετεινὴ σαιζόν του μὲ τὸν *Οἰδίποδα Τύραννο* τοῦ Σοφοκλέους, σὲ μετάφραση τοῦ Φ. Πολίτη. Μὲ τὸ θαῦμα τῶν σκηνικῶν, μὲ τὸ ἐπιμελημένο γενικὰ ἀνέβασμα, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν λαμπρῶν ἠθοποιῶν καὶ ἰδίως τοῦ Βεάκη καὶ Κας Παξινοῦ ἄρεσε ἐξαιρετικά, παρ' ὅλο ποὺ δὲ βοήθησαν ὅσον ἔπρεπε οἱ κ.κ. Καροῦσος καὶ Δεστούνης στοὺς δευτερεύοντας ρόλους των. Πρέπει μονάχα νὰ σημειώσουμε ἐδῶ τὴ δίκαια γνώμη τοῦ Ἄλκη Θρύλου πὼς δὲ συγκινοῦν πιὰ τὸ σημερινὸ κοινὸ ἔργα παλαιὰ ἔστω καὶ ἀριστουργήματα.

Γιὰ συμπέρασμα πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς στὸ λιγοστὸ διάστημα τῆς λειτουργίας του τὸ Ἐθνικὸ θέατρο, ἀπολυμαίνοντας τὴν πρωτεύουσα ἀπὸ τὸ αἶσχος τοῦ κακοῦ καὶ πρόστυχου γούστου, ποὺ συστηματικὰ καλλιεργοῦσαν γιὰ χρηματισμὸ διάφοροι ἐπιχειρηματίες θεαμάτων, δημιούργησε μίαν ἀτμόσφαιρα εὐγενική, καλλιτεχνικὴ καὶ διανοητική. Πρόσφερε αἰσθητικὲς ὑπηρεσίες ἀνεκτίμητες, ποὺ δὲν μποροῦν νἄχουν οὔτε στὸ πολλαπλάσιο ἀναλογία μὲ τὶς μικρὲς σχετικῶς δατάνες τῆς ἵδρυσής του καὶ λειτουργίας του.

Γιὰ τὶς παραστάσεις τοῦ *Κεντρικοῦ* δὲ θὰ ποῦμε πολλά. Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τῆς κ. Κυβέλης δὲν ἔχει πιὰ τὶς ἴδιες καλλιτεχνικὲς ἀξιώσεις. Παίζει βέβαια ἡ μεγάλη μας κ. Κοτοπούλη ἀλλὰ ὁ ὑπόλοιπος θίασος καὶ τὰ σκηνικὰ δὲν εἶναι ἀντάξια. Δυστυχῶς ἐπεκράτησε καὶ ἡ συμφεροντολογικὴ ἄποψη.

Ἀξιόλογες οἱ παραστάσεις τοῦ κ. Ἀργυροπούλου, μ' ὅλο πού, ὅπως ἔχομε πεῖ κι ἄλλοτε, δὲν ἔχει τὸ ἀνάλογο στὴν ἀξία του θεατρικὸ προσωπικό.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Διάφορα

— Τὸ «*Λαμπίκειο*» βραβεῖο τῆς Ἀκαδημείας γιὰ τὴν καλύτερη ποιητικὴ συλλογὴ δόθηκε φέτος στὴν ἐκλεκτή μας συνεργάτιδα κ. Μυρτιώτισσα γιὰ τὴν τελευταία της συλλογὴ «*Δῶρα τῆς ἀγάπης*».—Τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο τῶν Ἑλληνίδων ἔδωσε δεξίωση πρὸς τιμήν της ὅπου παρευρέθησαν οἱ καλύτεροι τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης.

— Πέρασαν ἀπ' τὴν Ἑλλάδα οἱ γάλλοι ἑλληνιστὲς καὶ κριτικοὶ τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας, ὁ κ. *Φιλέας Λεμπὲγκ* (συνεργάτης τῆς Ἀνθολογίας) κι ὁ διευθυντὴς τοῦ Libre καθ. *Λ. Ρουσσέλ*.

— Ἦλθε ἀπ' τὸ Λίβερπουλ στὴν Ἀθήνα ὁ περίφημος μεταφραστὴς τῆς Ἰλιάδας καὶ σεβαστὸς φίλος καὶ συνεργάτης μας κ. *Ἀλεξ. Πάλλης*.

— *Τὸ Ἰταλικὸ Ἰνστιτοῦτο* ἔδωκε 4 καλλιτεχνικὲς βραδυὲς μὲ τὸ *ἰταλικὸ τρίο* τοῦ ξακουστοῦ συνθέτη Καζέλλα—βιολινίστα Πολτρονιέρι—βιολεντσελίστα Μπονοῦτσο, μὲ συνθέσεις Μπετόβεν, Καζέλλα κτλ.—Ἐπίσης ἄλλο τοῦ Κάρλου Γζέκκι—Μπρουνέλλι.

— Ἐνδιαφέρουσες οἱ *διαλέξεις* τοῦ *ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου* ποὖδωκε ὁ ἀκαδ. κ. Μάξιμο Μποντεμπέλλι γιὰ τὸ «*Νοβεντσεντίσμο*».— Γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴν φιλολογικὴ κίνηση τῆς Ἰταλίας θὰ γράψει εἰδικὸ ἄρθρο στ' ἄλλο φύλλο ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου.— Ἐπίσης ὁ ἱστορικὸς κ. Σπῦρος Θεοτόκης μίλησε γιὰ τὶς «*Πνευματικὲς σχέσεις Βενετίας καὶ Ἑλλάδος*».— Στὶς 19 Μαΐου ὡραιότατη διάλεξη τοῦ Γραμμ. τοῦ Ἰντιτούτου κόντε Γκριλλεντζόνι γιὰ τὴ «*Ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Νταννούτσιο*».

— Ἡ κ. Ἄννα Τριανταφυλλίδου σὲ δυό της διαλέξεις στὸ Λύκειο τῶν Ἑλληνίδων μίλησε γιὰ τὶς ποιήτριες, συγγραφεῖς, ζωγράφους καὶ γλύπτριες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

— *Ὁ θάνατος τοῦ Καβάφη*.—Πέθανε στὴν Ἀλεξάνδρεια ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους σύγχρονους ποιητές, ὁ Κ. Καβάφης. Τὰ ποιήματά του φιλοσοφικά, ἱστορικά, μυστικοπαθῆ, ὑρσιοπαθῆ, αἰσθητικά, ὑποβλητικὰ στὴν ἀρχαΐζουσα ἔκφρασή τους, ἐξήσκησαν ἀπέραντη γοητεία καὶ θεωρήθηκαν ἀπὸ τὰ καλύτερα τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς. - Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ποίημά του «Τὸ πληκτικὸ χωριό», ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν «*Ἰόνιο Ἀνθολογία*» (12 τεῦχ. 1928) εἴχαμε λάβει μαζὶ κι ἄλλο ἕνα ποὺ θὰ δημοσιέψουμε στ' ἄλλο φύλλο.

— Πέθανε στὸ Παρίσι ἡ μεγαλύτερη σύγχρονη ποιήτρια *κοντέσσα Ντε-Νοάγι*. Ποιήματά της ἀπὸ τὶς «Αἰώνιες Δυνάμεις» δημοσιεύτηκαν στὸν Α! τόμο τῆς Ἀνθολογίας σὲ μετάφραση τῆς Μυρτιώτισσας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Oskar Haleski: Un Empereur de Byzance à Rome. Warszava 1930.

Μιὰ ἀληθινὴ ἄνθησις μελετῶν γύρω ἀπὸ τὸ Βυζάντιον παρατηρεῖται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἄλλοτε περιφρονημένη ἱστορία καὶ τέχνη τοῦ κράτους τούτου κατέλαβε πλέον τὴν θέσιν ποὺ δικαιωματικῶς τῆς ἀνήκει, καὶ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης καθιστοῦν αὐτὴν ἀντικείμενον σπουδαίων μελετῶν των.

Μετὰ τὴν πολύτιμον δίτομον ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου τοῦ σοφοῦ Ρώσσου Βασίλιεφ, νέον σύγγραμμα προστίθεται μεγάλης ἀξίας, ἡ μελέτη τοῦ Πολωνοῦ ἱστοριογράφου Ὀσκὰρ Χαλέκι, ὁ ὁποῖος εἶνε τόσον εὐφήμως γνωστός, διὰ τὰς βυζαντινὰς αὐτοῦ ἐρεύνας Ὡς ὁ τίτλος αὐτοῦ ἐξηγεῖ «Ἕνας Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Ρώμην» πρόκειται περὶ τοῦ ταξειδίου τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε' Παλαιολόγου κατὰ τὸ 1369 εἰς τὴν Αἰωνίαν Πόλιν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν του εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐνώπιον τοῦ Πάπα, καὶ τὴν ἀποταγήν του εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν τὴν 20 ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου.

Πρόκειται περὶ μιᾶς ἀπὸ τὰς θλιβερωτέρας σελίδας τοῦ καταρρέοντος Βυζαντίου. Ὁ Παλαιολόγος, γονατιστὸς ἐφίλησε τὸ πόδι, τὸ χέρι καὶ τέλος

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΡΤΙΕΝΗΣ ΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

τὸ στόμα τοῦ Πάπα, ὁ ὁποῖος τὸν ἐσήκωσε, μετὰ τὴν ταπείνωσίν του, καὶ τὸν ἠσπάσθη ἀδελφικῶς.

Γύρω ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αὐτὴν σελίδα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας ὀλίγα σχετικῶς γράφουν οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι, ἐνῶ ὁμιλοῦν εὐγλώττως τὰ ἰταλικὰ ἀρχεῖα καὶ σύγχρονα συγγράμματα. 'Επὶ τῇ βάσει ὅλων τούτων ἔγραψε ὁ κ. Χαλέκι ἕνα σπουδαιότατον ἔργον, ἐξηκριβωμένον, πιστότατον ἱστορικῶς καὶ χῦνον νέον φῶς εἰς τὸ δρᾶμα αὐτό.

Ἤδη εἶχε μελετηθῆ τὸ πρῶτον μέρος, δηλαδὴ ἡ ἄφιξις τοῦ 'Αμεδαίου τῆς Σαβοΐας εἰς τὸ Βυζάντιον διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸν θεῖον αὐτοκράτορα ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιπέσῃ ὁ 'Ιωάννης Παλαιολόγος, υἱὸς τῆς Ἄννης τῆς Σαβοίας μητρός του καὶ θείας τοῦ 'Αμεδαίου. Ὡς γνωστόν, μετὰ τὸν διωγμὸν ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ ἅρπαγος 'Ιωάνου Κατακουζινοῦ, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱὸς τῆς Ἄννης τῆς Σαβοΐας καὶ τοῦ 'Ανδρονίκου Γ'. Τὸ Βυζάντιον εὑρίσκετο εἰς κατάπτωσιν μετὰ τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμούς. Γύρω τὸ ἠπείλουν διάφοροι ἐχθροί, κυριώτεροι τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ Τοῦρκοι. Τότε ὁ 'Ιωάννης ἐσκέφθη νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ Πάπα καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης. 'Αλλ' οὔτε ὁ ἀρχηγὸς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οὔτε οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες συνεκινήθησαν ἀπὸ τὰς ἐκκλήσεις.

Μόνος ὁ συγγενής του 'Αμεδαῖος τῆς Σαβοΐας ἔσπευσε καὶ κατώρθωσε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. Τὸ ἐπεισόδιον αὐτό, τὸ ὁποῖον δὲν ἀναφέρεται ἀπὸ κανένα βυζαντινὸν χρονογράφον, διαφωτίζεται ἀπὸ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ 'Αρχεῖον τοῦ Οἴκου τῆς Σαβοΐας καὶ τὸ Βατικανόν. 'Επὶ τῇ βάσει τούτων ἔγραψα καὶ ἐγὼ πρὸ ἑξαετίας ἰταλιστὶ σύγγραμμα ἀφηγούμενον τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀπελευθέρωσιν τοῦ Παλαιολόγου, καὶ τοῦ ὁποίου ἑλληνικὴν ἐκτενῆ βιβλιοκρισίαν εὑηρεστήθη νὰ δημοσιεύσῃ ὁ διακεκριμένος 'Ακαδημαϊκὸς κ. 'Αν. 'Ανδρεάδης.

Ὁ κ. Χαλέσκι ἔρχεται σήμερον εἰς τὸ ἴδιον αὐτὸ θέμα νὰ προσθέσῃ σπουδαῖα νέα στοιχεῖα. Οὗτος παρατρέχει, ὡς γνωστὰ πλέον, τὰ συμβάντα κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 'Αμεδαίου καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Παλαιολόγου, ἐπιμένει ὅμως λεπτομερέστατα εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ Αὐτοκράτορος καὶ Πάπα διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ Παλαιολόγου εἰς τὴν 'Ιταλίαν ὅπως ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὴν Βενετίαν καὶ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τὴν ἐλπιζομένην συνδρομὴν πρὸς ἀπομάκρυνσιν τοῦ κινδύνου τῆς καταρρεύσεως τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Δυστυχῶς οὔτε ἡ ταπεινωτικὴ ἐξώμοσίς του οὔτε αἱ παρακλήσεις του τὸν ἐβοήθησαν διόλου καὶ ἔπειτα ἀπὸ μίαν εἰκοσαετίαν προσπαθειῶν ὁ Παλαιολόγος εἶδε ναυαγήσαντα τὰ σχέδιά του. Τὴν ἱστορίαν τῶν εἰκοσαετῶν αὐτῶν προσπαθειῶν καὶ ἐλπίδων καὶ ταπεινώσεων τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος ἔρχεται νὰ διαφωτίσῃ ὁ Πολωνὸς ἱστοριογράφος, ἐπὶ τῇ βάσει ἐπισήμων ἐγγράφων. Καίτοι δὲ καθολικός, ἐν τούτοις ὁ Χαλέκι προσπαθεῖ νὰ εἶνε ἀμερόληπτος εἰς τὰς κρίσεις του. Μέσα εἰς τὰς τετρακοσίας σελίδας τοῦ γαλλιστὶ γραμμένου ἔργου του εἰκονίζεται ὅλη ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ ζωὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ ὅλαι αἱ προσπάθειαι τοῦ πατριώτου αὐτοκράτορος πρὸς διάσωσιν τοῦ θρόνου του. Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἀκανθῶδες ζήτημα ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἐσκέπτετο ὅτι διὰ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν τὸ Βυζάντιον θὰ ἐσώζετο. Μία τοιαύτη ἔρευνα θὰ μᾶς παρέσυρε πολὺ μακράν. Τὸ γεγονὸς εἶνε ὅτι μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ κ. Χαλέκι διαφωτίζεται μία ἀπὸ τὰς σκοτεινωτέρας καὶ μᾶλλον ἐνδιαφερούσας σελίδας τῆς ψυχορραγούσης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Μαριέττας Μινώτου: «*Παραμύθια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο*» (ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Γ'. τόμου τῆς «Λαογραφίας». Θεσσαλονίκη 1933.

— Valentino Piccoli: «L'incompiuta» (Romanzo). Treves, Milano 1933, lire 12.

— «*Περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς 'Αγγλικανικῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς 'Ορθοδόξου κ.τ.λ.*» τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστ. κ. Κ. Δυοβουνιώτου.

— Γιάννη Κ. Φωτάκη: «*Στὸν Ψηλορείτη*» (νουβέλλα). 'Αθήνα 1933.

— Nicolas Segür: «Anatole France Anecdodique». Paris, editeur Albine Michel.

— Τ. Ν. Πιπινέλη: «*Ἡ Μοναρχία ἐν Ἑλλάδι*» (1833—1843). 'Αθῆναι, 1932, δραχ. 125.

— Παναγ. Μαυρέα: «*Ἄσκαυλος*» (ποιήματα). 'Αθῆναι, 1932, δραχ. 20.

— Γιάννη Σφακιανάκη: «*Διηγήματα*». 'Ηράκλειο Κρήτης, 1933.

— Μιχ. Ροδᾶ: «*Θεατρικὰ Χρονικὰ*» τόμος Β'.

— Σώτου Χονδροπούλου: «*Ἥρωες χωρὶς ἄθλους*» (διηγήματα). Πειραιεύς, 1933, δραχ. 15.

— Μ. Βάλσα: «*Τὸ Δίλημμα*» (σκηνικὴ δράση σὲ 4 πράξεις). Δράμα, 1933, δραχ. 30.

— Nicolas Segür: «Le Paradis des Hommes» (Roman). Paris.

— Λουκιανοῦ: «*Δὶς κατηγορούμενος ἢ Δικαστήρια*». Μετάφρ. Μ. Δ. Στασινοπούλου. 'Αθῆναι, 1933.

— Giorgio Zoras: «Nel primo Centenario della Costituzione del Regno Ellenico». Roma, 1933.

— 'Ιωάννας Μπουκουβάλα: «*'Ιζόλδη*» (μυθιστόρημα) 'Αθήνα, 1933, δρ. 25.

— Δημ. Π. Πασχάλη: «*Βιζύης 'Ιωασὰφ Μαρμαρᾶς*» (1790—1846) 'Αθήνα.

— Δημ. Π. Πασχάλη: «*'Από τοὺς θρύλους καὶ τὰς παραδόσεις τῆς νήσου Ἄνδρου*». Ἄνδρος, 1933.

— Γ. Σ. Δούρα: «*Τραγούδια τῆς ζωῆς*». 'Αθήνα, 1933.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στὴν «*Ἑστία*»: «Αἱ Φρουλαῖν Ἄρμανσμπεργ». — «Οἱ ἀφοσιωμένοι τοῦ Βασιλέως». — «Βόμβαι ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου (1823 Μεσολόγγι) καὶ ἄλλα τοῦ κ. Γατοπούλου. Τοῦ 'Ανανδρομάρη: «'Η κατάκτησις τῶν 'Αθηνῶν».— «Πότε ἦλθαν καὶ πότε ἔφυγαν.— «'Ο Τυρταῖος τοῦ 1815» (πολὺ ἐνδιαφέρον).—«'Η κακὴ θάλασσα» (σχετικὰ μὲ τὴ διαμονὴ τοῦ Σατωβριὰν στὴν 'Αθήνα.)—Ἄρθρο ἐπίσης τοῦ Πρεσβευτῆ κ. Ν. Πολίτη «Γιὰ τὸ μέλλον τῶν Δελφῶν».

— Στὰ «*'Αθηναϊκὰ Νέα*» (25 Μαρτ.): «Οἱ ἀναφορὲς ἑνὸς ἀστυνομικοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου». — «Πολεμικὸ ταχυδρομεῖο» τοῦ Βλαχογιάννη. — «Τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη» τοῦ Πέτρου Χάρη.

— Στὴν «*'Ελληνίδα*» (Φεβρ.): «Λαογραφικὰ Κερκύρας» τῆς κ. 'Ελένης Θεοτόκη Παρασκευοπούλου.—(Μαρτ.) 'Απόσπασμα ἀπὸ τὶς «'Αμαζόνες» τοῦ Sir Galahad.— «'Ο Ταΰγετος» τῆς κ. 'Αθηνᾶς Ταρσούλη.

— Στὴν καθημερινὴ «*Πρόοδο*» (Ζακύνθου): «Παναγία ἡ Πενθοῦσα τοῦ Ν. Καντούνη» τοῦ Μίμη Πελεκάση.—«Πῶς ζοῦν τὰ χωριά μας» τοῦ κ. Α. Ζώντου

ΙΑΚΥΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΠΟΛΕΩΣ

καὶ Ν. Βερύκιου.—Στὶς 16 Ἀπριλίου ἐπιστολὴ τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, σχετικὴ μὲ τὴν κινηματογράφηση τοῦ *Κακοῦ Δρόμου*.

— Στὶς «*Μοῦσες*» (Ζακύνθου) τὸ ἱστορικὸ λεξικὸ τοῦ κ. Ζώη ἔχει φτάσει στὸ ψηφεῖο Χ. Πότε θ' ἀποφασίσει ἐπὶ τέλους τὸ Κράτος νὰ φροντίσει γιὰ μιά του ἀνατύπωση !

— Στὸν «*Τηλέγραφο*» (Πατρῶν) 26 Ἀπριλ. : «Ἡ ἁρπαγὴ τῆς κόρης τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τοὺς πειρατάς» (1686).

— Στὴν «*Καθημερινὴ*» σειρὰ ἄρθρων τοῦ κ. Φ. Μιχαλόπουλου γιὰ τὸν Κοραῆ.—«Ὁ Ὄθων καὶ ἡ Ἀμαλία μετὰ τὴν ἐκθρόνισίν των εἰς Βαυαρίαν, τοῦ Φ. Φέλγκερ.

— Στὸ «*Ἐλ. Βῆμα*» (16 Ἀπριλ.): «Ὁ Παναγιώτης Δοξαρᾶς περὶ ζωγραφίας.—Ἡ τεχνοκριτική μας πρὸ 250 χρόνων» τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου.—«Ἡ ποίησις καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Καβάφη» τοῦ κ. Μ. Ροδᾶ.

— Στὸ «*Νεολόγο*» (Πατρῶν) : «Πάσχα τοῦ 1821 τῶν Πατρινῶν προσφύγων εἰς τὴν Ζάκυνθον».

— Τὸ φύλλο τῆς 12 Ἰανουαρ. τῆς «*Ἀληθείας*» (Κερκύρας) ἀφιερωμένο στὸν ἀξέχαστο Γ. Θεοτόκη μὲ πλεῖστες βιογραφικὲς σημειώσεις.—Ὁ κ. Λάνδος ἀναδημοσιεύντας τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Λαμπελὲτ «Μουσικὰ χειρόγραφα τοῦ Μαντζάρου» γράφει σειρὰ ἄρθρων μὲ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὸν τελευταῖο.—Ἐπίσης «Κοραῆς καὶ Μουστοξύδης».—«Γεροστάθης καὶ Καποδίστριας».—«Τὸ ἀρχειοφυλακεῖο Κερκύρας».—»Ἀνασκαφαὶ εἰς Παλαιοκαστρίτσαν».—«Ἱστορία τῆς Κερκύρας. Σκέψεις, γνῶμαι».

— Στὴν «*Κέρκυρα*» ἀναδημοσιεύονται ἀπὸ διάφορα περιοδικὰ διηγήματα τοῦ Κώστα Θεοτόκη.—Ἐπίσης «Φόρος τιμῆς εἰς μνήμην τοῦ Γκύλφορδ».

— Στὴν *Πρωΐα*» σειρὰ ὡραίων ἱστορικῶν ἄρθρων μὲ πλῆθος πληροφοριῶν γιὰ τὴ γιορτὴ τῆς 25 Μαρτίου ἀπὸ τὸν Βλαχογιάννη μὲ τίτλον «Δοξασμένη μέρα».—Τοῦ ἴδιου «Πασκαλινὸ ντουφέκι». — «Βουζίκιος» (ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον).—Ὡραιότατες περιγραφὲς καὶ ἄρθρα τοῦ Οὐράνη. – «Τὸ Πάσχα στὸ Σολωμικὸ ἔργο» τοῦ κ. Γ. Πράτσικα.—Ἐπιστολὴ τοῦ Ἐδ. Συρρὲ στὸ Σικελιανό.

— Στὸ »Messager d'Athènes» : «Legendes Septinsulaires sur la fête de l'Annonciation.—Le peché de Rhodostami» (25 Μαρτίου). — «Folklore zacynthien.—Les legendes des mois.—La pluie d'Avril» (9 Ἀπριλ).—«Mai. fils du Soleil et de Rose» (3 Μαΐου).—«La litterature de Judas» (13 Ἀπρ.). —ὅλα τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. — Τῆς ἰδίας: «Felklore zacynthien.— Le petit Jesus et le vieux Chronos» (25 Δεκεμβρ. 1932).—Ἐπίσης τοῦ κ. Choisy : «Sappho ou la dixième Muse». — «Un nouveau théatre antique à Athènes» τοῦ κ. Φιλαδελφέως.—«Myristika» τοῦ κ. Στ. Δάφνη.—«Ce que renferme la Gennadeion».—«Le voyage de l'Annunzio en Grèce 1895.— «Un grec chez les Conquistadores.— Pierre Criticos» τοῦ κ. Θεόδ. Βελλιανίτη.

— Στὴ «*Νέα Ἑστία*» (15 Μαΐου) : «Ὁ Χάζε στὴν Ἑλλάδα τοῦ κ. Σ. Κουγέα. — Στὸ δεκαπενθήμερο ἄρθρο τοῦ κ. Πέτρου Βλαστοῦ «Τὰ χαβιαροσαλάτικα» (πολὺ ἐνδιαφέρον) ποὺ κρίνει γλωσσολογικὰ τὸν Καβάφη, Κάλβο, Παπαδιαμάντη, Κοντυλάκη, Σολωμὸ κ.τ.λ. (1 Ἀπριλ.) : ἀνέκδοτα γράμματα ἐπιφανῶν λογίων πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιο Α !

— Στὸν «*Ρυθμὸ*» (Πειραιῶς) : «Σολωμικὴ βιβλιογραφία» τοῦ Ν. Τωμαδάκη καὶ Σ. Βογιατζάκη.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικά της

Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ **Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31η Δεκεμβρίου 1932) » 7.841.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ὑποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ:
Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζὶκ
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους. Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα $ 1.500.000.—

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΝΟΙΞΙΣ! Ἡ ὡραία ἐποχὴ τῶν ἐκδρομῶν
ὡραιοτέρα ἀκόμη ὅταν ἔχετε μαζύ σας τὸ

KODAK

Νὰ σᾶς διατηρήση ζωντανὲς τὲς ἀναμνήσεις

Χρησιμοποιεῖτε πάντοτε φίλμ
KODAK
Θὰ ἔχετε καλλίτερα ἀποτελέσματα

... ΜΕ ΤΟ KODAK
ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Βάλτε στὴ μηχανή σας
KODAK ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ
Τὰ Φωτογραφικὰ Καταστήματα διαθέτουν ὅλα
τὰ μεγέθη τῶν φίλμ

KODAK - ΑΘΗΝΑΙ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΥΠΟΙΣ: Α. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ. ΣΟΛΩΝΟΣ 101